

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
กรณีศึกษาการให้สินเชื่ออุตสาหกรรมอาหาร

นายเกียรติ หล่อโลหการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

AN EVALUATION OF THE SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES PROMOTION
POLICY : THE CASE OF LOAN PROVISION TO FOOD INDUSTRY

Mr. Kerati Lorlowhakarn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics Program in Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อม กรณีศึกษาการให้สินเชื่ออุตสาหกรรมอาหาร

โดย

นายกীরติ หล่อโลหการ

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลัษฏ์พร อมรวัฒนา

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้แก่นักศึกษานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชโยดม สรรพศรี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชลัษฏ์พร อมรวัฒนา)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ไพศาล เล็กอุทัย)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(นางสาวภาภรณ์ วัฒนา)

กิริติ หล่อโลหการ : การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ
ขนาดย่อม กรณีศึกษา การให้สินเชื่ออุตสาหกรรมอาหาร. (AN EVALUATION OF THE
SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES PROMOTION POLICY : THE CASE OF
LOAN PROVISION TO FOOD INDUSTRY)

อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ. ดร.ชลัษฏ์พร อมรวัฒนา, 128 หน้า.

ปัจจุบัน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) เข้ามามีบทบาทที่
สำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะ SMEs ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งเป็นอุตสาหกรรม
ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยการนำผลผลิตจากภาค การเกษตร อาทิ ผลผลิตจาก
พืช ปศุสัตว์ และประมง มาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต แต่ในการดำเนินธุรกิจจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนด้าน
ต่างๆ เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินได้อย่างราบรื่น โดยปัจจัยที่มีความสำคัญต่อธุรกิจมากที่สุด คือ เงินทุน ซึ่งเป็น
ปัญหาหลักด้านการเงินของ SMEs การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินนโยบาย
ส่งเสริมด้านการเงินให้แก่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร และวิเคราะห์โดยใช้
ข้อมูลแบบ Pooled Cross section Data ซึ่งใช้ข้อมูลรายปีตั้งแต่ พ.ศ. 2544 ถึง 2554 และประมาณสมการ โดยวิธี
OLS (Ordinary Least Square)

ผลจากการศึกษา พบว่า การสนับสนุนด้านการเงินให้กับ SMEs ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารจะช่วยให้มี
ศักยภาพในการดำเนินธุรกิจดีขึ้น แต่เนื่องจากปัญหาด้านโครงสร้างของภาครัฐ ประกอบกับ การขาดการ
สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนปัญหาด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ส่งผลให้การสนับสนุนด้านการเงินของ
ภาครัฐผ่านสถาบันการเงินไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาจากแบบจำลองทางเศรษฐ
มิติ กล่าวคือ ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ อายุการดำเนินงานของธุรกิจ ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ
ส่งผลต่อศักยภาพในการเติบโตของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า รัฐควรคัดกรองธุรกิจที่จะให้
สินเชื่อ และมีมาตรการเฉพาะในการส่งเสริม SMEs ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร อาทิ การเพิ่มช่องทางในการ
เข้าถึงแหล่งเงินทุน การกำหนดอัตราดอกเบี้ยต่ำหรือการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ เพื่อช่วยเหลือให้
ผู้ประกอบการมีศักยภาพในการแข่งขันเพิ่มสูงขึ้นและเพื่อให้ SMEs ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร เป็นภาคการผลิต
ที่สำคัญต่อประเทศไทยในอนาคต

สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์..... ลายมือชื่อนิติ.....

ปีการศึกษา.....2555..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5285156929 : MAJOR ECONOMICS

KEYWORDS: SMEs / POLICY / FOOD INDUSTRY

KERATI LORLOWHAKARN : AN EVALUATION OF THE SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES PROMOTION POLICY : THE CASE OF LOAN PROVISION TO FOOD INDUSTRY. ADVISOR: ASSOC. PROF. CHALAI PORN AMONVATANA, Ph.D., 128 pp.

For many decades, Small and Medium Enterprises (SMEs) have gradually become an important sector in Thailand, especially SMEs in Food sector. The food SMEs are the backbone of Thai economy because their productions mainly rely on raw materials from domestic upstream sectors: agriculture, fishery and livestock. However, these SMEs still require some financial supports from government in order to expand their business and to sustain their growth.

This study was focused on how successful was the government financial support to SMEs in Food sector through Small and Medium Enterprise Development Bank of Thailand (SME bank). The study employed the Ordinary Least Square (OLS) method in order to analyze the affect of the government financial support, and its timeframe is from 2001 to 2011. The result of the study was quite surprising; it point out that the financial support to SMEs in food and beverage sector increase the effectiveness. According to OLS model, the amount of supporting loan, business age and minimum wage were factors that significantly affected on SMEs' profitability. This finding from the model suggests that the government need to provide criterion for screening SMEs before loan approval, and impose some specific supporting policies (such as loan availability extension, soft loan provision, and SMEs coaching and training program) in order to improve the effectiveness.

Field of Study :.....Economics..... Student's Signature .....

Academic Year :.....2012..... Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องมาจากความช่วยเหลือจากคณาจารย์หลายท่าน โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ ดร.ชลัษฏ์พร อมรวัฒนา ที่ให้เกียรติเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และคอยชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ ตลอดจนตรวจแก้ไขให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และชี้แนะแนวทางในการวิเคราะห์ ตลอดจนให้ความรู้ด้านเศรษฐมิติแก่ผู้เขียน

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ไพศาล เล็กอุทัย และ ผอ.ภารณี วัฒนา คณะกรรมการวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ และตรวจสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนกระทั่งเสร็จสิ้นสมบูรณ์

ขอขอบคุณ คุณโสฬส สาครวิศวะ และเจ้าหน้าที่ทุกท่านของธนาคารเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านข้อมูลแก่ผู้เขียน

ขอขอบคุณบุคลากรในคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำเป็นอย่างดี โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ที่ช่วยเหลืองานด้านเอกสาร และติดต่อประสานงานต่างๆ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ทุกคน ที่คอยสนับสนุน ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาต่างๆ แก่ผู้เขียน

ท้ายที่สุด วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สามารสำเร็จลุล่วงได้ หากปราศจากบิดา มารดา และครอบครัว ที่คอยให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้านเสมอมา ผู้เขียนซาบซึ้งในความกรุณาและความปรารถนาดีเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	7
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	7
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
1.6 โครงสร้างวิทยานิพนธ์.....	10
บทที่ 2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัยและวรรณกรรมปริทัศน์.....	11
2.1 แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises).....	11
2.1.2 ทฤษฎีของกิจการ (Theory of the firm).....	18
2.1.3 แนวความคิดการแสวงหากำไรสูงสุด (Profit maximization).....	19
2.1.4 ทฤษฎีกำไรจากผลกระทบ (Frictional theory of profit).....	23
2.1.5 แนวคิดเรื่องโครงสร้างตลาดและการแข่งขัน (Market Structure and Competition).....	23
2.1.6 ทฤษฎีวัฏจักรอุตสาหกรรม (Industry Life Cycle).....	26
2.1.7 แนวคิดเกี่ยวกับขนาดของธุรกิจ.....	28
2.1.8 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการวัดขนาดของธุรกิจ (Measure of Firm Size).....	32

2.1.9	ข้อมูลร่วมภาคตัดขวางและอนุกรมเวลา (Pooled Cross – Sectional Data).....	34
2.2	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
2.2.1	การศึกษาประเด็นด้านต่างๆ ของ SMEs โดยเฉพาะด้านการเงิน.....	36
2.2.2	การศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้เทคโนโลยีและศักยภาพของธุรกิจ SMEs.....	37
บทที่ 3	วิธีการศึกษา.....	44
3.1	ข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	44
3.2	วิธีการศึกษา.....	44
3.2.1	แบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	46
3.2.2	สมมติฐานของแบบจำลอง.....	48
บทที่ 4	อุตสาหกรรมอาหาร.....	50
4.1	โครงสร้างและภาพรวมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมวดอุตสาหกรรมอาหาร.....	50
4.1.1	สถานภาพของอุตสาหกรรมอาหาร.....	51
4.2	โครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมอาหาร.....	52
4.2.1	ปัจจัยการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารที่สำคัญ.....	53
4.2.2	โครงสร้างผู้ผลิต.....	61
4.2.3	การบรรจุภัณฑ์.....	62
4.2.4	การขนส่ง.....	63
4.3	การส่งออกของอุตสาหกรรมอาหาร.....	63
4.3.1	สถานการณ์การส่งออก.....	63
4.3.2	ตลาดการส่งออกอาหารที่สำคัญของไทย.....	66
4.4	ศักยภาพและแนวโน้มของอุตสาหกรรมอาหาร.....	68
4.4.1	ศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย.....	68
4.4.2	ทิศทางและแนวโน้มของอุตสาหกรรมอาหาร.....	70
4.4.3	ปัญหาและอุปสรรคของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย.....	71
4.5	อุตสาหกรรมอาหารกับประชาคมอาเซียน (Asean Economic Community).....	72
4.5.1	ความต้องการสินเชื่อและการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ.....	72

4.5.2	ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงาน.....	73
4.6	อุตสาหกรรมอาหารกับประชาคมอาเซียน (Asean Economic Community: AEC).....	75
4.7	นโยบายและการสนับสนุน.....	79
4.7.1	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมอาหาร.....	79
4.7.2	นโยบายในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.....	81
4.7.3	การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สาขาอาหาร.....	84
บทที่ 5	ผลการศึกษา.....	87
5.1	ผลการศึกษาเชิงปริมาณ.....	87
5.2	การวิเคราะห์ผลที่ได้จากแบบจำลอง.....	100
บทที่ 6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	106
6.1	สรุป.....	106
6.2	ข้อเสนอแนะในการศึกษา.....	109
6.3	ข้อจำกัดในการศึกษาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการศึกษาครั้งต่อไป.....	110
	รายการอ้างอิง.....	112
	ภาคผนวก ก.....	117
	ภาคผนวก ข.....	123
	ภาคผนวก ค.....	125
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	128

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1.1	เกณฑ์การกำหนดขนาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.....	1
ตารางที่ 1.2	มูลค่า GDP สาขาการผลิตที่มีมูลค่าสูงสุด 5 อันดับแรก ปี พ.ศ. 2553.....	4
ตารางที่ 2.1	ตัวอย่างข้อมูล Pooled Cross-Sectional Data.....	35
ตารางที่ 4.1	ตารางแสดงสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ส่งออกที่สำคัญ10 อันดับแรกในปี พ.ศ.2550 – 2554.....	54
ตารางที่ 4.2	ตารางแสดงสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ส่งออกที่สำคัญ10 อันดับแรกในปี 2550 – 2554.....	64
ตารางที่ 4.3	สาเหตุการไม่ได้รับอนุมัติสินเชื่อ.....	73
ตารางที่ 4.4	ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกิจการจำแนกตามประเภทกิจการ.....	74
ตารางที่ 5.1	จำนวนธุรกิจที่ทำการศึกษา.....	88
ตารางที่ 5.2	ปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี และปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ย และภาษีต่อธุรกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2554.....	89
ตารางที่ 5.3	มูลค่ายอดขายของธุรกิจ และมูลค่ายอดขายต่อธุรกิจ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2554.....	90
ตารางที่ 5.4	ความถี่ของช่วงอายุของธุรกิจ.....	91
ตารางที่ 5.5	ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของธุรกิจเฉลี่ยรายปี.....	92
ตารางที่ 5.6	จำนวนธุรกิจที่ได้รับสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุน.....	93
ตารางที่ 5.7	จำนวนธุรกิจจำแนกตามตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ระหว่าง ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ (Loan) กับปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี ของธุรกิจ (Profit).....	96
ตารางที่ 5.8	จำนวนธุรกิจที่อยู่ในกลุ่มที่ 1 และ 2	98
ตารางที่ 5.9	จำนวนธุรกิจที่อยู่ในกลุ่มที่ 3 และ 4	99
ตารางที่ 5.10	แสดงผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลอง.....	101

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1.1	กลไกการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.....	2
ภาพที่ 1.2	หน้าที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แห่งประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ.2545 ถึง 2555.....	6
ภาพที่ 2.1	วัฏจักรชีวิตของอุตสาหกรรม.....	27
ภาพที่ 4.1	แสดงการจ้างงานในอุตสาหกรรมการผลิต ปี พ.ศ. 2551.....	57
ภาพที่ 4.2	แสดงอุตสาหกรรมการผลิตที่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2551.....	57
ภาพที่ 5.1	กราฟปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีต่อธุรกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2554.....	89
ภาพที่ 5.2	กราฟมูลค่ายอดขายต่อธุรกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2554.....	91
ภาพที่ 5.3	การจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ระหว่าง ปริมาณสินเชื่อที่ รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ (Loan) กับปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี ของธุรกิจ (Profit).....	97

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises : SMEs) มีความหมายครอบคลุม กิจการ 3 กลุ่ม คือ การผลิต การค้า และการบริการ และตามประกาศกฎกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องการกำหนดจำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2545 ระบุให้ใช้จำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าทรัพย์สินถาวรเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาวิสาหกิจ ซึ่งในภาพรวมกิจการที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 200 คน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรสุทธิโดยไม่นับรวมที่ดิน ไม่เกิน 200 ล้านบาท จะถือว่าเป็น SMEs โดยมีรายละเอียดในการกำหนดเกณฑ์การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แสดงดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 เกณฑ์การกำหนดขนาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ลักษณะวิสาหกิจ	จำนวนการจ้างงาน (คน)		จำนวนสินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	
	ขนาดย่อม	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม	ขนาดกลาง
กิจการผลิตสินค้า	ไม่เกิน 50	51-200	ไม่เกิน 50	51-200
กิจการค้าส่ง	ไม่เกิน 25	26-50	ไม่เกิน 50	51-200
กิจการค้าปลีก	ไม่เกิน 15	16-30	ไม่เกิน 30	31-60
กิจการให้บริการ	ไม่เกิน 50	51-200	ไม่เกิน 50	51-200

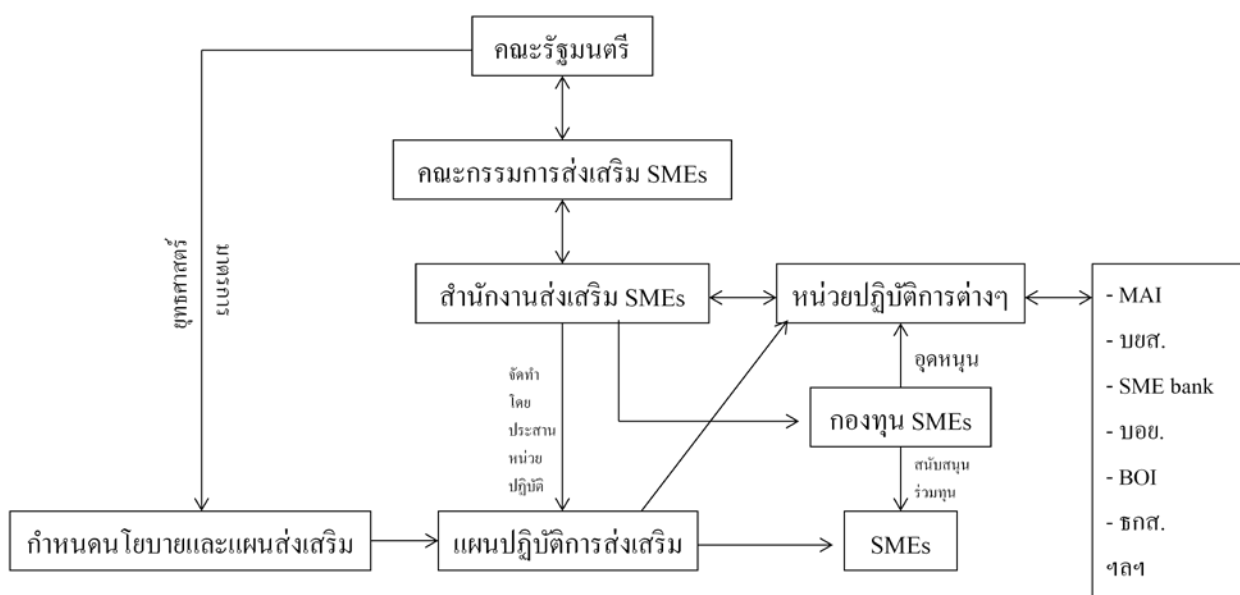
ที่มา : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ปัจจุบัน SMEs เข้ามามีบทบาทที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจาก SMEs เป็นวิสาหกิจที่มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับภาวะเศรษฐกิจ เนื่องจากมีขนาดเล็ก โดยพบว่า SMEs บางกลุ่มใช้บุคลากรน้อย ส่งผลให้บุคลากรหนึ่งคน สามารถทำงานได้หลายหน้าที่ โดยงานบาง ประเภท สามารถทำทดแทนกันได้ ตลอดจนมีความรวดเร็วในการตัดสินใจและมีความยืดหยุ่น สูง จึงเป็นข้อได้เปรียบสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก อีกทั้ง SMEs เป็นแหล่งรายได้ที่สร้างมูลค่าแก่ระบบเศรษฐกิจอย่างมหาศาลและมีบทบาท

สำคัญในการสนับสนุนธุรกิจขนาดใหญ่ และก่อให้เกิดการจ้างงาน การกระจายรายได้ ตลอดจนเป็นแหล่งเกื้อหนุนต่อการพัฒนาชนบทและการกระจายความเจริญ ไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ทั้งนี้ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีจำนวน SMEs มากถึงประมาณร้อยละ 99 ของธุรกิจทั้งหมด (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม , 2553) โดยสัดส่วนรายได้ของ SMEs คิดเป็นร้อยละ 37.1 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) รวมทั้งก่อให้เกิดการจ้างงานมากกว่า 9.7 ล้านคน

ด้านการส่งเสริม SMEs ในช่วงเวลาที่ผ่านมาพบว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนา SMEs โดยการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี พ.ศ. 2543 และการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งเป็นศูนย์กลางประสานระบบการทำงานของส่วนราชการ องค์กรของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่มีหน้าที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้เกิดความ เชื่อมโยงและ ต่อเนื่องไปใน ทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ สำนักงานส่งเสริม SMEs อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยกลไกการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แสดงดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กลไกการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและส่งเสริม SMEs ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติส่วนใหญ่ โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา SMEs โดยมุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งของ SMEs และวิสาหกิจชุมชน โดยตั้งเป้าหมายให้ผลิตภัณฑ์และบริการที่ผลิตได้จาก SMEs มีสัดส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552) อย่างไรก็ตามพบว่ามีหลากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีบทบาทในการสนับสนุน โดยเฉพาะในด้านการเงิน อาทิ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นต้น

หากพิจารณา SMEs ในภาคการผลิตที่มีความสำคัญและมีมูลค่ามหาศาลต่อ GDP ของประเทศไทย พบว่า อุตสาหกรรมอาหาร เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งในภาคการผลิตที่สำคัญมากและเมื่อจำแนกตามสาขาการผลิต¹ (ISIC 2 หลัก) พบว่าในปี พ.ศ. 2553 สาขาอาหารและเครื่องดื่ม (ISIC 15) มีมูลค่า 620,458.4 ล้านบาท มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 17.2 ของมูลค่า GDP ในภาคการผลิตทั้งหมด (ตารางที่ 1.2) โดยอุตสาหกรรมอาหารเป็น อุตสาหกรรมที่นำผลผลิตจากภาคเกษตร ได้แก่ ผลผลิตจากพืช ปศุสัตว์ และประมง มาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิต โดยอาศัยเทคโนโลยีในกระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สะดวกต่อการบริโภค หรือการนำไปใช้ในขั้นต่อไป และเป็นการยืดอายุการเก็บรักษาผลผลิตจากพืช ปศุสัตว์ และประมง โดยผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นต้น หรือขั้นกลาง เพื่อเป็นสินค้าสำเร็จรูปหรือขั้นปลาย เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป (ฝ่ายยุทธศาสตร์ SMEs รายงานที่/สาขา สสว., 2552)

¹ การจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมขององค์การสหประชาชาติ (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, ISIC) ได้นำมาใช้ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1948 ต่อมาคณะกรรมการวิชาการเศรษฐศาสตร์และสังคม ได้เห็นชอบในเรื่องของความจำเป็นในการเปรียบเทียบข้อมูลกับนานาประเทศในด้านสถิติเศรษฐกิจ และคณะกรรมการด้านสถิติได้นำข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่รัฐมาใช้ในการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมขององค์การสหประชาชาติ

ตารางที่ 1.2 มูลค่า GDP สาขาการผลิตที่มีมูลค่าสูงสุด 5 อันดับแรก ปี พ.ศ. 2553

ISIC	สาขาอุตสาหกรรม	มูลค่า (ล้านบาท)	สัดส่วนต่อทั้งหมด (ร้อยละ)
15	อาหารและเครื่องดื่ม	620,458.4	17.2
34	รถพ่วงและรถกึ่งพ่วง	372,184.0	10.3
18	เครื่องแต่งกาย	275,480.4	7.7
36	เครื่องเรือนที่มีได้จัดไว้ในประเภทอื่น	275,273.5	7.6
24	เคมี	226,928.1	6.3

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ทั้งนี้ สินค้าอาหารสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งผลผลิตทางการเกษตรเชื่อมโยงกับเกษตรกรจำนวนมาก ของประเทศ และเนื่องจากประเทศไทยมี ศักยภาพความพร้อมด้านวัตถุดิบทางการเกษตรที่หลากหลาย ประกอบกับมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ดังนั้น สินค้าอาหารไทยจึงสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศจำนวนมาก ซึ่งประเทศไทยได้รับการยอมรับว่ามีศักยภาพสูงในการผลิตอาหารและเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก จากสถิติการค้าอาหารของโลก (International Trade Statistics) ในปี 2551 ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกอาหารอันดับที่ 13 ของโลก มีมูลค่าประมาณ 23,862 ล้านดอลลาร์ต่อสหรัฐอเมริกา (พรศรี เหล่ารุจิสวัสดิ์, 2553)

นอกจากนั้น การดำเนินการของธุรกิจจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อธุรกิจมาก ที่สุด คือ เงินทุน ซึ่งเป็นปัญหาหลักด้านการเงินของ SMEs (Da Silva et al., 2007) เนื่องจากผู้ประกอบการ SMEs จำเป็นต้องใช้เงินทุนในการดำเนินกิจการ และเป็นทุนหมุนเวียน หรือลงทุนทางเทคโนโลยี นอกจากเงินทุนจะมีความสำคัญต่อการขยายกิจการ หรือการจ้างงาน (J. David Brown and John S. Earle, 2010) เงินทุนยังเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างเทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรม เช่นกัน แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กลุ่มผู้ประกอบการ SMEs ในประเทศไทยยัง ขาดการเข้าถึง ความช่วยเหลือจาก หน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐไม่สามารถไปสู่ผู้ประกอบการได้อย่างเต็มที่ (พรทิวา นาคาศัย, 2553) รวมทั้งผู้ประกอบการ SMEs ประสบกับปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาในการเข้าถึงความช่วยเหลือของรัฐ ปัญหาด้านการผลิต การตลาด เทคโนโลยี และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ทำให้ผู้ประกอบการขาดสภาพคล่องและอาจทำให้ผู้ประกอบการบางรายจำเป็นต้องเลิกกิจการซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื่องทั้งระบบเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องดำเนิน

มาตรการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือหรือบรรเทาวิกฤติที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการ อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยเฉพาะมาตรการสนับสนุนสินเชื่อผ่านสถาบันการเงินซึ่งเป็นกลไกสำคัญของภาครัฐในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในช่วงที่ประเทศเกิดวิกฤติเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจ

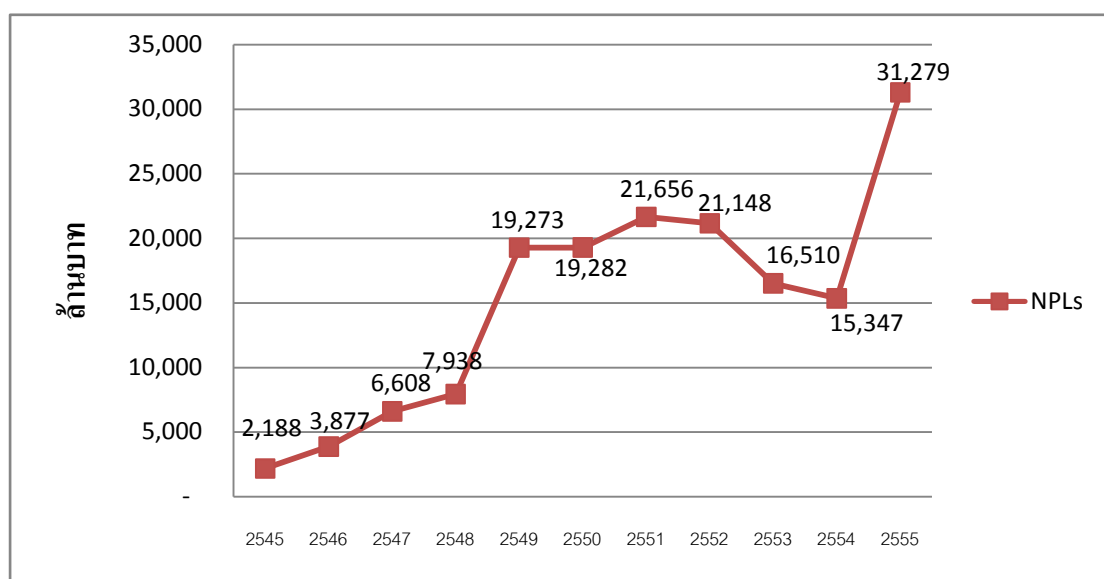
เมื่อผู้ประกอบการ SMEs มีความจำเป็นต้องใช้เงินทุนในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น แหล่งเงินทุนที่ผู้ประกอบการจะสามารถเข้าถึงได้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ แหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ SMEs ประกอบด้วยสองแหล่ง คือ แหล่งเงินทุนภายในกิจการ และแหล่งเงินทุนภายนอกกิจการ (กฤษฎี ปิยะวัฒน์นนท์ , 2546) โดยแหล่งเงินทุนภายในเป็นแหล่งเงินทุน เริ่มต้นของ SMEs แต่มีอยู่อย่างจำกัด เพราะเงินทุนเริ่มต้นนี้เป็นส่วนที่เกิดจากการออมของผู้ประกอบการ หรือผู้ที่ร่วมลงทุน ซึ่งหากแหล่งเงินทุนภายในมีไม่เพียงพอ SMEs จำเป็นต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนภายนอก แหล่งเงินทุนภายนอกของ SMEs ถือเป็นแหล่งเงินทุนที่มีไว้เพื่อสนับสนุนแหล่งเงินทุนภายในกิจการ โดยปกติ SMEs จะพึ่งพาสินเชื่อจากธนาคารเป็นหลัก แต่การขออนุมัติสินเชื่อมีข้อจำกัดหลายประการ เนื่องจากสถาบันทางการเงินเกรงว่า SMEs จะไม่สามารถชำระหนี้ได้ จึงส่งผลให้การขอสินเชื่อของ SMEs เป็นไปด้วยความยากลำบาก นอกจากนั้นแหล่งเงินทุนภายนอกประกอบด้วยตลาดการเงินในระบบและนอกระบบ โดยแหล่งเงินทุนในระบบเป็นเงินกู้จากสถาบันต่างๆ ทั้งสถาบันการเงินของภาครัฐและเอกชน ในขณะที่สถาบันการเงินนอกระบบเป็นแหล่งเงินทุนซึ่งไม่ได้มาจากสถาบันการเงิน ดังนั้น เงินทุนอาจได้มาจากการกู้ยืมจากญาติพี่น้องหรือจากผู้ปล่อยกู้นอกระบบก็ได้

เมื่อพิจารณาการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจแทบทุกประเภทมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันนั่นคือการแสวงหากำไรให้กับองค์กรของตนเองให้ได้มากที่สุด ในขณะที่กำไรมีความแปรผันโดยตรงกับภาษีที่รัฐจัดเก็บ ซึ่งแสดงว่า เมื่อภาคเอกชนมีกำไรเพิ่มขึ้น ภาครัฐก็จะได้รับภาษีมากขึ้นเช่นกัน ดังนั้น ภาครัฐและเอกชนจึงต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยท้ายที่สุดก็จะส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องพยายามรักษาและสนับสนุนธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจ SMEs ในประเทศไทย ซึ่งมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 99 หาก SMEs ประสบปัญหาจะทำให้ภาครัฐขาดรายได้ที่จะนำไปพัฒนาประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้มีการสนับสนุนเงินกู้จำนวนมากผ่านทางสถาบันการเงินต่างๆ เช่น ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ชพว. หรือ SME bank) ซึ่งเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐที่มีวัตถุประสงค์หลักในการสนับสนุนเงินกู้ให้แก่ผู้ประกอบการ SMEs เพื่อพัฒนา ส่งเสริม ช่วยเหลือ และสนับสนุนการจัดตั้ง การดำเนินงานและการขยาย SMEs โดยการสนับสนุนสินเชื่อ ให้คำปรึกษา แนะนำ หรือ

ให้บริการที่จำเป็นต่อ SMEs (รายงานประจำปีของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย, 2553) แต่ในปัจจุบัน พบว่า หน่วยงานที่เปรียบเสมือนหน่วยงานหลักที่ช่วยเหลือด้านการเงินของ SMEs ดังเช่น ธพว. ประสบกับปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Performing Loan : NPLs) อยู่เป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น แสดงดังภาพที่ 1.2

ภาพที่ 1.2 หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2545 ถึง 2555

ที่มา: ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม จากความสำคัญดังที่กล่าวข้างต้น งานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาและวิเคราะห์การสนับสนุนด้านการเงินว่า SMEs ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ที่ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินผ่านหน่วยงานภาครัฐจะมีศักยภาพในการเติบโตที่ดีหรือไม่ และรัฐบาลควรจะมีนโยบายในการสนับสนุนด้านการเงิน ให้มากขึ้น หรือควรมีการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร ตลอดจนการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อผลการเงินของ SMEs

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร โดยการสนับสนุนทางการเงินของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาโครงสร้างและแนวทางในการส่งเสริม รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับ SMEs ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้ได้จำกัดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

- 1) ศึกษาเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารที่มีสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 200 ล้านบาท และมีการจ้างงานไม่เกิน 200 คน หรือเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเท่านั้น
- 2) ศึกษาการดำเนินนโยบาย ในการ ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะด้านการเงิน และศึกษาสภาพการณ์ของอุตสาหกรรมอาหารในปี พ.ศ. 2544-2554
- 3) การศึกษาและ วิเคราะห์การดำเนินนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคการผลิต ประเภทอุตสาหกรรมอาหารในกลุ่ม ISIC 15 โดยพิจารณาในหมวด 151 ถึง 154 ไม่นับรวมหมวด 155 ซึ่งเป็นหมวดเครื่องดื่ม
- 4) ข้อมูลด้านสินเชื่อของธุรกิจมาจากธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และพิจารณาเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์
- 5) ในการศึกษาไม่ได้ครอบคลุมด้านเทคโนโลยีและปัจจัยภายนอกที่อาจกระทบกับหน่วยธุรกิจ

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1) อุตสาหกรรมอาหาร²

อุตสาหกรรมอาหาร หมายถึง อุตสาหกรรมที่นำผลผลิตจากภาคเกษตรได้แก่ ผลผลิตจากพืช ปศุสัตว์ และประมงมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตโดยอาศัยเทคโนโลยีต่างๆ ในกระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สะดวกต่อการบริโภค หรือการนำไปใช้ในขั้นตอนต่อไป และเป็นการยืดอายุ การเก็บรักษาผลผลิตจากพืช ปศุสัตว์ และประมง โดยผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นต้น และผ่าน กระบวนการแปรรูปขั้นกลางเป็นสินค้าสำเร็จรูปหรือขั้นปลายเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

2) ผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคล หรือกลุ่มบุคคล ได้แก่ เจ้าของกิจการ หรือผู้ดำเนินธุรกิจ ใน กลุ่ม อุตสาหกรรมอาหารขนาดกลางและขนาดย่อม โดย ใน การศึกษาครั้งนี้สามารถ จำแนก ผู้ประกอบการตามสถานภาพของธุรกิจได้ ดังนี้

(1) บริษัทจำกัด หมายถึง บริษัทประเภทที่ตั้งขึ้น โดยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าหุ้นละเท่าๆ กัน โดยผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

(2) ห้างหุ้นส่วนจำกัด หมายถึง ห้างหุ้นส่วนที่ประกอบด้วยหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคน โดยจำกัดความรับผิดชอบไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนนั้น

(3) ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล หมายถึง ห้างหุ้นส่วนที่ต้องมีหุ้นส่วนอย่างน้อย 2 คน หุ้นส่วนทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินทั้งปวงของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน

3) International Standard Industrial Classification of All Economic Activities³ (ISIC Code)

² สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ,รายงานภาวะเศรษฐกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สาขา อาหาร, (เมษายน 2552), หน้า 1

³ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, การจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมไทย, (2552), หน้า ค

ISIC Code หมายถึง การจัดประเภทอุตสาหกรรมตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกประเภทตามมาตรฐานสากล โดยองค์การสหประชาชาติกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการจัดประเภทข้อมูลกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถเปรียบเทียบข้อมูลได้ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศในปัจจุบัน กรมการจัดหางาน ได้จัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรม (ประเทศไทย) โดยใช้หลักเกณฑ์และโครงสร้างของการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมสากล ISIC Rev. 4 คือ การจัดประเภทอุตสาหกรรมที่คล้ายกันเข้าอยู่ในกลุ่มเดียวกันโดยแบ่งเป็นหมวดใหญ่หมวดย่อยหมู่ใหญ่และหมู่ย่อย

4) อัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อ

อัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อ หมายถึง อัตราดอกเบี้ยลอยตัวที่ธนาคารพาณิชย์ใช้อ้างอิงในการเรียกเก็บดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อจากลูกค้า ได้แก่

(1) MLR (Minimum Loan Rate) หมายถึง อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา เช่น มีประวัติการเงินที่ดี มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน อย่างเพียงพอ โดยส่วนใหญ่ใช้กับเงินกู้ระยะยาวที่มีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน เช่น สินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจ

(2) MOR (Minimum Overdraft Rate) หมายถึง อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีประเภทเงินเบิกเกินบัญชี

(3) MRR (Minimum Retail Rate) หมายถึง อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายย่อยชั้นดี เช่น สินเชื่อส่วนบุคคล สินเชื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อบัตรเครดิต เป็นต้น

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เพื่อให้ทราบถึงโครงสร้างของ SMEs และความสำคัญของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย
- 2) เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการสนับสนุน SMEs ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ภายใต้การสนับสนุนของภาครัฐ

3) ผลจากการศึกษาทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของธุรกิจ รวมถึงสามารถใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร

1.6 โครงสร้างวิทยานิพนธ์

ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 6 บท ประกอบด้วย

บทที่ 1 บทนำ เป็นการกล่าวถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการศึกษา คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา ประโยชน์ที่ได้รับในการศึกษา และ โครงสร้างของการศึกษา

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ของสินค้าเชื่อต่อธุรกิจ SMEs ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีการศึกษา กล่าวถึงข้อมูล การรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและแบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์

บทที่ 4 อุตสาหกรรมอาหาร กล่าวถึงสถานะทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย ลักษณะ โครงสร้างของอุตสาหกรรม นโยบายและการสนับสนุนของรัฐบาล และแนวโน้มของอุตสาหกรรมต่อการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community : AEC)

บทที่ 5 ผลการศึกษา กล่าวถึงผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร และการวิเคราะห์นโยบายภาครัฐ

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ เป็นการสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะในการศึกษารวมทั้งข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะเป็นการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเฉพาะบทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พฤติกรรมตลาด ศักยภาพของรัฐกิจ และการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ SMEs หรืออุตสาหกรรมอาหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

2.1 แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises)

1. ลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม¹

สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นส่วนสำคัญต่อประเทศ เนื่องจาก SMEs มีบทบาทในการสนับสนุนธุรกิจขนาดใหญ่และก่อให้เกิดการจ้างงาน ซึ่งท้ายที่สุดจะทำให้เกิดการกระจายของเงินตราทั้งประเทศ โดยเมื่อศึกษาลักษณะของ SMEs ในต่างประเทศ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา สำนักงานการค้าหลักในสหรัฐอเมริกาได้กำหนดหลักเกณฑ์ของรัฐกิจ SMEs ดังนี้

---

¹ อุบลวรรณ ภวกันันท์, “ปัจจัยทางจิตวิทยาของความสำเร็จในการประกอบการของผู้ประกอบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมธุรกิจการท่องเที่ยวและที่พัก : ความรู้,” (รายงานโครงการวิจัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), หน้า 69

1) Small Business Administration (SBA) ได้ตั้งหลักเกณฑ์โดยคำนวณจากจำนวนแรงงาน และยอดขายประจำปี โดยธุรกิจขนาดย่อมต้องมีลักษณะ ดังนี้

1.1) โรงงานผลิตสินค้าที่มีลูกจ้างและพนักงานน้อยกว่า 100 คน

1.2) กิจการขายส่งที่มียอดขายประจำปีน้อยกว่า 200 ,000 เหรียญสหรัฐฯ

1.3) กิจการขายปลีก กิจการรับเหมาก่อสร้าง ธุรกิจที่ให้บริการที่มีกำไรประจำปี น้อยกว่า 50,000 เหรียญสหรัฐฯ

2) Committee for Economic Development (CED) กำหนดลักษณะธุรกิจขนาดย่อม ดังนี้

2.1) เป็นธุรกิจที่มีอิสระในการบริหารงาน โดยทั่วไปเจ้าของมักเป็นผู้จัดการ

2.2) เงินทุนของธุรกิจจากบุคคลเดียวหรือกลุ่มเล็กๆ ที่รวมกันนำเงินมาลงทุน

2.3) ดำเนินการอยู่ภายในพื้นที่ โดยลูกจ้างและนายจ้างมักอยู่ในพื้นที่เดียวกันแต่ สินค้าที่ขายไม่จำเป็นต้องมีตลาดอยู่เฉพาะในพื้นที่เท่านั้น

2.4) เมื่อเทียบกับธุรกิจในห้องถิ่นเดียวกัน มีขนาดเล็กกว่ามาก

2.5) การแบ่งงานกันทำ (Division for Labor) โดยลักษณะอุตสาหกรรมขนาดเล็กมี ลักษณะการแบ่งงานกันทำในการบริหาร (Relatively little specialization in management) ลักษณะ นี้เรียกว่า เจ้าของจะดำเนินการเองทุกอย่าง ถ้าอุตสาหกรรมยิ่งเล็กลงในอุตสาหกรรมนั้นอาจมี บุคคลเพียงคนเดียวเป็นผู้ทำงาน ตั้งแต่เจ้าของถึงการโรง เป็นลักษณะของอุตสาหกรรมที่เพิ่งตั้งใหม่

แต่บางแห่งที่มีลักษณะมีคนทำงานตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป คือ นอกจากมีเจ้าของซึ่งทำหน้าที่ผู้จัดการด้วยตนเองแล้ว อาจจะจ้างพนักงานมาช่วยงานอีก 2-3 คน

2.6) การติดต่อประสานงานมีลักษณะใกล้ชิดกัน (Close personal contracts) ไม่ว่าจะ การติดต่อภายในหรือการติดต่อภายนอกองค์กร กล่าวคือ การทำงานภายในอุตสาหกรรม แต่ละคน มีการติดต่อประสานงานกันอย่างใกล้ชิด เพราะมีจำนวนแรงงานและปริมาณงานไม่มาก ส่วนการติดต่อภายนอก เช่น การติดต่อกับลูกค้าที่มาซื้อผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายก็ดำเนินการได้รวดเร็ว เพราะติดต่อกับเจ้าของหรือผู้จัดการโดยตรง ไม่ต้องผ่านพนักงานขายหรือคนอื่นๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดความล่าช้า

2.7) ลักษณะการจัดหาทุนและเงินทุน โดยการขอสินเชื่อกับธนาคารหรือสถาบันการเงินต่างๆ เนื่องจากธุรกิจขนาดเล็กอาจมีเครดิตที่ยังไม่ดีพอ ดังนั้น การจัดหาทุนและการเพิ่มทุนควรเริ่มดำเนินการเมื่อกิจการมีฐานะทางการเงินดีพอสมควร เพื่อให้เครดิตดีจนสามารถที่จะดำเนินการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินต่างๆ ได้อย่างคล่องตัว แต่หากอุตสาหกรรมขนาดเล็กจัดตั้งขึ้นมาแบบธุรกิจประเภทห้างหุ้นส่วน ปัญหาดังกล่าวจะสามารถแก้ไขได้ง่าย เนื่องจากมีหุ้นส่วนช่วยสนับสนุนการเพิ่มทุน

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้กำหนดความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามกฎหมายว่าด้วยอุตสาหกรรม โดยกำหนดจำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) วิสาหกิจขนาดย่อม ได้แก่ กิจการที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1.1) กิจการผลิตสินค้า ที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 50 คน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 50 ล้านบาท

(1.2) กิจการให้บริการ ที่มีจำนวนจ้างงานไม่เกิน 50 คน หรือมีมูลค่าทรัพย์สินถาวรไม่เกิน 50 ล้านบาท

(1.3) กิจการค้าส่ง ที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 25 คน หรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 50 ล้านบาท

(1.4) กิจการค้าปลีก ที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 15 คน หรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 30 ล้านบาท

(2) วิสาหกิจขนาดกลาง ได้แก่ กิจการที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(2.1) กิจการผลิตสินค้า ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่า 50 คน แต่ไม่เกิน 200 คน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่า 50 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 200 ล้านบาท

(2.2) กิจการให้บริการ ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่า 50 คน แต่ไม่เกิน 200 คน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่า 50 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 200 ล้านบาท

(2.3) กิจการค้าส่ง ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่า 25 คน แต่ไม่เกิน 50 คน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่า 50 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 100 ล้านบาท

(2.4) กิจการค้าปลีก ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่า 15 คน แต่ไม่เกิน 30 คน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่า 30 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 60 ล้านบาท

(3) ในกรณีที่มีจำนวนการจ้างงานของกิจการใดเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดย่อม แต่มูลค่าสินทรัพย์ถาวรเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลาง หรือจำนวนการจ้างงานเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางแต่มูลค่าสินทรัพย์ถาวรเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดย่อม ให้ถือจำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์

2. บทบาทและความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ในปัจจุบัน ภาคธุรกิจของประเทศไทยประกอบด้วยวิสาหกิจจำนวนมาก โดยเป็น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากกว่าร้อยละ 98 ซึ่งวิสาหกิจดังกล่าวสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก อาทิ ในปี พ.ศ. 2553 GDP ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีมูลค่า 3,746,967 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 37.1 ของ GDP รวมทั้งประเทศ โดยกรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์ (2542: 23) กล่าวถึงความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดังนี้

1) การเป็นเครื่องมือป้องกันการผูกขาดทางการค้าของผู้ประกอบการภายในประเทศ โดยในการดำเนินกิจการทุกประเภท หากเป็นการประกอบการในลักษณะที่มีผู้ประกอบการเพียงรายเดียวหรือน้อยราย หรือแม้แต่ธุรกิจที่มีผู้ประกอบการเป็นจำนวนมากแต่มีเพียงกลุ่มผู้ประกอบการกลุ่มเดียวที่มีส่วนการแบ่งตลาดสูง จะก่อให้เกิดระบบการผูกขาดขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ดังนั้น วิธีการที่จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว นอกจากการใช้วิธีการทางกฎหมาย คือ การใช้กลไกตลาด โดยการสนับสนุนให้มีจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการแข่งขันของผู้ประกอบการ และผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์ทั้งในด้านราคา คุณภาพ และการบริการ ดังนั้น จึงควรมีการสนับสนุนให้มีการเพิ่มจำนวนของผู้ประกอบการ SMEs ในทุกกลุ่ม

2) การจ้างงาน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นวิสาหกิจที่มีจำนวนมากที่สุดในระบบเศรษฐกิจของไทย โดยคิดเป็นประมาณร้อยละ 98 ของธุรกิจทั้งหมด และจัดเป็นวิสาหกิจที่มีการจ้างแรงงานค่อนข้างสูง ซึ่งเหมาะสมกับสภาพปัจจัยการผลิตของประเทศไทยที่ขาดแคลนเงินทุน แต่มีกำลังแรงงานเป็นจำนวนมาก

3) การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จัดเป็นวิสาหกิจที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าได้ โดยเฉพาะกลุ่มสินค้าเกษตรที่ตั้งเพียงลำพัง (Stand alone) ที่มีการใช้วัตถุดิบส่วนใหญ่จากภายในประเทศ เพื่อการบริโภคและส่งออกจำหน่ายในต่างประเทศ เช่น ไก่แช่แข็ง กุ้งแช่แข็ง ผลไม้กระป๋อง เป็นต้น

4) การสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีการผลิตสินค้าและบริการเพื่อส่งออกและสามารถสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ รวมทั้ง มีการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ซึ่งทำให้สามารถประหยัดรายจ่าย เนื่องจากการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศได้

5) ด้านการฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาสัดส่วนการผลิต ในภาคการผลิตที่แท้จริง พบว่ามีแนวโน้มที่ดีขึ้น หลังจากผ่านวิกฤติทางเศรษฐกิจ เช่น ธุรกิจด้านขนส่ง โรงแรม กัดอาคาร ภาคการเกษตร อุตสาหกรรม และการค้า ซึ่งส่วนใหญ่ธุรกิจดังกล่าวจะมีสัดส่วนของผู้ประกอบการในกลุ่ม SMEs ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะภาคการบริการและการค้า ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการปรับตัวและอยู่รอดของ SMEs เนื่องจากธุรกิจที่ประสบปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่พึ่งพิงเงินทุนจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่

6) เป็นแหล่งเสริมสร้างประสบการณ์ทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและแรงงาน ปัจจุบันมีผู้ประกอบการจำนวนมากที่ต้องการประกอบธุรกิจส่วนตัว ซึ่งส่วนใหญ่จะขาดประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจ ทำให้เกิดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจนั้นๆ ดังนั้น การเริ่มจากธุรกิจขนาดเล็กที่ไม่ต้องใช้เงินลงทุนสูงมาก และมีวิธีการบริหารไม่ซับซ้อน หรือการประกอบธุรกิจประเภทเฟรนไชส์ (Franchise) ที่มีกรให้ความรู้ในด้านการดำเนินงานจากผู้ขายเฟรนไชส์ ก็เป็นอีกวิธีที่ทำให้ลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน โดยสามารถสะสมประสบการณ์จากธุรกิจเล็กๆ ให้มีความชำนาญเพียงพอก่อน จึงจะขยายไปสร้างธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ได้ นอกจากนี้ ในด้านแรงงานก็เป็นแหล่งเสริมสร้างประสบการณ์ในการทำงานที่ดีอีกด้วย

7) เป็นส่วนสนับสนุนและเชื่อมโยงไปสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นวิสาหกิจสนับสนุน ที่เชื่อมโยงไปสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ (Supporting Industry) โดยการเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบ หรือผลิตสินค้าขั้นกลาง เพื่อส่งต่อไปให้บริษัทขนาดใหญ่ รวมทั้ง เป็นแหล่งรองรับผลิตภัณฑ์อีกทางหนึ่งด้วย

8) เป็นตัวเชื่อมสู่ภาคการผลิตที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะธุรกิจภาคการเกษตรที่เชื่อมโยงกับภาคการผลิตจำนวนมาก ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจกระจายไปสู่ภูมิภาค และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

ระหว่างในเมืองและชนบท รวมทั้ง ทำให้ผู้บริโภคในภูมิภาคมีโอกาสเลือกซื้อสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและทันสมัย

9) เป็นแหล่งสินค้าและบริการใหม่ๆ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความยืดหยุ่นและความคล่องตัวในการดำเนินการสูง เนื่องจากมีผู้บริหารเพียงคนเดียวหรือเป็นลักษณะ ธุรกิจภายในครอบครัว การตัดสินใจ จึงทำได้ค่อนข้างรวดเร็วและคล่องตัว ดังนั้น หากมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีจะทำให้สามารถผลิตสินค้าและบริการได้หลากหลายมากขึ้น และสินค้าจะเข้าสู่ตลาดได้ง่ายและรวดเร็ว หรือแม้แต่การปรับตัวย้ายแหล่งที่ตั้ง หรือการเปลี่ยนประเภทของธุรกิจก็สามารถทำได้อย่างคล่องตัว

อย่างไรก็ตาม SMEs มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างมาก ดังนั้น การพัฒนาธุรกิจ SMEs จึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับระบบเศรษฐกิจ สามารถสร้างรายได้ให้กับการส่งออกสูง รวมทั้ง มีบทบาทด้านการเชื่อมโยงการผลิตกับผู้ผลิตรายใหญ่ในลักษณะของการรับช่วงการผลิตซึ่งจะช่วยให้อุตสาหกรรมทั้งระบบมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ในขณะเดียวกัน เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ ธุรกิจ SMEs มีความคล่องตัวในการปรับตัวที่ดีกว่าธุรกิจขนาดใหญ่และมีบทบาทสำคัญในการลดความเสี่ยงของเศรษฐกิจได้ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ภายหลังจากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในปี ค.ศ. 1989 SMEs เป็นกลุ่มที่มีบทบาทสูงในการฟื้นฟูสถานการณ์ด้วยการสร้างงานใหม่ได้มากถึง 20 ล้านงาน ภายในระยะเวลา 15 ปี ประเทศไทยมุ่งให้ความสำคัญกับการวางนโยบายในการนำประเทศไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆ แต่พบว่าธุรกิจ SMEs มีระดับการพัฒนาที่ต่ำและห่างไกลจากธุรกิจที่เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มากยิ่งขึ้นเนื่องจากมีข้อจำกัดหลายด้าน อีกทั้งยังขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างจริงจัง

2.1.2 ทฤษฎีของกิจการ (Theory of the firm)²

ผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจจะทำหน้าที่ในการผลิตสินค้าหรือบริการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคโดยมีเป้าหมายที่สำคัญของการประกอบกิจการในระบบตลาด คือ การแสวงหากำไรสูงสุด โดยมุ่งเน้นกำไรระยะสั้น อย่างไรก็ตาม กิจการอาจเสียสละกำไรในระยะสั้นเพื่อจะได้รับกำไรในระยะยาว อาทิ การลงทุนในการค้นคว้าวิจัย การลงทุนด้านเทคโนโลยี หรือการส่งเสริมการขาย เพื่อให้ได้ยอดขายในระยะยาวเพิ่มขึ้น ดังนั้น กำไรในระยะสั้นและระยะยาวจึงเป็นสิ่งสำคัญในทฤษฎีของหน่วยธุรกิจ กล่าวคือ การทำให้สินทรัพย์ของกิจการหรือมูลค่าของกิจการมีค่าสูงที่สุด (Maximize the wealth or value of the firm) โดยกำหนดมูลค่าของกำไรที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตทั้งหมดของกิจการ ดังนั้น กำไรในอนาคตต้องนำมาหักลดเพื่อหามูลค่าในปัจจุบัน เนื่องจากกำไรในอนาคตจะมีมูลค่าน้อยกว่ากำไรในปัจจุบัน โดยสามารถแสดงสมการได้ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 PV &= \text{Present value of expected future profits} \\
 &= \frac{\pi_1}{(1+i)^1} + \frac{\pi_2}{(1+i)^2} + \dots + \frac{\pi_n}{(1+i)^n} \\
 &= \sum_{t=1}^n \frac{\pi_t}{(1+i)^t}
 \end{aligned}$$

โดย

PV	=	มูลค่าปัจจุบันของกำไรที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตของกิจการ
$\pi_1, \pi_2, \dots, \pi_n$	=	กำไรที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละปี
i	=	อัตราคิดลด (Discount rate) ที่เหมาะสม
t	=	ปีที่ 1 ถึงปีที่ n

ถ้ากำไรที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตมีความไม่แน่นอน อัตราคิดลดก็จะมีค่าเพิ่มขึ้น โดยกำไรของธุรกิจเกิดจากรายรับทั้งหมด (Total Revenues: TR) หักต้นทุนรวม (Total Cost: TC) โดยสามารถจัดรูปสมการใหม่ ดังนี้

² Mark Hirshy, Managerial Economics (Canada: South-Western Cengage Learning, 2009): 6-7.

$$\text{Value} = \sum_{t=1}^n \frac{TR_t - TC_t}{(1+i)^t}$$

ทั้งนี้ รายรับทั้งหมด (TR) จะเกี่ยวข้องกับราคา เนื่องจากรายรับมาจากราคาสินค้าคูณกับปริมาณที่ขายได้ และต้นทุนรวม (TC) จะเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีในการผลิต ตลอดจนปัจจัยการผลิต ดังนั้น สิ่งสำคัญของการผลิตและการบริหารจะขึ้นอยู่กับความเสี่ยงของกิจการ และต้นทุนของการกู้ยืมเงินทุน ซึ่งเกี่ยวข้องกับฝ่ายการเงิน โดยการจัดการสิ่งเหล่านี้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดเป็นเรื่องที่ยากและซับซ้อน ดังนั้น ผู้ประกอบการหรือผู้จัดการจะต้องวิเคราะห์และตัดสินใจว่าสิ่งใดจะส่งผลกระทบต่อกิจการของตนเองอย่างไรบ้าง

2.1.3 แนวความคิดการแสวงหากำไรสูงสุด³ (Profit maximization)

การแสวงหากำไรสูงสุด (Profit maximization) คือ สมมติฐานหลักในการดำเนินธุรกิจทั่วไปเกือบทุกประเภท ส่วนเป้าหมายอื่นๆ ถือเป็นเรื่องรองและเป็นเรื่องของรสนิยมของปัจเจกบุคคล และบ่อยครั้งเป็นเรื่องที่ต้องทำตามเงื่อนไขของสังคม ซึ่งจะผันแปรไประหว่างบริษัทหรือระหว่างสังคมต่างๆ หรือภายใต้เงื่อนไขเวลาที่แตกต่างกันด้วย ความอยู่รอดของธุรกิจขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างกำไร กำไรจึงยังคงนับเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจ

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่สนับสนุนการใช้การทำกำไรสูงสุดเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของการจัดการธุรกิจ เนื่องจากความสะดวกในการวิเคราะห์และความสามารถในการหาค่าได้ในเชิงปริมาณ ผู้จัดการสามารถสร้างแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานข้อสมมติการทำกำไรสูงสุดเป็นเป้าหมายเดียวได้ง่ายกว่าการสร้างแบบจำลองที่พัฒนาเพื่อบรรลุหลายเป้าหมายในคราวเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากเป้าหมายเหล่านั้นวัดผลยากในทางปฏิบัติ เช่น เป้าหมายเพื่อพัฒนาคนในท้องถิ่นรอบข้างบริษัท หรือเพื่อเพิ่มความสัมพันธ์แบบแน่นกับชุมชน หรือเพื่อสร้างความมั่นใจในการให้บริการแก่ลูกค้าในชุมชน ฯลฯ ดังนั้นในทางปฏิบัติทั่วไปเพื่อให้ได้แนวทางการตัดสินใจที่มีรูปธรรมและวัดผลได้ ในขั้นต้นผู้จัดการองค์กรธุรกิจจึงอาจจำเป็นต้องดำเนินการวิเคราะห์โดย

³ เอกอรุณ อวนสกุล, “กำไร : แนวคิดหลักของการจัดการธุรกิจ,” ใน เศรษฐศาสตร์การจัดการและเครื่องมือวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจ (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด, 2551), หน้า 7

สมมติให้มีเพียงวัตถุประสงค์เดียว คือ การแสวงหากำไรสูงสุดของธุรกิจ และเมื่อได้คำตอบที่น่าพอใจแล้วจึงค่อยพิจารณาแนวทางการบรรลุเป้าหมายอื่นๆ ของธุรกิจเป็นลำดับถัดไป

ความยากลำบากประการหนึ่งในการอธิบายความหมายของกำไร คือ ไม่มีทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งที่สามารถอธิบายความหมายของกำไรได้โดยง่าย กำไร คือ ค่าสูงสุดที่เป็นผลมาจากอิทธิพลหรือปัจจัยหลายๆ ด้าน ดังนั้นจึงมีหลายทฤษฎี หรือหลายคำอธิบาย เช่น

กำไร คือ รางวัลที่ได้รับจากการดำเนินกิจการที่เสี่ยงหรือมีความไม่แน่นอนสูง ในโลกธุรกิจผู้ประกอบการจะไม่ยอมรับความเสี่ยงใดๆ ถ้าไม่มีผลตอบแทนต่อความเสี่ยงนั้น ยิ่งต้องเสี่ยงสูงมากเท่าไร กำไรก็จะยิ่งสูงมากตามเท่านั้น จึงจะจูงใจให้ยอมลงทุนรับความเสี่ยงนั้น ด้วยเหตุนี้เราจึงสามารถคาดเดาได้ว่าอุตสาหกรรมใดก็ตามที่มีความแปรปรวนสูงทางธุรกิจ หรือความไม่แน่นอนของการตลาดจำหน่ายผลผลิต คาดได้ว่าจะมีอัตราผลตอบแทน (กำไร) สูงกว่าอุตสาหกรรมที่มีเสถียรภาพหรือมีความแน่นอนทางธุรกิจมากกว่า

บางทฤษฎีอธิบายว่ากำไรเกิดจากโชคที่มากับความไม่สมบูรณ์ของกลไกตลาดเสรี เช่น เกิดการเปลี่ยนแปลงในรสนิยมผู้บริโภค เทคโนโลยี นโยบายรัฐ หรือกฎระเบียบการค้า ฯลฯ ที่ไม่ได้เกิดจากการริเริ่มของธุรกิจหรือเกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดฝันนอกการควบคุมของธุรกิจแต่ได้ก่อให้เกิดกำไรขึ้นแก่ธุรกิจ คือ เป็นโชคดีของธุรกิจ เพราะถ้ากลไกตลาดเสรีทำงานอย่างสมบูรณ์ กำไรส่วนเกินนี้จะไม่เกิดขึ้น (หรือถ้าเกิดก็ในระยะสั้นมากเท่านั้น) เพราะจะมีผู้ผลิตรายใหม่เข้าสู่ตลาดเพื่อฉกฉวยโอกาสทางกำไรที่มี หรือไม่มีผู้ผลิตรายเดิมจะขยายการผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งในที่สุดราคาสินค้าจะถูกกดดันให้ลดลงและกำไรส่วนเกินจะหมดไปที่สุดในที่สุด อย่างไรก็ตาม ในโลกแห่งความเป็นจริงซึ่งไม่มีระบบตลาดใดสามารถทำงานได้อย่างสมบูรณ์ร้อยเปอร์เซ็นต์หรือถ้ามีก็ต้องใช้เวลาปรับตัวค่อนข้างนาน การทำให้กำไรส่วนเกินหมดไปจึงอาจใช้เวลานาน กำไรที่เกิดขึ้นจึงถือว่าเป็นโชคลาภทางธุรกิจที่อาจเกิดขึ้นได้กับการดำเนินธุรกิจใดธุรกิจหนึ่ง

นอกจากนี้ยังมีผู้อธิบายว่า กำไรเกิดจากการริเริ่มคิดผลิตภัณฑ์ใหม่หรือพัฒนาสินค้าเดิม (Innovation) ทฤษฎีการริเริ่มผลิตภัณฑ์ใหม่มีความสัมพันธ์อย่างมากกับกำไรในตลาดแข่งขัน สมบูรณ์ การพัฒนาสินค้าใหม่ เทคนิคหรือกรรมวิธีการผลิตใหม่ หรือรูปแบบการตลาดของสินค้าใหม่ๆ จะทำให้ผู้คิดค้น ได้รับผลตอบแทนความสามารถดังกล่าวด้วย จึงอาจสรุปได้ว่าถ้าผู้ผลิตริเริ่มคิดผลิตภัณฑ์ใหม่หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิมจะทำให้กำไรทางเศรษฐศาสตร์เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำให้ต้นทุนลดลงหรือรายรับมากขึ้น อย่างไรก็ตามกำไรส่วนเกินจากการผูกขาดการเป็นเจ้าของ สิทธิบัตรหรือสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมจะเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งเป็นการชั่วคราวเท่านั้น เพราะในที่สุดแล้วนวัตกรรมนั้นจะล้าสมัยไปและถูกแทนที่ด้วยนวัตกรรมใหม่ๆ

ในขณะที่มีการใช้ข้อสมมติฐานการทำกำไรสูงสุดของธุรกิจ แต่กลับพบว่าไม่มีหรือมีการนำทฤษฎีกำไรที่กล่าวข้างต้นมาใช้น้อยมาก ดังที่กล่าวแล้ว กำไรอาจเกิดขึ้นเป็นผลมาจากผลตอบแทนหรือรางวัลที่ได้รับจากการเผชิญกับการลงทุนที่มีความเสี่ยง หรือ โศกและความล่าช้า ในความสามารถจนจวบจนต้องต่อการเปลี่ยนแปลงได้โดยทันทีของผู้ผลิต ผู้ค้ารายเดิม ผู้ค้ารายใหม่ หรือความไม่สมบูรณ์ของระบบตลาดที่ยังไม่มีประสิทธิภาพดีพอ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติจริงการพิจารณาวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจนั้น ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้พิจารณากลับไปเกี่ยวข้องกับต้นทุนการผลิต อุปสงค์ความต้องการสินค้าของตลาด รายได้ และโครงสร้างของตลาดมากกว่าที่จะใช้ข้อมูลที่มาและทางเลือกการเกิดขึ้นของกำไรดังกล่าว โดยจะวัดหรือเปรียบเทียบ รายได้เพิ่ม (Incremental revenue) กับต้นทุนเพิ่ม (Incremental costs) ซึ่งเป็นที่มาของกำไรเพิ่ม (Incremental profits) จะวิเคราะห์ผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายคงที่และกำไรของทางเลือกที่ก่อให้เกิดกำไรนั้น อีกทั้งจะคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสผลตอบแทนสุทธิที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนการลงทุน (เป็นเครื่องชี้วัดกำไร) กับอัตราค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน ฯลฯ ซึ่งจะเห็นได้ว่าไม่มีวิธีการวิเคราะห์ใดที่กล่าวข้างต้นใช้ทฤษฎีกำไรอธิบายในขบวนการตัดสินใจ

อย่างไรก็ตาม การวัดผลการดำเนินงานว่ามีประสิทธิภาพเพียงใดอาศัยตัวชี้วัดเพื่อใช้เปรียบเทียบผลประกอบการในช่วงเวลาที่แตกต่างกันหรือเปรียบเทียบกับผลประกอบการธุรกิจอื่นในธุรกิจเดียวกัน หรือกับอุตสาหกรรมโดยค่าเฉลี่ย ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานได้แก่ผล

⁴ สัจวร ปัญญาติลก และคณะ, “ทฤษฎีกำไร,” ใน เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 18.

กำไร⁵ (Profit) กำไรเป็นเครื่องบ่งชี้ประสิทธิภาพการจัดการที่มีมาตรฐานและการคำนวณเหมือนกัน ในทุกองค์กรธุรกิจ สามารถนำมาใช้เปรียบเทียบผลกำไรระหว่างช่วงเวลา และผลกำไรระหว่าง องค์กรธุรกิจด้วยกัน องค์กรธุรกิจที่สามารถทำผลกำไรเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง ย่อมแสดงถึงการ จัดการที่ดีขึ้น ในช่วงเวลานั้นๆ และองค์กรธุรกิจที่สามารถทำผลกำไรในอัตราที่สูงกว่าองค์กรธุรกิจ อื่นด้วยกัน ย่อมแสดงถึงความสามารถจัดการที่ดีกว่า ผลกำไรจึงถูกนำมาใช้วัดผลและประเมินการ ดำเนินงาน และใช้เป็นวัตถุประสงค์สูงสุด (Overarching objective) ขององค์กรธุรกิจในการกำหนด กลยุทธ์การแข่งขันและปกป้องธุรกิจ ใช้เพื่อการตัดสินใจบริหารทรัพยากรภายในองค์กร นอกจากนี้ ผลกำไรยังเป็นผลตอบแทนการลงทุนในธุรกิจ สำหรับเจ้าของหรือผู้ถือหุ้น และเป็นตัวประกอบใน การกำหนดผลตอบแทนแก่พนักงาน ผู้จัดการ ผู้บริหารองค์กร เพื่อสร้างแรงจูงใจและกระตุ้น การทำงานให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญที่สุด เป็นที่ยอมรับว่าคุณค่าขององค์กรธุรกิจ (Firm's value) ขึ้นอยู่กับผลกำไรที่องค์กรทำได้ในอนาคต ดังนั้นราคาซื้อขายหุ้นองค์กรธุรกิจใน ตลาดหลักทรัพย์ ตามหลักทฤษฎีประสิทธิภาพตลาด (Efficient-markets hypothesis) จึงแสดงถึง แนวโน้มการทำกำไรในอนาคตขององค์กร⁶ องค์กรธุรกิจที่มีค่าสูง จากผลกำไรที่คาดว่าจะได้รับสูง ทำให้เจ้าของผู้ถือหุ้นได้รับผลตอบแทนสูงตามไปด้วย ทั้งจากเงินปันผล และราคาหุ้นที่เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น การทำกำไรสูงสุดจึงเป็นวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ยอมรับทั่วไป สอดคล้องกับพฤติกรรม และความตั้งใจของเจ้าของผู้ถือหุ้นที่ลงทุนจัดตั้งองค์กรขึ้นมาแต่แรกเริ่ม เพื่อหวังให้ค่าของธุรกิจ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

⁵ สรยุทธ มินะพันธ์, “องค์กรธุรกิจ,” ใน เศรษฐศาสตร์การจัดการองค์กรธุรกิจ (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 112

⁶ ทฤษฎีประสิทธิภาพตลาดที่ใช้กำหนดราคาซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ คำนวณจากผลกำไรต่อหุ้นที่คาดว่าจะได้รับ สามารถทำได้ในช่วงเวลาหนึ่งในอนาคต แล้วหาส่วนลดกลับมาเป็นค่าปัจจุบัน โดยใช้อัตราส่วนลดที่เหมาะสม ค่าปัจจุบันของผล กำไรในอนาคตเป็นราคาต่อหุ้นที่เหมาะสมของบริษัทภายใต้ข้อสมมติของทฤษฎีนี้ หากการคาดคะเนผลกำไรของบริษัทในอนาคต เปลี่ยนแปลงไป เช่น ลดลงเนื่องจากภาวะธุรกิจไม่ดี ราคาหุ้นก็จะปรับตัวลงตาม ในทางกลับกัน หากอัตราดอกเบี้ยที่นำมาใช้เป็น อัตราส่วนลดเพิ่มขึ้นก็จะมีผลทำให้ราคาหุ้นของบริษัทลดลงเช่นกัน

2.1.4 ทฤษฎีกำไรจากผลกระทบบ⁷ (Frictional theory of profit)

ทฤษฎีดังกล่าวเชื่อว่ากำไรเป็นผลมาจากสิ่งที่มีผลกระทบกับดุลยภาพระยะยาว โดยดุลยภาพระยะยาว กิจการจะได้รับเพียงกำไรปกติเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กิจการอาจจะไม่อยู่ในดุลยภาพระยะยาวซึ่งอาจได้รับกำไรหรือเกิดการขาดทุนก็ได้ เช่น ในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ด้านพลังงาน กิจการบางแห่งอาจตกอยู่ในภาวะขาดทุนเนื่องจากต้นทุนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่บางกิจการได้กำไรเนื่องจากการส่งเสริมจากนโยบายของรัฐบาล หรือ ในปี พ.ศ. 2539 รัฐบาลได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวส่งผลให้กิจการการท่องเที่ยวได้กำไรมหาศาล ดังนั้นจึงมีกิจการด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอีกมากมาย ซึ่งในระยะยาวจะส่งผลให้กิจการท่องเที่ยวได้เพียงกำไรปกติ หรืออีกนัยหนึ่ง เมื่อมีการสูญเสียเกิดขึ้นจะทำให้กิจการบางแห่งต้องปิดกิจการและออกจากอุตสาหกรรมไป ส่งผลให้ระดับราคาสูงขึ้น โดยในท้ายที่สุดก็จะสามารถกำจัดการขาดทุนที่เกิดขึ้นได้

2.1.5 แนวคิดเรื่องโครงสร้างตลาดและการแข่งขัน (Market Structure and Competition)

โครงสร้างตลาด พฤติกรรมและผลการดำเนินงานต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน⁸ โดยโครงสร้างตลาดจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมต่างๆ ของหน่วยธุรกิจ เช่น นโยบายผลิตภัณฑ์ นโยบายการกำหนดราคา การรวมตัวของธุรกิจและการค้นคว้าวิจัย ซึ่ง หากทราบถึงพฤติกรรมของหน่วยธุรกิจก็จะสามารถกลับไปหาได้ว่า โครงสร้างตลาดของหน่วยธุรกิจเป็นเช่นไร และจากพฤติกรรมของหน่วยธุรกิจ ก็จะสามารถโยงความสัมพันธ์ไปถึงผลการดำเนินงานของหน่วยธุรกิจได้ เช่น ประสิทธิภาพในการผลิต อัตราผลกำไร เป็นต้น

โครงสร้างและประเภทของตลาดจะเป็นเช่นใด ย่อมขึ้นอยู่กับระดับของการแข่งขัน ตลาดยิ่งมีการแข่งขันมากเท่าไร โครงสร้างของตลาดก็จะเข้าใกล้ตลาดแข่งขันสมบูรณ์มากขึ้นเท่านั้น

⁷ ฉักร์ กุณิศร์, “หน้าที่ บทบาท และลักษณะของกำไร,” ใน เศรษฐศาสตร์การจัดการ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), หน้า 18

⁸ วิทย์ สัตยารักษ์ฉวีวิทย์, “ทฤษฎีโครงสร้างตลาด-พฤติกรรม-ผลการดำเนินงาน,” ใน เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม: เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ (กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมเอกสารทางวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2542), หน้า 50.

และตลาดยังมีการแข่งขันน้อยลง (ผูกขาดมากขึ้นเท่าใด) โครงสร้างของตลาดก็จะเข้าใกล้ตลาดผูกขาดเท่านั้น ซึ่งคุณลักษณะที่เป็นตัวกำหนดระดับของการแข่งขันดังกล่าว คือ

1) จำนวนหน่วยธุรกิจ (Number of Firms)

จำนวนหน่วยธุรกิจที่มีอยู่ในอุตสาหกรรมสินค้าประเภทใดประเภทหนึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดระดับของการแข่งขันและโครงสร้างของตลาด ในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Perfect competition) และตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic competition) จะมีหน่วยธุรกิจอยู่เป็นจำนวนมาก และแต่ละหน่วยธุรกิจจะมีส่วนแบ่งตลาดน้อยมาก ในขณะที่ตลาดผูกขาด (Monopoly) จะมีหน่วยธุรกิจอยู่เพียงรายเดียวและครองส่วนแบ่งตลาดทั้งหมด ส่วนตลาดผู้ขายน้อยราย (Oligopoly) จะมีหน่วยธุรกิจอยู่เพียงไม่กี่ราย โดยแต่ละรายอาจมีส่วนแบ่งการตลาดมากหรือน้อยแตกต่างกันออกไป

2) ลักษณะของสินค้าที่จำหน่าย (Type of Product)

สินค้าที่แต่ละหน่วยธุรกิจนำออกมาขาย มีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดจะกำหนดระดับการแข่งขันและโครงสร้างตลาดเช่นเดียวกับหน่วยธุรกิจ กล่าวคือ ในตลาดแข่งขันสมบูรณ์สินค้าที่แต่ละหน่วยธุรกิจนำออกมาจำหน่ายจะเหมือนกันทุกประการ (Identical Product) จนกระทั่งผู้ซื้อรู้สึกว่าซื้อกับหน่วยธุรกิจใดก็ได้ ในขณะที่ตลาดผูกขาด สินค้าที่หน่วยธุรกิจนั้นนำออกมาขายจะแตกต่างจากหน่วยธุรกิจอื่นโดยสิ้นเชิง ส่วนตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด สินค้าที่แต่ละหน่วยธุรกิจนำออกมาขายจะแตกต่างกันในความรู้สึกของผู้ซื้อ แต่สามารถใช้ทดแทนกันได้ สำหรับตลาดผู้ขายน้อยรายแล้ว สินค้าที่แต่ละหน่วยธุรกิจนำออกมาขายอาจเหมือนกัน (Standardized Product) หรือแตกต่างกัน (Differentiated Product) ก็ได้

3) อุปสรรคของการเข้าหรือออกจากตลาด (Barrier to Entry or Exit)

อุปสรรคของการเข้าหรือออกจากตลาด อาจะสืบเนื่องมาจากขนาดของการลงทุน ต้นทุนการผลิต เทคโนโลยี หรือปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นสาเหตุให้หน่วยธุรกิจเข้าหรือออกจากตลาดด้วยความยากลำบาก ในตลาดแข่งขันสมบูรณ์จะไม่มีอุปสรรคเหล่านี้เลย ส่วนตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดก็มีอุปสรรคเพียงเล็กน้อยมาก

4) อำนาจในการกำหนดราคาของหน่วยธุรกิจ (Firm have Pricing Setting)

เป็นการพิจารณาถึงอำนาจของหน่วยธุรกิจที่มีต่อการกำหนดราคาสินค้าว่ามีมากน้อยเพียงใด ซึ่งในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ หน่วยธุรกิจไม่มีอำนาจในการกำหนดราคาสินค้าเลย ราคาสินค้าจะเป็นไปตามอุปสงค์และอุปทานของตลาด โดยหน่วยธุรกิจเป็นผู้ตามราคา (Price Taker) ส่วนตลาดอื่นๆ เช่น ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด หน่วยธุรกิจในตลาดแบบนี้อาจมีอำนาจในการกำหนดราคาสินค้าได้บ้าง แต่ไม่มากนัก ในขณะที่ตลาดผู้ขายน้อยรายและตลาดผูกขาด หน่วยธุรกิจจะมีอำนาจในการกำหนดราคาได้ค่อนข้างสูง

5) ข้อมูลการตลาด (Market Information)

เป็นการพิจารณาถึงความสมบูรณ์และค่าใช้จ่ายของการได้มาซึ่งข้อมูลการตลาดในเรื่องเกี่ยวกับลักษณะ คุณภาพ และราคาสินค้าของผู้ซื้อและผู้ขาย ว่าง่ายหรือยาก เสียค่าใช้จ่ายมากน้อยเพียงใด ซึ่งในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ผู้ซื้อและผู้ขายจะได้ข้อมูลการตลาดโดยสมบูรณ์โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ เลย ในขณะที่ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด ผู้ซื้อและผู้ขายอาจต้องเสียค่าใช้จ่ายบ้าง

6) ศักยภาพในการทำกำไร (Profit Potential)

เป็นการพิจารณาระดับของกำไรที่หน่วยธุรกิจจะได้รับทั้งในระยะสั้นและระยะยาวว่าจะได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งในตลาดแข่งขันสมบูรณ์และตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด หน่วยธุรกิจมีศักยภาพที่จะได้กำไรทางเศรษฐศาสตร์ (หรือขาดทุน) ระยะสั้น แต่จะได้เพียงกำไรปกติในระยะยาว ในขณะที่ตลาดผู้ขายน้อยราย หน่วยธุรกิจจะมีศักยภาพที่จะได้กำไร (เหนือหรือปกติ) ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

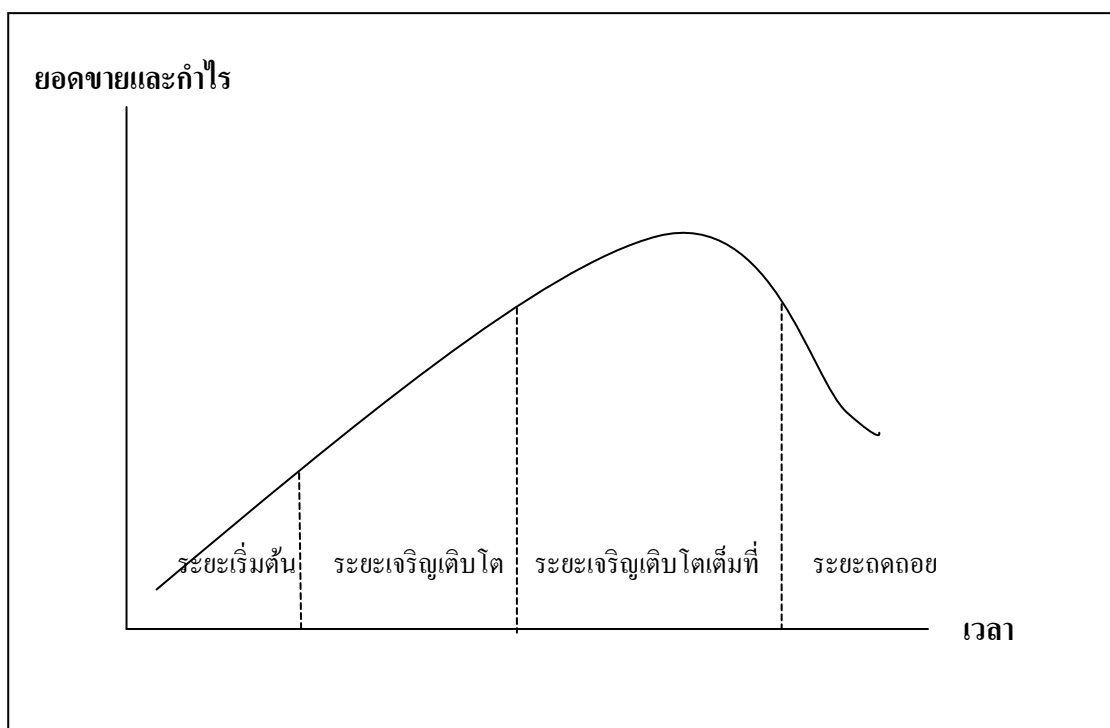
ทั้งนี้ ในการศึกษาตลาดของอุตสาหกรรมอาหารซึ่งเป็น SMEs ในประเทศไทยนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับคุณลักษณะที่เป็นตัวกำหนดโครงสร้างและประเภทของตลาดแล้ว พบว่าตลาดของอุตสาหกรรมอาหารเป็นตลาดที่มีผู้ขายเป็นจำนวนมาก (Many sellers) และสินค้าที่นำมาจำหน่ายมีลักษณะแตกต่างกัน (Differentiated products) แต่สามารถทดแทนกันได้ กล่าวคือ สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานได้เหมือนกัน หรือสามารถทดแทนกันได้ในความรู้สึกของผู้บริโภค และการเข้าออกจากตลาดสามารถทำได้โดยง่าย อย่างไรก็ตาม สินค้าที่ผู้ผลิตแต่ละรายผลิตจะมีความแตกต่างกันอยู่บ้างในทัศนะของผู้บริโภค ทำให้ผู้ผลิตแต่ละรายมีอำนาจในการกำหนดราคาสินค้า โดยสามารถขายสินค้าในราคาที่แตกต่างกันได้ ทั้งนี้ เนื่องจากสินค้าสามารถทดแทนกันได้ อำนาจในการผูกขาดจึงมีอยู่อย่างจำกัด หากผู้ผลิตรายใดรายหนึ่งขึ้นราคาสินค้ามากเกินไปก็จะทำให้ขายสินค้าไม่ได้ จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าตลาดของอุตสาหกรรมอาหารมีความใกล้เคียงกับตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic competition) มากที่สุด

2.1.6 ทฤษฎีวิวัฏจักรอุตสาหกรรม⁹ (Industry Life Cycle)

วัฏจักรชีวิตอุตสาหกรรม คือ รูปแบบขั้นตอนการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งจำแนกโดยอาศัยช่วงอายุของอุตสาหกรรม ความต้องการผลิตภัณฑ์ และความสามารถในการทำกำไร ทั้งนี้ ขั้นตอนการพัฒนาอุตสาหกรรม สามารถจำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอน แสดงดังภาพที่ 2.1

⁹ มุสดี รัมภคม, การบริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, (2538) : หน้า 34

ภาพที่ 2.1 วัฏจักรชีวิตของอุตสาหกรรม

1) ขั้นที่ 1 ระยะเริ่มต้นหรือระยะพัฒนา (Introduction or development stage)

ขั้นแรกนี้ เป็นระยะแรกของการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการตรวจสอบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการทำให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักในตลาด อัตราการเติบโตของยอดขายของอุตสาหกรรมในระยะนี้จึงค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากปัญหาทางเทคนิคในการผลิต ปัญหาการยอมรับจากตลาด ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมการตลาดสูง ผลกำไรจึงอยู่ในอัตราที่ต่ำหรืออาจขาดทุนและในระยะนี้มักมีคู่แข่งน้อย

2) ขั้นที่ 2 ระยะเจริญเติบโตหรือระยะหากำไร (Growth or exploitation stage)

ระยะเจริญเติบโตเป็นระยะที่ผลิตภัณฑ์เริ่มเป็นที่ยอมรับของตลาด โดย ผลิตภัณฑ์มียอดขายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ระยะนี้จะเริ่มมีคู่แข่งเข้ามาในตลาด แต่การแข่งขันยังไม่รุนแรงมาก

เนื่องจากตลาดยังคงขยายตัว ส่งผลให้กำไรที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ ยอดขายที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ต้นทุนต่อหน่วยลดลงจากความชำนาญในการผลิตสินค้าที่เพิ่มมากขึ้น

3) ขั้นที่ 3 ระยะเติบโตเต็มที่ (Maturity stage)

ระยะเติบโตเต็มที่นี้เป็นระยะที่ยอดขายผลิตภัณฑ์มีปริมาณเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง เนื่องจากเกิดความอิ่มตัวของตลาด โดยเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภค ประกอบกับเป็นระยะที่มีคู่แข่งทางการตลาดเข้ามาแข่งขันเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ยอดขายเริ่มมีปริมาณลดลง และส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องอาศัยงบประมาณในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในตลาดสูงยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้กำไรของธุรกิจมีแนวโน้มลดลง

4) ขั้นที่ 4 ระยะถดถอย (Decline stage)

ระยะถดถอยเป็นระยะที่ต่อเนื่องมาจากระยะเติบโตเต็มที่ ยอดขายในระยะนี้จะลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ขึ้นมาทดแทน ประกอบกับรสนิยมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้กำไรของกิจการลดลงมาก และส่งผลให้ต้องถอนตัวออกจากอุตสาหกรรมไปในที่สุด

2.1.7 แนวคิดเกี่ยวกับขนาดของธุรกิจ¹⁰

ธุรกิจที่มีขนาดใหญ่กว่าจะได้เปรียบธุรกิจซึ่งมีขนาดเล็กกว่าในด้านการผลิต เพราะธุรกิจที่มีขนาดใหญ่จะสามารถทำให้ราคาปัจจัยการผลิตลดลงเนื่องจากเกิดผลได้ต่อขนาด โดยสามารถอธิบายได้จากกฎของผลได้ต่อขนาด (Law of returns to scale) ซึ่งเปรียบเทียบระหว่างอัตราการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยการผลิตที่ใช้กับอัตราการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตที่ได้รับ

¹⁰ นราทิพย์ ชูดวงศ์, “ขนาดของโรงงานและการประหยัดต่อขนาด,” ใน เศรษฐศาสตร์การจัดการ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 172.

หากมองในระยะยาวแล้ว ในช่วงแรกอัตราการผลิตเพิ่มขึ้นของผลผลิตมักสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของปัจจัยการผลิตที่ใช้ เรียกว่า ผลได้ต่อขนาดเพิ่มขึ้น (Increasing returns) ย่อมหมายถึง การลดลงของต้นทุนการผลิตต่อหน่วยการผลิต ช่วงที่ผลได้ต่อขนาดเพิ่มขึ้นจึงเป็นช่วงต้นทุนต่อหน่วยลดต่ำลง (Decreasing cost) อาจเกิดจากสาเหตุทางเทคนิค (Technology reasons) และสาเหตุด้านการเงิน (Financial reasons)

1) สาเหตุทางเทคนิค (Technology reasons)

สาเหตุนี้เกิดจากการดำเนินงานของโรงงานที่ประกอบด้วยการประหยัดทางด้านแรงงานจากความสามารถที่จะแบ่งแยกงานกันทำ (Division of labor) เมื่อขนาดการผลิตใหญ่ขึ้น มีการใช้คนงานมากขึ้นจะนำไปสู่ความชำนาญเฉพาะทาง (Specialization) และทำให้ผลผลิตเพิ่มสูงขึ้น ธุรกิจที่มีขนาดใหญ่จะได้เปรียบกว่าธุรกิจขนาดเล็ก เนื่องจากแรงงานในธุรกิจขนาดเล็กคนงานจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบหลายอย่าง จึงทำให้คนงานมีความชำนาญเฉพาะทางน้อยกว่าหน่วยธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพราะธุรกิจขนาดใหญ่มีการจัดสายงานที่ละเอียดซับซ้อนมากกว่า จึงสามารถจัดให้คนงานทำงานเฉพาะอย่างจนมีความชำนาญง่ายกว่าอีกด้วย

2) สาเหตุด้านการเงิน (Financial reasons)

สาเหตุนี้เกิดจากขนาดของธุรกิจที่ใหญ่ขึ้น การผลิตที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้หน่วยธุรกิจได้รับส่วนลดจากการซื้อวัตถุดิบ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต อีกทั้งสามารถจัดหาแหล่งเงินทุนได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับธุรกิจขนาดเล็กเนื่องจากมีความน่าเชื่อถือมากกว่า สถาบันการเงินที่ให้สินเชื่อก็จะเก็บดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินน้อยกว่าธุรกิจที่มีขนาดเล็ก ตลอดจนสามารถใช้ประโยชน์จากการส่งเสริมการขายได้ดีกว่า

นอกจากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น นักเศรษฐศาสตร์บางคนได้แบ่งแยกปัจจัยที่ก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาดออกเป็น 5 ปัจจัย¹¹ ได้แก่

1) การประหยัดจากด้านแรงงาน (Labor Economy)

การขยายขนาดการผลิตออกไปจะต้องใช้แรงงานมากขึ้น ทำให้ผู้ผลิตสามารถกระจายแรงงานให้ทำงานตามความถนัดของตนจนเกิดความชำนาญเฉพาะทาง (Specialization) และได้ปริมาณผลผลิตมากกว่าเดิม ต้นทุนเฉลี่ยจึงลดลง

2) การประหยัดจากด้านวัตถุดิบและเงินทุน (Material and Financial Economy)

กิจการที่มีขนาดใหญ่ และผลิตสินค้าในปริมาณมาก จำเป็นต้องสั่งซื้อวัตถุดิบหรือใช้เงินทุนครั้งละมากๆ ทำให้มีโอกาสต่อรองราคาวัตถุดิบหรือดอกเบี้ยได้มากกว่ากิจการขนาดเล็ก ต้นทุนเฉลี่ยจึงต่ำกว่า

3) การประหยัดจากด้านเทคนิค (Technical Economy)

เมื่อขยายขนาดของกิจการการผลิตให้ใหญ่ขึ้น จะเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตสามารถเลือกเครื่องจักร เครื่องมือที่มีขนาดใหญ่ และมีประสิทธิภาพสูงๆ มากกว่ากิจการขนาดเล็ก ทำให้ต้นทุนเฉลี่ยต่ำ

---

¹¹ รุ่งโรจน์ เบญจมสุทิน, “การวิเคราะห์ต้นทุนระยะยาว,” ใน เศรษฐศาสตร์การจัดการ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 285-286.

4) การประหยัดจากการตลาด (Marketing Economy)

ค่าใช้จ่ายด้านการตลาด เช่น ค่าโฆษณา และค่าส่งเสริมการขายของกิจการที่ผลิตสินค้าจำนวนมากๆ โดยเฉลี่ยจะถูกลงกว่ากิจการที่ผลิตสินค้าจำนวนน้อย เช่น กิจการผลิตสินค้า 1 ล้านหน่วย ใช้งบโฆษณา 1 ล้านบาท ค่าโฆษณาเฉลี่ยต่อหน่วยเท่ากับ 1 บาท ขณะที่กิจการที่ผลิตสินค้า 1 แสนหน่วยแต่ใช้ค่าโฆษณาเท่ากัน เมื่อคำนวณแล้วจะเสียค่าใช้จ่ายในการโฆษณาต่อหน่วยสูงกว่า

5) การประหยัดจากด้านการบริหาร (Managerial Economy)

ตามปกติแล้วค่าใช้จ่ายด้านการบริหารจะไม่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นสัดส่วนเดียวกับปริมาณการผลิต ค่าใช้จ่ายประเภทนี้มักมีลักษณะกึ่งคงที่กึ่งผันแปร กล่าวคือ จะคงที่สำหรับปริมาณการผลิตจำนวนหนึ่ง เช่น ค่าเงินเดือนผู้จัดการ ค่าประกันภัย เป็นต้น

ทั้งนี้ ปัจจัยที่ไม่ก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาดในการผลิตของธุรกิจได้แก่

1) ต้นทุนการขนส่งของ (Transportation Costs) เกิดจากการที่หน่วยธุรกิจขยายการผลิตโดยใช้โรงงานเดียว ในขณะที่ธุรกิจนั้นมีลูกค้ากระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทำให้การขนส่งไปยังลูกค้ามีต้นทุนที่สูงขึ้น

2) ความไม่สมบูรณ์ของตลาดแรงงาน (Imperfections in the Labor Market) มีผลทำให้หน่วยธุรกิจที่ขยายการผลิตออกไปและต้องใช้แรงงานเพิ่มขึ้น จึงต้องจ่ายค่าแรงงานเพิ่มขึ้น

3) ความซับซ้อนของโรงงานที่มีขนาดใหญ่ขึ้น จะทำให้มีลำดับชั้นของการบริหาร (Level of Management) และสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) ยาว การอำนวยความสะดวกและการสั่งการของผู้บริหารระดับสูงกว่าจนถึงระดับพนักงานต้องใช้เวลาามาก ต้นทุนด้านการบริหารจึงเพิ่มขึ้น

2.1.8 แนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการวัดขนาดของธุรกิจ (Measure of Firm Size)

ในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบการเติบโตของธุรกิจจำเป็นต้องทราบถึงขนาดของธุรกิจในแต่ละราย เนื่องจากรัฐบาลอาจเลือกให้การส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจที่มีขนาดกลางและขนาดย่อมมากกว่าการสนับสนุนธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ ทั้งนี้ ขนาดของธุรกิจเป็นสิ่งที่ดำเนินการวัดได้ยาก เพราะข้อจำกัดด้านข้อมูล อีกทั้งมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อหลายประการ เช่น ธุรกิจที่มีอาคารสถานที่กว้างขวางไม่ได้หมายความว่าธุรกิจนี้เป็นธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ เนื่องจากธุรกิจที่ใช้เครื่องจักรในการผลิตแต่มีพื้นที่ใช้สอยแคบกว่า อาจมีกำลังการผลิตมากกว่าก็เป็นได้ หนึ่ง ในการวัดขนาดของธุรกิจ (Size of business) สามารถทำได้หลายวิธี อาทิ

1) วิธีวัดผ่านมูลค่ายอดขายของธุรกิจ (Sale revenue)

มูลค่ายอดขายของธุรกิจ คือ เงินที่ธุรกิจได้จากการขายสินค้าหรือบริการ โดยที่ยังไม่ได้หักต้นทุนค่าสินค้าหรือบริการนั้น วิธีนี้เป็นวิธีที่ค่อนข้างเหมาะสมในการเปรียบเทียบธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน เนื่องจากธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกันมักมีกลยุทธ์และเทคโนโลยีที่ใกล้เคียงกัน แต่วิธีนี้ไม่เหมาะที่จะใช้เปรียบเทียบธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีการใช้ทรัพยากรในการผลิตที่แตกต่างกัน และ Delmar et al. (2003) ได้กล่าวถึง ข้อเสียบางประการของการวัดขนาดธุรกิจด้วยวิธีนี้ กล่าวคือ ยอดขายมีความสัมพันธ์กับเงินเฟ้อและอัตราแลกเปลี่ยน ดังนั้น ยอดขายที่มากขึ้นอาจเกิดจากเงินเฟ้อ หรืออัตราการแลกเปลี่ยนที่เปลี่ยนไปก็เป็นได้

2) วิธีวัดผ่านจำนวนแรงงาน (Number of employees)

วิธีการวัดขนาดของธุรกิจผ่านจำนวนแรงงานเป็นวิธีพื้นฐานและง่ายในการวัด เนื่องจากธุรกิจที่มีแรงงานน้อยมักจะเป็นธุรกิจที่มีขนาดเล็ก ในขณะที่ธุรกิจที่มีแรงงานจำนวนมากมักเป็นธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ แต่วิธีการนี้มีจุดอ่อนด้านเทคโนโลยี เนื่องจากธุรกิจที่มี

แรงงานน้อยไม่จำเป็นต้องมีการผลิตน้อย เนื่องจากอาจใช้เทคโนโลยีในการผลิตซึ่งให้ผลผลิตมากกว่าการใช้แรงงานก็เป็นได้

3) วิธีวัดผ่านสินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจ (Capital employed)

สินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจขึ้นกับขนาดของธุรกิจ เนื่องจากถ้าธุรกิจมีขนาดใหญ่ก็จะต้องใช้ต้นทุนในการดำเนินการมาก การใช้วิธีนี้เป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งเหมาะสำหรับการเปรียบเทียบขนาดของธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน

4) วิธีวัดผ่านมูลค่าราคาตลาดของหุ้น (Market capitalization)

วิธีการนี้เหมาะสำหรับธุรกิจที่สามารถหามูลค่าหุ้นได้ โดยธุรกิจประเภทนี้ต้องอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ แต่วิธีนี้มีข้อเสียอย่างมาก เนื่องจากราคาหุ้นเปลี่ยนแปลงทุกๆ วัน การที่ราคาหุ้นตกไม่ได้หมายความว่าธุรกิจมีขนาดเล็กลง

5) วิธีวัดผ่านส่วนแบ่งทางการตลาด (Market share)

ส่วนแบ่งทางการตลาดของธุรกิจสามารถบอกถึงขนาดของธุรกิจได้โดยผ่านทางกลุ่มลูกค้า โดยธุรกิจที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดมากอาจเป็นเพราะสินค้ามีคุณภาพหรือมีภาพลักษณ์ขององค์กรที่ดีซึ่งส่งผลให้ธุรกิจได้รับส่วนแบ่งทางการตลาดมาก โดยส่วนแบ่งทางการตลาดสามารถคำนวณได้จาก

$$(\text{ปริมาณยอดขายของธุรกิจ} / \text{ปริมาณยอดขายของอุตสาหกรรม}) \times 100$$

อย่างไรก็ตาม การใช้วิธีนี้มีข้อจำกัดด้านขนาดของตลาด เนื่องจากหากตลาดมีขนาดเล็ก ธุรกิจที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดมากอาจไม่จำเป็นต้องมีขนาดใหญ่ก็เป็นได้

2.1.9 ข้อมูลร่วมภาคตัดขวางและอนุกรมเวลา (Pooled Cross-Sectional Data)

ข้อมูลร่วมภาคตัดขวางและอนุกรมเวลา สามารถจำแนกข้อมูลที่ใช้ออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

1) ข้อมูลการตัดขวางข้ามกลุ่ม (Cross Sectional Data)

ข้อมูลการตัดขวางข้ามกลุ่ม เป็นการเก็บข้อมูลเพียงช่วงเวลาเดียว โดยลักษณะของข้อมูลเป็นแบบรายบุคคล หรือรายกิจการที่ไม่ซ้ำกัน ซึ่งการวิเคราะห์ส่วนใหญ่จะใช้เทคนิคในเชิง Microeconomic ที่ใช้ในงานศึกษาเกี่ยวกับครัวเรือน เศรษฐศาสตร์แรงงาน และเศรษฐศาสตร์การพัฒนา สังเกตจากข้อมูลจะมีปี เพียงปีเดียว โดยหากเป็นตัวแปรที่ระบุรายบุคคลจะเรียงจากบุคคลแรกไปยังบุคคลสุดท้าย โครงสร้างของข้อมูลลักษณะนี้เป็นรูปแบบที่ง่ายที่สุด การนำไปใช้งานไม่ต้องการระบุว่าตัวแปรใดเป็นตัวแปรที่ชี้รายบุคคล แต่ต้องระวังว่าตัวแปรรายบุคคลต้องมีความจำเพาะเจาะจง กล่าวคือ ไม่ควรมีข้อมูลรายบุคคลซ้ำกันในชุดข้อมูลเดียวกัน เช่น กำหนดเป็นรหัสประจำตัวที่ต่างกัน เป็นต้น

2) ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data)

ข้อมูลอนุกรมเวลา เป็นการเก็บข้อมูลของบุคคล ธุรกิจ กิจการ หรือประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นรายปี จำนวนหลายๆ ปี การวิเคราะห์ข้อมูลประเภทนี้จะใช้เทคนิคของอนุกรมเวลา การศึกษาที่นิยมใช้ข้อมูลประเภทนี้ คือ งานด้านเศรษฐศาสตร์การเงิน เนื่องจากมีฐานข้อมูลจำนวนมากและข้อมูลมีระยะเวลายาวนาน โดยข้อมูลอาจเป็นรายปี รายเดือน รายสัปดาห์ หรือรายวัน เป็นต้น การใช้งานข้อมูลประเภทนี้ต้องระบุว่าตัวแปรใด คือ ตัวแปรที่เป็นอนุกรมเวลาหรือตัวแทนของเวลา

ทั้งนี้ แบบจำลอง ข้อมูลร่วมภาคตัดขวางและอนุกรมเวลา (Pooled Cross-Sectional Data) เป็นข้อมูลที่มีลักษณะการผสมกันระหว่างข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Data) กับ

ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time-Series Data) โดยที่ข้อมูลภาคตัดขวางในแต่ละปีไม่จำเป็นต้องมาจากกลุ่มตัวอย่างหรือบุคคลเดียวกัน เช่น ตารางที่ 2.1 เป็นข้อมูลสมมติที่แสดงถึงตัวแปร a , b , c และ d ซึ่งมีการสุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ครั้ง คือ ณ เวลา $t = 1$ จำนวน 200 ตัวอย่าง และ ณ เวลา $t = 2$ จำนวน 200 ตัวอย่าง เป็นต้น

ตารางที่ 2.1 ตัวอย่างข้อมูล Pooled Cross-Sectional Data

ตัวอย่างที่	t	a	b	c	d
1	1	24	2	15,000	4.84
2	1	28	3	60,000	9.35
.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.
200	1	25	0	25,000	4.56
201	2	36	-3	16,000	3.67
202	2	39	-5	27,000	5.93
.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.
400	2	39	-9	42,000	12.62

ที่มา: ข้อมูลสมมติ

ข้อดี ของการเก็บข้อมูลร่วมภาคตัดขวางและอนุกรมเวลา คือ สามารถเพิ่มขนาดข้อมูลตัวอย่างให้มากขึ้นได้ โดยเฉพาะเมื่อประสบปัญหาจากข้อมูลจำนวนประชากรมีขนาดเล็กจนเกินไป อีกประการหนึ่งคือ ข้อมูลลักษณะนี้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งระหว่างช่วงเวลาและระหว่างชุดข้อมูล ณ เวลาเดียวกัน ดังนั้น ข้อมูลลักษณะนี้จึงเป็นที่นิยมสำหรับใช้วิเคราะห์ผลกระทบการดำเนินนโยบายของรัฐบาล โดยการสุ่มเก็บตัวอย่างก่อนการดำเนินนโยบายและสุ่มเก็บตัวอย่างหลังจากการดำเนินนโยบาย และนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลเพื่ออธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายนั้น

ข้อเสีย ของการเก็บข้อมูลร่วมภาคตัดขวางและอนุกรมเวลา คือ ข้อมูลลักษณะนี้จำเป็นต้องใช้เวลาในการเก็บข้อมูลตัวอย่างมากขึ้น และทำให้ต้นทุนการเก็บข้อมูลสูงขึ้นด้วย นอกจากนี้ ข้อมูลลักษณะนี้อาจประสบปัญหาค่าความคลาดเคลื่อนที่มีค่าความแปรปรวนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) หรือปัญหาสหสัมพันธ์เชิงเวลา (Serial Correlation)

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษารุ่นนี้จะกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ SMEs หรือ อุตสาหกรรมอาหาร และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ โดยศึกษาประเด็นด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการเงิน ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเติบโตและศักยภาพของธุรกิจ SMEs และศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร

2.2.1 การศึกษาประเด็นด้านต่างๆ ของ SMEs โดยเฉพาะด้านการเงิน

พิระ ภัคดีแจ่มใส (2522) ศึกษาเรื่องแหล่งเงินทุนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมในประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดย่อมในการ ขอกู้เงินจากแหล่งเงินทุนต่างๆ คือ ผู้ให้กู้เอาเปรียบในเรื่องอัตราดอกเบี้ย และถูกปฏิเสธที่จะให้กู้ เนื่องจากไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันหรือมีแต่ไม่เพียงพอ สถาบันการเงินส่วนใหญ่ให้แต่เงินกู้อัตโนมัติ และไม่คอยสนับสนุนช่วยเหลือ เนื่องจากเห็นว่ามีความเสี่ยงสูงและไม่คุ้มค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ ปัญหาเรื่องการบริหารการเงิน พบว่า ผู้ประกอบการมักจะมองข้าม และไม่ยอมรับว่าตนเองขาดความสามารถและความรอบรู้ในด้าน การเงิน ทำให้ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่าง ไม่เหมาะสม จึงส่งผล ให้กิจการขาดสภาพคล่องทางการเงินและอาจจะต้องล้มเลิกกิจการไปในที่สุด

สุรศักดิ์ นานานุกูล (2525) ได้ศึกษาปัญหาการเงินของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคและบทบาทของธนาคารพาณิชย์ พบว่า ปัญหาเร่งด่วน ที่ผู้ประกอบการส่วนภูมิภาคเดือดร้อน คือ ปัญหาทางด้านการเงิน เนื่องจาก โรงงานจำนวนมากขาดแคลนเงินทุนเพื่อซื้อวัตถุดิบ

ไว้รอการผลิต และขาดแคลนเงินทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเก็บสินค้าสำเร็จรูปก่อนส่งไปขาย
ตลอดจน ขาดแคลนเงินทุนเพื่อขยายกิจการ

สาโรช อังสุมาลิน และทองโรจน์ อ่อนจันทร์ (2528) พบว่า โรงงานอุตสาหกรรมขนาด
ย่อม มีปัญหาเรื่องสินเชื่อบ่อยครั้ง โดยเฉพาะเรื่องการใช้สินเชื่อจากสถาบันการเงิน เนื่องจากสาเหตุ
หลายประการ อาทิ มีต้นทุนในการกู้ยืมสูง ขาดแคลนหลักทรัพย์ค้ำประกัน ไม่มีระบบบัญชี และ
สถาบันการเงินมีวงเงินที่จะให้กู้ยืมจำกัด เป็นต้น

สุชาติ รัตนวงษ์ (2540) ศึกษาบทบาทอุตสาหกรรมครัวเรือนต่อการมีงานทำและรายได้
จากการศึกษา พบว่า ปัญหาของอุตสาหกรรมในครัวเรือนหรืออุตสาหกรรมขนาดย่อม คือ การขาด
เงินทุน การสนับสนุนด้านสินเชื่อเพื่อการลงทุน ปัญหาตลาด การจัดหาแหล่งจำหน่าย

ทรงพล ทองสิน (2543) ศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีสภาพปัญหา
เกี่ยวกับการขาดแคลนเงินทุน เนื่องจากปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน และปัญหาเกี่ยวกับการ
ขาดความรู้ความสามารถในการจัดการด้านตลาด ด้านการผลิตและเทคโนโลยี และภาวะแข่งขัน
ทางด้านการตลาดค่อนข้างสูง

2.2.2 การศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเติบโตและศักยภาพของ ธุรกิจ SMEs

Ardishvili et al. (1998) และ Delmar (1997) พบว่า ตัวชี้วัดการเติบโตของธุรกิจ โดยอ้างอิง
จากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย มูลค่าหุ้น (Stock market value) จำนวนแรงงาน (The
number of employees) มูลค่ายอดขาย (The sales and revenue) ปริมาณการผลิต (The value of
production) อัตรากำลังการผลิต (The production capacity) มูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ (The added
value of production)

Mirko Draca (2006) ศึกษาผลกระทบของค่าแรงขั้นต่ำกับกำไรของธุรกิจ โดยใช้ข้อมูลจาก ตลาดแรงงานประเทศอังกฤษ (Financial Analysis Made Easy: FAME) ในปี ค.ศ. 1996 ถึง 2002 ใน ภาคธุรกิจที่มีค่าแรงงานต่ำ เช่น กลุ่มรับจ้างทำความสะอาดบ้าน เป็นต้น จากนั้นจึงพิจารณาข้อมูล ค่าแรงขั้นต่ำก่อนนโยบายและหลังนโยบาย ผลการศึกษา พบว่า เมื่อค่าแรงขั้นต่ำเพิ่มขึ้นอย่างมี นัยสำคัญ จะส่งผลให้กำไรของธุรกิจลดลงอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ในขณะที่ พบว่า ผลกำไรที่ลดลง ของธุรกิจไม่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจเลิกกิจการ โดยผลการศึกษาดังกล่าวตรงกับงานของ Card and Krueger (1995) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบการทำกำไรของธุรกิจ โดยการศึกษาพบว่า การเพิ่ม ค่าแรงขั้นต่ำร้อยละ 15 จะส่งผลให้ธุรกิจมีกำไรลดลงร้อยละ 45 ต่อปี และมูลค่าตลาดลดลงร้อยละ 5 ซึ่งคล้ายกับงานของ สมศิริ ศิษย์มัต (2556) ซึ่งศึกษาผลกระทบของการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเป็น 300 บาท ในประเทศไทย โดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจแบบดุลยภาพทั่วไป (General Equilibrium Model) เนื่องจากสามารถวิเคราะห์ได้ลึกถึงระดับอุตสาหกรรมในภาพรวม ผลการศึกษา พบว่า การ เพิ่มค่าแรงขั้นต่ำเท่ากับเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต และส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังสินค้าอื่น ๆ รวมทั้งการจ้างงาน ซึ่งจะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวม หรือ Real GDP ต่ำกว่าระดับปกติ (Baseline) ที่ร้อยละ 1.7 และเงินเพื่อเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 โดยอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบสูง ได้แก่ การผลิต ผลิตภัณฑ์พลาสติก สิ่งทอขั้นต้น การผลิตเหล็กและผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ป่าไม้ รองเท้า และเครื่อง แต่งกาย ในขณะที่ภาคบริการและภาคการเกษตรได้รับผลกระทบลดลงตามลำดับ

Grace Tola Olutunla and Tomola Marshal Obamuyi (2008) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับกำไรที่ SMEs ได้รับในรัฐ Ondo ประเทศไนจีเรีย โดยเก็บข้อมูลจาก SMEs จำนวน 115 บริษัทที่ได้รับสินเชื่อจากรัฐบาล และใช้ข้อมูลในช่วงปี ค.ศ. 1990 ถึง 2003 วิเคราะห์ โดยวิธี Fixed-effects regression model ผลการศึกษาพบว่าสินเชื่อ อายุของธุรกิจ อัตราดอกเบี้ย มี ผลกระทบต่อกำไรของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญ โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรของปัจจัย แต่ละตัว พบว่าปริมาณสินเชื่อที่รัฐสนับสนุน SMEs ส่งผลให้กำไรของธุรกิจเพิ่มขึ้นในปริมาณน้อย ในขณะที่เดียวกันอายุของธุรกิจจะแปรผันตรงกับกำไรของธุรกิจซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อขนาด ของธุรกิจใหญ่ขึ้นจะส่งผลให้ธุรกิจสามารถที่จะเพิ่มกำลังการผลิตซึ่งจะก่อให้เกิดการประหยัดต่อ ขนาดทำให้ต้นทุนลดลงกำไรของธุรกิจจึงมากขึ้น แต่ปัจจัยสุดท้าย คือ อัตราดอกเบี้ย ซึ่งผู้วิจัยได้ ตั้งสมมติฐานว่าอัตราดอกเบี้ยจะแปรผกผันกับกำไรที่ธุรกิจได้รับ แต่ผลการวิจัยนี้ปรากฏผลตรงกัน ข้าม กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยส่งผลกระทบต่อกำไรของธุรกิจในทิศทางเดียวกัน ซึ่งในการศึกษานี้ได้ อธิบายว่า เหตุการณ์ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้ในประเทศไนจีเรีย เนื่องจากต้นทุนในการดำเนินงาน

ของธุรกิจในประเทศไนจีเรียนั้นต่ำ และธุรกิจนั้นตั้งราคาสินค้าขายสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ธุรกิจนั้นได้รับจึงทำให้ได้รับกำไรในปริมาณมาก (Olekah et al., 2003)

Atsede Woldie, Patricia and Adebimpe (2008) ทำการศึกษาถึงลักษณะเฉพาะต่างๆ ของ SMEs ที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของธุรกิจในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยมีการสำรวจและเก็บข้อมูลของ SMEs ทั้งสิ้น 523 ราย จาก 5 เมืองหลักของประเทศไนจีเรีย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ รวมทั้ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ วิธีการ Cramer's V ในการทดสอบสมมติฐานว่า ลักษณะเฉพาะต่างๆ ของ SMEs ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของธุรกิจหรือไม่ จากผลการศึกษาพบว่า อายุของการดำเนินธุรกิจ และขนาดของธุรกิจ มีความสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตของธุรกิจ โดย SMEs ที่มีขนาดใหญ่กว่าหรือมีการดำเนินกิจการที่ยาวนานกว่าจะมีแนวโน้มในการเจริญเติบโตที่สูงกว่า SMEs ที่มีขนาดเล็กหรือเพิ่งเปิดดำเนินกิจการได้ไม่นาน และผลการศึกษานี้ยังพบว่า SMEs ที่อยู่ในรูปแบบบริษัทหรือรูปแบบธุรกิจเจ้าของคนเดียว ปัจจัยด้านอายุของการดำเนินธุรกิจและขนาดของธุรกิจต่างก็มีผลต่อการเจริญเติบโตของธุรกิจทั้งสิ้น

Nebojša Zakić, Ana Jovanović and Milan Stamatović (2008) ทำการศึกษาปัจจัยภายนอกและภายในที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตและนวัตกรรมของธุรกิจ ในการศึกษาที่พบความสัมพันธ์ของขนาดของธุรกิจกับการผลิต โดยพบว่าธุรกิจที่มีขนาดใหญ่จะส่งผลให้มีการผลิตที่มากกว่าธุรกิจที่มีขนาดเล็ก เนื่องจากธุรกิจที่มีขนาดใหญ่กว่าสามารถใช้วัตกรรมการผลิตได้ในขณะที่ธุรกิจขนาดเล็กจะไม่ค่อยมีนวัตกรรมมากนัก เมื่อใช้คนงานเป็นเกณฑ์ในการแบ่งขนาดของธุรกิจแล้วจะพบว่าในภาคการผลิต (Production sector) ธุรกิจขนาดใหญ่จะมีนวัตกรรมมากกว่าธุรกิจซึ่งเป็น SMEs โดยธุรกิจขนาดใหญ่มีผลิตผลมากกว่าธุรกิจขนาดกลางประมาณร้อยละ 6 และมากกว่าขนาดเล็กประมาณร้อยละ 32 จะเห็นได้ว่าในภาคการผลิตธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กมีความแตกต่างของผลิตผลมาก แต่ในภาคบริการ (Service sector) ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีนวัตกรรมแตกต่างกันแทบจะไม่ส่งผลกระทบต่อผลิตผลเลย

J. David Brown and John S. Earle (2010) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของสินเชื่อต่อการเติบโตของธุรกิจ โดยใช้ข้อมูล Panel data จากประเทศโรมาเนียในช่วงปี ค.ศ. 1992 ถึง 2006 ในการศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์ว่าสินเชื่อที่ธุรกิจได้รับจากหน่วยงานของรัฐจะทำให้ธุรกิจดีขึ้นหรือไม่ โดยวัดจาก

การเปลี่ยนแปลงด้านแรงงาน ยอดขาย หนี้ และกำไร ผลการศึกษาพบว่า การที่รัฐให้สินเชื่อกับธุรกิจจะทำให้ยอดขายและแรงงานของธุรกิจเพิ่มขึ้น โดยผู้วิจัยได้อธิบายว่ายอดขายและแรงงานที่เพิ่มขึ้นมีความเป็นไปได้ว่าเกิดจากการที่ธุรกิจมีทุนมากขึ้น แต่ท้ายสุดแล้วอัตราการเพิ่มขึ้นของยอดขายต้องมากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ธุรกิจต้องเสียไป นอกจากนี้ ในการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า ธุรกิจ SMEs จะได้รับสินเชื่อจากหลายแหล่งด้วยกัน ภาครัฐจึงไม่ได้เป็นสินเชื่อเพียงแหล่งเดียวของธุรกิจ

Ana Paul Silva and C. Macado Santos (2011) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับกำไรและการเติบโตของ SMEs ในประเทศโปรตุเกส ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิจากเขตเศรษฐกิจของประเทศ โดยการศึกษานี้กำหนดปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรและการเติบโตของ SMEs จากผลศึกษาที่แล้วว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ ประกอบด้วย ความสามารถในการชำระหนี้ สภาพคล่องของธุรกิจ การศึกษา ลักษณะของอุตสาหกรรม ต้นทุน ความแตกต่าง สินค้า และลูกค้า ผลการศึกษาพบว่า การมีหนี้น้อย การบริหารจัดการสภาพคล่อง การมีความแตกต่าง และลูกค้า มีความสัมพันธ์กับกำไรของธุรกิจ ส่วนการเติบโตของธุรกิจนั้นเกิดจาก การบริหารจัดการสภาพคล่องที่มีประสิทธิภาพ ความแตกต่างและตัวสินค้าที่ผลิต

Akande Olusola และคณะ (2011) ทำการศึกษาผลกระทบของขนาด อายุ และแหล่งเงินทุนของธุรกิจที่มีต่อศักยภาพในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไนจีเรีย โดยเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากวิสาหกิจจำนวน 480 ราย ในการศึกษาใช้ความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจ (กำไรขั้นต้น) เป็นตัวชี้วัดถึงศักยภาพในการแข่งขันและเป็นตัวแปรตาม โดยมีตัวแปรอิสระ คือ อายุของธุรกิจซึ่งวัดเป็นรายปี และขนาดของธุรกิจซึ่งวัดจากจำนวนแรงงานของธุรกิจ ผลการศึกษาพบว่า SMEs ในประเทศไนจีเรีย มีแหล่งเงินทุนเริ่มต้นธุรกิจโดยส่วนใหญ่มาจากเงินออมของตนเอง (Personal saving) ร้อยละ 65.83 โดยธุรกิจหลีกเลี่ยงที่จะกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ (Commercial banks) เนื่องจากมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่สูง แต่ธุรกิจจะหาแหล่งเงินทุนหมุนเวียนจากแหล่งอื่นๆ เช่น สหกรณ์ (Cooperative societies) เนื่องจากมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ต่ำกว่า ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอายุและขนาดของธุรกิจที่มีต่อความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple regression analysis) พบว่าตัวแปรอายุของธุรกิจมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 56.932 และขนาดของธุรกิจมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 28.416 ที่ระดับ

ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งสองตัวแปร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอายุและขนาดของธุรกิจมีผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรในปริมาณมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Abiola Babajide (2012) ศึกษาผลกระทบของสถาบันการเงินชุมชน (Microfinance) ต่อการเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไนจีเรีย โดยเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากผู้ประกอบการจำนวน 502 ราย ที่ใช้บริการกับสถาบันการเงินชุมชน และประมาณการโดยใช้แบบจำลอง Panel data และวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple regression analysis) โดยมีอัตราการเติบโตของยอดขายเป็นตัวแปรตาม ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการเข้าถึงสินเชื่อหรือเข้าถึงสถาบันการเงิน ไม่ได้ส่งผลกระทบต่ออัตราการเติบโตของ SMEs แต่สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อ SMEs คือ ปริมาณของสินเชื่อที่ได้รับในช่วงเวลาที่ถูกต้อง นอกจากนี้ การศึกษานี้พบว่ายังมีตัวแปรอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ SMEs อย่างมีนัยสำคัญ เช่น การศึกษาของเจ้าของธุรกิจ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ช่วงเวลาที่ขอสินเชื่อ สถานที่ตั้งของธุรกิจ ขนาดของธุรกิจ เป็นต้น แต่เมื่อพิจารณาถึงปริมาณที่ส่งผลกระทบจะพบว่าตัวแปรดังกล่าวส่งผลกระทบต่อ SMEs ในปริมาณน้อย

การศึกษาของศูนย์ปฏิบัติการเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (ศปศ.) ศึกษาผลกระทบของราคาน้ำมันต่ออุตสาหกรรมรายสาขา พบว่า อุตสาหกรรมในภาพรวมมีสัดส่วนต้นทุนพลังงานต่อต้นทุนรวมที่สูงขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2544 มีสัดส่วนต้นทุนพลังงานต่อต้นทุนรวมร้อยละ 2.86 และสูงขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2548 สัดส่วนต้นทุนพลังงานเพิ่มเป็นร้อยละ 6.96 นอกจากนี้ เมื่อศึกษาผลกระทบของราคาน้ำมันต่อภาคการผลิต โดยใช้แบบจำลองโลจิสต์ (Logit model) เพื่อศึกษาว่า ราคาน้ำมันรวมถึงปัจจัยเศรษฐกิจอื่นๆ มีผลต่อการขยายตัวของภาคการผลิตอุตสาหกรรมอย่างไร พบว่า ในภาพรวมของอุตสาหกรรมสามารถสรุปได้ว่าราคาน้ำมันไม่มีผลต่อภาคการผลิตอย่างมีนัยสำคัญ

ในประเทศไทยหลายหน่วยงานได้สำรวจปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจ SMEs อาทิ ในปี พ.ศ. 2553 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกิจการจำแนกตามประเภทของกิจการ พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการค้าปลีกของวิสาหกิจรายย่อยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ผลกระทบจากราคาดัชนีสินค้าหรือวัตถุดิบ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.39 รองลงมา คือ ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศ และผลกระทบจากราคาน้ำมันและ

ค่าขนส่ง มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.73 และ 2.71 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลกระทบน้อยที่สุดคือ ผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยนและค่าจ้างแรงงาน โดยสาเหตุที่อัตราแลกเปลี่ยนมีผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจน้อย เนื่องจากผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่ไม่ได้มีการทำธุรกรรมระหว่าง ประเทศ หรือไม่ได้มีลูกค้าเป็นชาวต่างชาติ และค่าจ้างแรงงานมีผลกระทบต่อ ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยส่วนใหญ่ใช้แรงงานของตนเองหรือคนในครอบครัว โดยไม่ได้ กำหนดค่าตอบแทนไว้อย่างชัดเจน

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการเติบโตของธุรกิจ ประกอบไปด้วยปัจจัยหลายประการ แต่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้จำกัดขอบเขตและจำแนกปัจจัยที่ ส่งผลกระทบต่อผลกำไรของธุรกิจได้ ดังนี้

1. ปริมาณสินเชื่อที่ภาครัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ งานวิจัยของ Grace Tola Olutunla and Tomola Marshal Obamuyi (2008) และ J. David Brown and John S. Earle (2010) พบว่าปริมาณ สินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุน SMEs ทำให้ธุรกิจมีศักยภาพในการแข่งขันเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยงานของ Grace Tola Olutunla พบว่าปริมาณสินเชื่อมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปริมาณกำไรที่ ธุรกิจได้รับที่ระดับนัยสำคัญร้อยละ 5 ซึ่งตรงกับงานของ J. David Brown ซึ่งใช้วิธี kernel-weighted propensity-score matching ในการวิเคราะห์และสรุปว่าสินเชื่อที่ธุรกิจได้รับจะทำให้ ปริมาณยอดขายของธุรกิจเพิ่มมากขึ้น และตรงกับงานวิจัยของ Keasey and Watson (1991) สรุปว่า การใช้จ่ายเงินของ SMEs เกี่ยวข้องกับศักยภาพในการแข่งขันที่มากขึ้น และงานของ McMahon (1993) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจทางการเงินจะส่งผลกระทบต่อกำไรของผู้ประกอบการ

2. ขนาดของธุรกิจ งานวิจัยหลายงานสรุปตรงกันว่าขนาดของธุรกิจมีความสัมพันธ์กับการ เติบโตของธุรกิจ อาทิ งานวิจัยของ Grace Tola Olutunla and Tomola Marshal Obamuyi (2008) ผล การศึกษาพบว่า ขนาดของธุรกิจมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณกำไรของธุรกิจ โดยมีค่า สัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.044 ที่ระดับนัยสำคัญร้อยละ 1 และงานวิจัยของ Atsedie Woldie, Patricia Leighton and Adebimpe Adesua (2008) ศึกษขนาดของธุรกิจจากจำนวนคนงานที่ทำงานเต็มเวลา (Full-time) ผลการศึกษาพบว่าธุรกิจที่มีคนงานน้อยกว่า 5 คน โดยส่วนใหญ่จะไม่ส่งผลต่อการ เติบโตของธุรกิจ แต่เมื่อธุรกิจมีคนงานมากกว่า 5 คน จะส่งผลให้ธุรกิจมีการเติบโตอย่างชัดเจน นอกจากนี้ งานวิจัยของ Akande Olusola และคณะ จำแนกขนาดของธุรกิจตามจำนวนคนงาน

ออกเป็น 3 ประเภท ผลการศึกษาพบว่าขนาดของธุรกิจมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับศักยภาพของธุรกิจ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 28.416 ที่ระดับนัยสำคัญร้อยละ 5

3. อายุการดำเนินงานของธุรกิจ งานวิจัยของ Woldie, Leighton and Adesua (2008) ศึกษาค่าเติบโตของธุรกิจโดยใช้กำไรที่เพิ่มขึ้นและสำรวจตัวอย่างธุรกิจจำนวน 523 ราย พบว่าอายุการดำเนินงานของธุรกิจที่ส่งผลต่อการเติบโตของธุรกิจมากที่สุด คือ ช่วงอายุ 6 ถึง 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.6 เมื่อจำแนกตามสาขาของธุรกิจจำนวน 9 สาขา พบว่า ในสาขาการผลิต อายุการดำเนินงานของธุรกิจจะส่งผลกระทบต่อค่าเติบโตของธุรกิจเป็นอันดับ 3 คิดเป็นร้อยละ 14.3 ทั้งนี้ งานของ Woldie, Leighton and Adesua ไม่ได้กล่าวถึงทิศทางของความสัมพันธ์และปริมาณที่ส่งผลกระทบต่อค่ากำไรของธุรกิจโดยตรงกับงานของ Anthony M. J. Stanger (2000) แต่งานของ Stanger พบว่า อายุการดำเนินงานของธุรกิจมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับกำไรของธุรกิจ แต่งานของ Grace Tola Olutunla and Tomola Marshal Obamuyi (2008) พบว่า อายุการดำเนินงานของธุรกิจไม่มีนัยสำคัญต่อกำไรของธุรกิจ

4. อัตราค่าแรงงานขั้นต่ำ งานวิจัยของ Mirko Draca (2006) ศึกษาผลกระทบของค่าแรงงานต่ำกับกำไรของธุรกิจ โดยใช้ข้อมูลจากตลาดแรงงานประเทศอังกฤษ (Financial Analysis Made Easy: FAME) ในปี ค.ศ. 1996 ถึง 2002 รวบรวมข้อมูลจากธุรกิจ จำนวน 342 ราย ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็น Unbalance panel data ในภาคธุรกิจที่มีค่าแรงงานต่ำ และใช้วิธี Difference-in-difference จากนั้นจึงพิจารณาข้อมูลค่าแรงงานต่ำก่อนนโยบายและหลังนโยบาย ผลการศึกษา พบว่า เมื่อภาคธุรกิจที่มีค่าแรงงานต่ำเพิ่มค่าแรงงานต่ำจะส่งผลให้กำไรของธุรกิจลดลง โดยมีสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -0.027 ที่ระดับนัยสำคัญร้อยละ 1 และเมื่อพิจารณาภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรม พบว่า การเพิ่มค่าแรงงานต่ำส่งผลให้กำไรลดลง โดยมีสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -0.042 ที่ระดับนัยสำคัญร้อยละ 1 เช่นกัน นอกจากนี้ การศึกษานี้ พบว่า ผลกำไรที่ลดลงของธุรกิจไม่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจเล็กกิจการ โดยผลการศึกษาดังกล่าวตรงกับงานของ Card and Krueger (1995) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบการทำกำไรของธุรกิจ โดยการศึกษานี้พบว่า การเพิ่มค่าแรงงานต่ำร้อยละ 15 จะส่งผลให้ธุรกิจมีกำไรลดลงร้อยละ 45 ต่อปี และมูลค่าตลาดลดลงร้อยละ 5

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

ในการศึกษานี้ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ ข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา และวิธีการศึกษา

3.1 ข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจะจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุน SMEs ในหลายๆ ด้าน โดยข้อมูลส่วนนี้ได้จากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติเพื่อทราบถึงสถานะทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหาร ข้อมูลยุทธศาสตร์การส่งเสริม SMEs รวมทั้งข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคในการสนับสนุน SMEs

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงแรงงาน เป็นต้น โดยสามารถจำแนกได้เป็น ข้อมูลด้านการเงิน ได้แก่ มูลค่ากำไร (ขาดทุน) ก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจ (Earnings before interest and taxes: EBIT) ปริมาณเงินกู้ของหน่วยธุรกิจ ข้อมูลด้านธุรกิจ ได้แก่ อายุการดำเนินงานของธุรกิจ ขนาดของธุรกิจ และข้อมูลที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนของธุรกิจ ได้แก่ อัตราค่าแรงขั้นต่ำตามจังหวัด

3.2 วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ จำแนกการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ

1) การศึกษาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร โดยใช้วิธีการพรรณนาร่วมกับสถิติอย่างง่าย การใช้ตารางตัวเลขต่างๆ อัตราส่วนร้อยละและแผนภาพ ในการวิเคราะห์ ซึ่งประกอบด้วย

1.1) โครงสร้างและภาพรวมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารโดยกล่าวถึง โครงสร้าง สถานภาพของอุตสาหกรรมอาหาร การจำแนกสาขาอุตสาหกรรมอาหาร และจำนวนวิสาหกิจและการจ้างงานของอุตสาหกรรมดังกล่าว

1.2) โครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมอาหาร โดยกล่าวถึง ปัจจัยการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารที่สำคัญโครงสร้างผู้ผลิต ลักษณะการผลิต การบรรจุภัณฑ์การขนส่ง ห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมอาหาร มาตรฐานด้านสุขอนามัยของผลิตภัณฑ์อาหารที่สำคัญ สภาวะการณ์การผลิตโดยทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารการควบคุมคุณภาพมาตรฐานการผลิตและการตรวจสอบสินค้า ตลอดจน วัตถุดิบ แรงงาน การจ้างงานในอุตสาหกรรม และ เทคโนโลยีในการผลิต

1.3) การส่งออกของอุตสาหกรรมอาหาร โดยกล่าวถึง สถานการณ์การส่งออกตลาดการส่งออกอาหารที่สำคัญของไทย และประเทศคู่แข่งสำคัญในการส่งออกสินค้าอาหารไทย

1.4) ศักยภาพและแนวโน้มของอุตสาหกรรมอาหาร โดยกล่าวถึง ศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย ทิศทางและแนวโน้มของอุตสาหกรรมอาหาร รวมถึง ปัญหาและอุปสรรคของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย

1.5) การเข้าถึงเครื่องมือทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยกล่าวถึงความต้องการสินเชื่อ และการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ รวมทั้ง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินกิจการ

1.6) อุตสาหกรรมอาหารกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean EconomicCommunity: AEC) โดยกล่าวถึง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ ผลกระทบจากการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่ออุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย

1.7) นโยบายและการสนับสนุน โดยกล่าวถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหาร นโยบายของภาครัฐที่สำคัญที่มีส่วนช่วยในการสนับสนุนหรือส่งเสริม

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ตลอดจน ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่รัฐใช้ในการสนับสนุน

2) การศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสินเชื่อที่ธุรกิจได้รับกับปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจ ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้ค่าตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile) และการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ซึ่งใช้แบบจำลองเศรษฐมิติ (Econometric) โดยใช้ข้อมูลแบบ Pooled Cross section พิจารณาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2554 โดยนำข้อมูล มาจากธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) เนื่องจาก ธพว. เป็นสถาบันการเงินที่มีหน้าที่ ส่งเสริม ช่วยเหลือ และสนับสนุนการจัดตั้ง การดำเนินงาน การขยาย หรือการปรับปรุงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตลอดจน ให้การสนับสนุนด้านการเงินกับธุรกิจ SMEs ตามนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง และกระทรวงอุตสาหกรรม

ทั้งนี้ ในการศึกษาครั้งนี้ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากข้อมูลธุรกิจที่ดำเนินการขอสินเชื่อจาก ธพว. โดยการนำ SMEs ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารที่ธนาคารฯ ให้สินเชื่อมาคัดเลือกข้อมูลที่เป็นนิติบุคคลซึ่งจะทำให้สามารถหาข้อมูลงบการเงินรายปีได้จากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ต่อมาจึงคัดเลือกกลุ่มที่มีความต้องการพึ่งพาสินเชื่อของ SMEs และในขั้นตอนสุดท้ายเพื่อเป็นการคัดเลือก SMEs ให้อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารจึงต้องนำข้อมูลธุรกิจ (Firm) ที่คัดกรองจัดให้เป็นระบบตาม การจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมขององค์การสหประชาชาติ (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, ISIC)

3.2.1 แบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์

แบบจำลองนี้ใช้ในการศึกษาศักยภาพของธุรกิจ โดยวัดจากปริมาณกำไร ซึ่งอาศัยทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับผลตอบแทนสูงสุด (Maximize Profit) เป็นแนวทางในการสร้างแบบจำลอง โดยสามารถเขียนให้อยู่ในรูปของฟังก์ชันทางเศรษฐศาสตร์ได้ ดังนี้

$$\text{Profit}_{it} = f(\text{Loan}_{it}, \text{Bizage}_{it}, \text{Bizsize}_{it}, \text{Wage}_{it}, D_{45}, D_{46}, D_{47}, D_{48}, D_{49}, D_{50}, D_{51}, D_{52}, D_{53}, D_{54})$$

โดยที่ $Profit_{it}$ คือ ปริมาณกำไรสุทธิก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี (Earnings before interest and taxes: EBIT)

ทั้งนี้ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาสามารถแบ่งประเภทได้ ดังนี้

1) ตัวแปรนโยบาย (Policy Variables)

$Loan_{it}$ คือ ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ

2) ตัวแปรด้านปัจจัยภายในของธุรกิจ (Firm Internal Variables)

$Bizage_{it}$ คือ อายุการดำเนินงานของธุรกิจ

$Bizsize_{it}$ คือ ขนาดของธุรกิจวัดโดยมูลค่ายอดขาย

$Wage_{it}$ คือ ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ

3) ตัวแปรหุ่นแทนจำนวนปี (Year Dummy)

D_{45}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ.	2545 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0
D_{46}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ.	2546 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0
D_{47}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ.	2547 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0
D_{48}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ.	2548 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0
D_{49}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ.	2549 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0
D_{50}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ.	2550 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0
D_{51}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ.	2551 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0
D_{52}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ.	2552 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0
D_{53}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ.	2553 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0
D_{54}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ.	2554 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0

3.2.2 สมมติฐานของแบบจำลอง

สมมติฐานที่ 1 ปริมาณสินเชื่อที่ภาครัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ จะเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันกับผลตอบแทนของธุรกิจ โดยเมื่อธุรกิจได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐ จะทำให้ธุรกิจมีศักยภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้มีผลตอบแทนเพิ่มมากขึ้น

กล่าวคือ $\partial Profit / \partial Loan > 0$

สมมติฐานที่ 2 อายุการดำเนินงานของธุรกิจ จะเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันกับผลตอบแทนของธุรกิจ เนื่องจากธุรกิจที่มีอายุการดำเนินงานมากขึ้นก็จะทำให้ผู้บริหารรู้จักสินค้ามากขึ้นและมีโอกาสจะเลือกซื้อสินค้าจากธุรกิจมากขึ้น หรือเมื่อพิจารณาด้านการเป็นผู้ผลิต ธุรกิจจะสามารถหาลูกค้าได้มากขึ้นตามระยะเวลาที่ผ่านมา

กล่าวคือ $\partial Profit / \partial Bizage > 0$

สมมติฐานที่ 3 ขนาดของธุรกิจ จะเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันกับผลตอบแทนของธุรกิจ โดยเมื่อธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ จะมีความสามารถในการผลิตสินค้าได้มากกว่าธุรกิจที่มีขนาดเล็ก อีกทั้งธุรกิจที่มีขนาดใหญ่กว่าจะสามารถลดต้นทุนได้มากขึ้นจากการประหยัดต่อขนาด (Economy of scale) เนื่องจากการซื้อสินค้าในปริมาณมาก

กล่าวคือ $\partial Profit / \partial Bizsize > 0$

สมมติฐานที่ 4 ค่าแรงงานของธุรกิจ จะเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามกับผลตอบแทนของธุรกิจ เนื่องจากธุรกิจที่ใช้แรงงานมากจะมีค่าใช้จ่ายด้านแรงงานมาก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมที่มีการจ้างแรงงานเพื่อการผลิตเป็นจำนวนมาก (Labor intensive) ดังนั้นจึงมีค่าใช้จ่ายด้านนี้สูง

กล่าวคือ $\partial Profit / \partial Wage < 0$

จากสมมติฐานเบื้องต้น สามารถนำมาสร้างแบบจำลองได้ ดังนี้

$$Profit_{it} = \beta_0 + \beta_1 Loan_{it} + \beta_2 Bizage_{it} + \beta_3 Bizsize_{it} + \beta_4 Wage_{it} + \alpha_1 D_{45} + \alpha_2 D_{46} + \alpha_3 D_{47} + \alpha_4 D_{48} + \alpha_5 D_{49} + \alpha_6 D_{50} + \alpha_7 D_{51} + \alpha_8 D_{52} + \alpha_9 D_{53} + \alpha_{10} D_{54} + u_{it}$$

ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ในแบบจำลอง

1. ปริมาณผลตอบแทนของธุรกิจหรือกำไรของธุรกิจโดยกำไรดังกล่าว คือ กำไรสุทธิ ก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจซึ่งได้มาจากงบกำไรขาดทุนของธุรกิจแต่ละราย โดยนํารายได้หักด้วยต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์
2. ปริมาณเงินกู้หรือมูลค่าสินเชื่อที่ธุรกิจได้รับ ข้อมูลได้จากธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และนำมาปรับลดด้วยอัตราดอกเบี้ยเงินกู้รายปีของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย
3. อายุการดำเนินงานของหน่วยธุรกิจรวบรวมข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยนับระยะเวลาที่ธุรกิจจดทะเบียน (เปิดดำเนินกิจการ) เทียบกับวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2554 โดยธุรกิจจะต้องจดทะเบียนอย่างน้อยเป็นระยะเวลา 1 ปี ทั้งนี้ อายุการดำเนินงานของหน่วยธุรกิจมีหน่วยเป็นปี
4. ขนาดของธุรกิจสามารถวัดได้จากมูลค่ายอดขายของธุรกิจจำแนกรายธุรกิจ และรายปี ซึ่งได้ข้อมูลมารายได้หลักของธุรกิจแต่ละราย โดยมาจากงบกำไรขาดทุนและรวบรวมข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์
5. ค่าแรงงานของธุรกิจ ใช้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่กระทรวงแรงงานประกาศบังคับใช้ โดยจำแนกรายจังหวัดและรายปี รวบรวมข้อมูลจากกระทรวงแรงงาน

บทที่ 4

อุตสาหกรรมอาหาร

เนื้อหาในบทนี้เป็นการศึกษาโครงสร้างของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ตลอดจนศึกษาระบบการจัดการด้านการเงิน การเข้าถึงการเงิน โดยใช้การพรรณนาร่วมกับข้อมูลสถิติอย่างง่าย ประกอบการอธิบาย

4.1 โครงสร้างและภาพรวมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร

โครงสร้างในห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ของอุตสาหกรรมอาหาร แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนคือ

1) ส่วนของต้นน้ำ เป็นส่วนของวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารจะเกี่ยวข้องกับ เกษตรกร ชาวสวน ชาวไร่ และผู้ทำการประมง ผู้เลี้ยงสัตว์

2) ส่วนกลางน้ำ จะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจที่ประกอบกิจการในการแปรรูปอาหาร (processed food) เพื่อรักษาผลผลิต (food preservation) ของอาหารให้มีอายุยาวนานขึ้น เพิ่มมูลค่า (value added) ของอาหาร เพิ่มความหลากหลายของอาหารในรูปของผลิตภัณฑ์และอำนวยความสะดวกต่อการบริโภค โดยในส่วนของกลางน้ำในอุตสาหกรรมอาหาร คือ การแปรรูปอาหารนั้น สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1) สินค้าอาหารแปรรูปขั้นต้น คือ อาหารที่ถนอมไว้โดยผ่านกรรมวิธีการแปรรูปที่ไม่ซับซ้อน เช่น แช่เย็น หรือ แช่แข็ง หมัก ดอง ตัดแต่ง ปอกเปลือก ตากแห้ง เป็นต้น หรือเป็นอาหารที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพเล็กน้อย ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าสำเร็จรูปได้

2.2) สินค้าอาหารแปรรูป คือ อาหารที่ผ่านกรรมวิธีปรุงแต่งผ่านกระบวนการทำให้สุก หรือผ่านกรรมวิธีการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูง หรือลักษณะของอาหารมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หรือมีคุณลักษณะของอาหารที่ดีขึ้น หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถรับประทานได้ทันที หรือใช้วิธีการเตรียมก่อนการบริโภคได้ด้วยวิธีง่ายๆและรวดเร็ว เช่น การทำให้ละลาย และการให้ความร้อน

3) ส่วนของปลายน้ำ คือ การบริการอาหารแก่ผู้บริโภค ทั้งในรูปของส่วนประกอบสำหรับการประกอบอาหาร อาหารกึ่งสำเร็จรูป ไปถึงอาหารพร้อมรับประทาน

4.1.1 สถานภาพของอุตสาหกรรมอาหาร

อุตสาหกรรมอาหาร เป็นอุตสาหกรรมที่มีความโดดเด่น โดยในปี พ.ศ. 2554 อุตสาหกรรมอาหารมีการขยายตัวก้าวกระโดดถึงร้อยละ 20 ซึ่งนับว่าอยู่ในระดับสูง เมื่อเทียบการส่งออกรวมขยายตัวในระดับ ร้อยละ 15.9 โดยปีหนึ่งประเทศไทยส่งออกอาหารกว่า 33 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่ากว่า 32 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็น ร้อยละ 14.2 ของการส่งออกทั้งหมด¹ และเมื่อพิจารณาจากจำนวนวิสาหกิจ สาขาอุตสาหกรรมอาหาร ในรายงานของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี พ.ศ. 2554² พบว่า มีผู้ประกอบการ SMEs ในส่วนของอุตสาหกรรมอาหาร ประมาณ 107,155 ราย และมีจำนวนการจ้างงานของผู้ประกอบการ SMEs จำนวนประมาณ 421,996 ราย³ และจากภาพรวมของตลาดอุตสาหกรรมอาหารในด้านของการส่งออกเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ ปี พ.ศ. 2553 กับ ปี พ.ศ. 2554 พบว่า สินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารส่วนใหญ่มีแนวโน้มการส่งออกที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสินค้าไก่แปรรูป มีมูลค่าการส่งออกจากปี พ.ศ. 2553 ถึงปี พ.ศ. 2554 เพิ่มขึ้นประมาณ 6,699.32 ล้านบาท สินค้าผลไม้กระป๋องและแปรรูป มีมูลค่าการส่งออกจากปี พ.ศ. 2553 ถึงปี พ.ศ. 2554 เพิ่มขึ้น ประมาณ 7,046.54 ล้านบาท และผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง มีมูลค่าการส่งออกจากปี พ.ศ. 2553 ถึงปี พ.ศ. 2554 เพิ่มขึ้น ประมาณ 11,583.78 ล้านบาท เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สถานภาพของอุตสาหกรรมอาหารในปัจจุบันมีแนวโน้มการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

¹ อุตสาหกรรมอาหาร เมื่อก้าวสู่ AEC. เว็บไซต์องค์ความรู้ประชาคมอาเซียน, 2556.

² สำนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2555-2559 สาขาอาหาร, 2555. หน้า 8, 10.

³ คำนวณจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารในรหัสมาตรฐานอุตสาหกรรม ISIC 1511-1514, 1520, 1531-1533, 1541-1544 และ 1549

4.2 โครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมอาหาร

โครงสร้างการผลิตอาหาร คือ วงจรการผลิตตลอดทั้งขบวนการ หรือที่เรียกว่าห่วงโซ่อาหาร (Supply Chain) โดยเริ่มต้นจากการนำผลผลิตจากการกสิกรรม ปศุสัตว์ หรือการประมง มาใช้เป็นวัตถุดิบเพื่อส่งต่อไปให้กับโรงงานผลิตอาหาร นำไปผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นต้น เช่น การชำแหละ และแช่แข็งเนื้อสัตว์ จนได้เป็นอาหารกึ่งสำเร็จรูป จากนั้นจึงนำผลิตภัณฑ์เหล่านี้ไปผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นปลายเช่นการบรรจุหีบห่อ เพื่อให้ได้อาหารสำเร็จรูปในที่สุด ทั้งนี้ โครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารของไทยประกอบด้วย 3 กลุ่มหลัก คือ ⁴ 1) กลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตร 2) กลุ่มอุตสาหกรรมการแปรรูปผลผลิตการเกษตร และ 3) อุตสาหกรรมการผลิตอาหารและสินค้าสำเร็จรูป

ด้านสถานการณ์การผลิตโดยทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารของไทย มีทั้งการผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศและการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งอุตสาหกรรมการผลิตอาหารที่มีการผลิตเพื่อมุ่งเน้นตลาดภายในประเทศส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่มีฐานการบริโภคที่มีขนาดใหญ่ และการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศ เช่น ผลิตภัณฑ์จำพวกเครื่องดื่ม เครื่องเทศ นอกจากนี้ ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบหลักจากผลผลิตส่วนเกินความต้องการของตลาดภายในประเทศ สินค้าจะถูกระบายไปยังต่างประเทศซึ่งมีตลาดที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตลาดในประเทศไทย เช่น ประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือประเทศในเอเชีย ทั้งนี้ การส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารส่งผลให้ประเทศไทยได้รับเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange Earning) จำนวนมาก เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมซึ่งผลิตภัณฑ์จากการเกษตร การประมง หรือปศุสัตว์ สามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักของอุตสาหกรรมอาหาร (Local Content) โดยการผลิตเพื่อส่งออก โดยปกติจะมีสัดส่วนการส่งออกมากกว่าร้อยละ 70 ของผลผลิตทั้งหมด โดยส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีความต้องการในประเทศน้อย หรือเป็นสินค้าที่เกิดจากผู้ผลิตขนาดใหญ่ ที่มีกำลังการผลิตเกินกำลังความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์จากการประมง 2) ผลิตภัณฑ์จากการปศุสัตว์ 3) ผลิตภัณฑ์จากผักและผลไม้ และ 4) ผลิตภัณฑ์ข้าวและสินค้าแปรรูปจากข้าว

⁴ กระทรวงอุตสาหกรรม แผนแม่บทอุตสาหกรรมอาหาร พ.ศ.2553-2557 .2552.

4.2.1 ปัจจัยการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารที่สำคัญ

1) วัตถุดิบ

วัตถุดิบถือเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการผลิต เนื่องจากห่วงโซ่อาหาร (Supply Chain) ของการผลิตอุตสาหกรรมอาหารตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การแปรรูปเพื่อให้สินค้าเกิดมูลค่าเพิ่มไปจนกระทั่งสินค้าส่งถึงมือผู้ผลิตนั้น พบว่าวัตถุดิบเป็นจุดเริ่มต้นของห่วงโซ่อาหาร ดังนั้นวัตถุดิบจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการผลิตของอุตสาหกรรมอาหาร และเนื่องด้วยเป็นอุตสาหกรรมอาหารจึงส่งผลให้วัตถุดิบในการผลิตส่วนใหญ่มาจากภาคการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และประมง ดังนั้นเมื่อจำแนกประเภทวัตถุดิบที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร สามารถจำแนกตามแหล่งที่มาได้ 3 ประเภทหลัก ดังนี้

1.1) วัตถุดิบด้านการเกษตร

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีความสำคัญแห่งหนึ่งของโลก มีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่หลากหลาย เช่น ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ผักและผลไม้ต่าง ๆ ซึ่งมีผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ นอกจากนี้ยังมีจำนวนมากพอที่จะส่งออกไปขายในต่างประเทศ ดังนั้นเมื่อพิจารณาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ส่งออกที่สำคัญ 10 อันดับแรกในปี พ.ศ. 2550 – 2554 พบว่า ข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าวอยู่ในอันดับ 2 จากสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกสูงสุด ซึ่งมูลค่าการส่งออกของข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าวในปี พ.ศ. 2554 มีค่าสูงถึงประมาณ 200 ,000 ล้านบาทดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ส่งออกที่สำคัญ อันดับแรกในปี พ.ศ. 2550 – 2554
(หน่วย : ล้านบาท)

อันดับ	รายการ	2550	2551	2552	2553	2554
1	ยางธรรมชาติ	206,203	241,314	174,984	296,380	440,890
2	ข้าวและผลิตภัณฑ์	126,872	213,421	183,433	180,727	210,527
3	น้ำตาลและผลิตภัณฑ์	48,797	54,748	68,748	76,327	116,949
4	ปลาและผลิตภัณฑ์	85,173	107,812	97,566	99,039	112,150
5	กุ้งและผลิตภัณฑ์	81,781	84,403	93,605	101,643	110,643
6	ผลไม้และผลิตภัณฑ์	52,537	59,785	60,757	63,072	81,513
7	มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์	47,931	47,721	51,641	68,503	79,658
8	ผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่	33,045	51,623	48,849	52,230	60,362
9	ผักและผลิตภัณฑ์	19,180	19,271	19,482	19,238	21,425
10	กากและเศษที่เหลือใช้ ทำอาหารสัตว์	10,696	12,936	13,831	16,409	17,613

ที่มา : สถิติการค้าสินค้าเกษตรไทยกับต่างประเทศปี 2554 ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

อย่างไรก็ตามวัตถุดิบจากการเกษตรส่วนใหญ่มักได้รับผลกระทบจากปัญหาความไม่สม่ำเสมอของคุณภาพ และปริมาณ ทั้งนี้ปัจจัยที่มีส่งผลกระทบส่วนใหญ่เนื่องมาจากการเกษตรกรรมจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาสภาพแวดล้อมและสภาพอากาศที่เหมาะสมในการเพาะปลูก ดังนั้นปัญหาเรื่องภัยธรรมชาติเช่น ภัยน้ำแล้ง ภัยน้ำท่วมภัย และภาวะโลกร้อนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้ความรู้ของเกษตรกรรายย่อย เป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร เช่นความรู้ในการปรับปรุงสายพันธุ์ ความรู้ในการควบคุมผลผลิต การใช้สารเคมีและควบคุมในอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เป็นต้น นอกจากนี้การวิจัยพัฒนาสายพันธุ์ และการวางแผนการผลิต ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการผลิตให้ได้ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้การส่งออกผลิตภัณฑ์ไปขายในต่างประเทศต้องให้ความสำคัญต่อคุณภาพของสินค้าเป็นสำคัญ ดังนั้นวัตถุดิบในการผลิตจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การผลิตสินค้าได้คุณภาพที่ดีตามความต้องการของตลาด

1.2) วัตถุประสงค์ด้านการปศุสัตว์

สำหรับการปศุสัตว์ปัญหาสำคัญที่พบจากวัตถุประสงค์ที่จะนำมาทำการแปรรูปส่วนใหญ่คือการพบสารปนเปื้อนอยู่ในเนื้อสัตว์ เช่น เนื้อไก่ เนื้อหมู เป็นต้น ซึ่งปัจจุบัน พบว่าปัญหาการพบสารปนเปื้อนในเนื้อสัตว์มีปริมาณลดลงเนื่องจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์มีระบบการจัดการภายในที่ดีขึ้น จึงทำให้สามารถควบคุมการเพาะเลี้ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามปัญหาด้านความสะอาดยังคงเป็นปัญหาหนึ่งที่ส่งผลต่อวัตถุประสงค์ในการผลิตที่ยังคงขาดมาตรฐานและถูกสุขอนามัย นอกจากนี้ปัญหาเรื่องโรคระบาดยังเป็นสาเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลทำให้เนื้อสัตว์มีคุณภาพและปริมาณที่ลดลง เช่น โรคไข้หวัดนกที่ระบาดหนักทั่วโลกในปี พ.ศ. 2547 โรคเท้าและปากเปื่อยซึ่งพบใน โค กระบือ สุกร แพะ แกะ เป็นต้น

นอกเหนือจากปัญหาที่มีผลกระทบต่อคุณภาพและปริมาณโดยตรง โครงสร้างภายในและโคเวตวัตถุประสงค์การนำเข้า เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่มีผลกระทบทำให้ราคาต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เช่นการจำกัดโควตาการนำเข้าสินค้าเกษตรที่เป็นอาหารสัตว์ การปรับโครงสร้างภายในอาคารเข้าอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อไก่ แต่ทั้งนี้ในปัจจุบันรัฐบาลพยายามพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการปรับโครงสร้างทางภาษีให้เกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ร่วมกับการส่งเสริมการส่งออกและแสวงหาวัตถุประสงค์ที่มีความเหมาะสมอย่างเป็นระบบ โดยการร่วมลงทุนกับต่างประเทศเพื่อจัดสรรวัตถุประสงค์ที่ป้อนให้กับโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ได้อย่างสม่ำเสมอ

1.3) วัตถุประสงค์ด้านการประมง

ในสภาวะปัจจุบันการเพาะเลี้ยงและการจับสัตว์น้ำจากการประมงในประเทศไทยยังคงมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดที่มีต่อผลิตภัณฑ์อาหารทะเลต่าง ๆ แต่ในทางกลับกันประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกอาหารทะเลรายใหญ่ของโลก โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ปลาหมึกกระป๋อง ซึ่งประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกอันดับหนึ่งของโลก ส่งผลให้วัตถุประสงค์ในการผลิตที่ได้จากในประเทศไม่เพียงพอ ซึ่งการผลิตอาศัยวัตถุประสงค์ภายในประเทศเพียงร้อยละ 20 ของวัตถุประสงค์ทั้งหมดเท่า นอกเหนือจากนั้นเป็นวัตถุประสงค์นำเข้าจากต่างประเทศ ในขณะที่ผลิตภัณฑ์อาหารทะเลอื่น ๆ เช่น กุ้งแช่แข็งและกุ้งกระป๋อง อาศัยวัตถุประสงค์จากการเพาะเลี้ยงและการจับสัตว์น้ำจากการประมงในน่านน้ำของไทยและประเทศเพื่อนบ้านคิดเป็นร้อยละ 85 ของการใช้วัตถุประสงค์ทั้งหมด

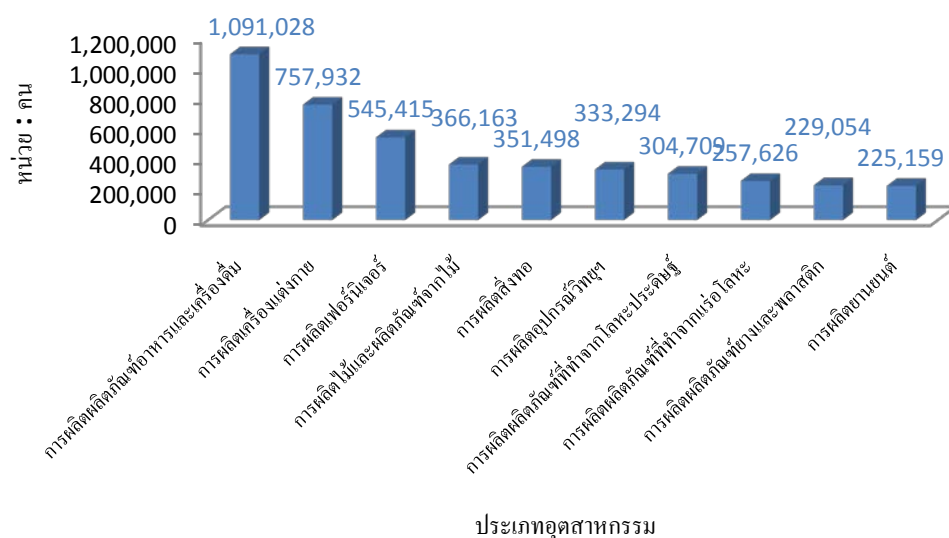
ทั้งนี้ สาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้วัตถุดิบจากการประมงของไทยไม่เพียงพอที่จะนำไปแปรรูปเนื่องจากความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในอ่าวไทย ซึ่งส่งผลให้ปริมาณในการจับสัตว์น้ำลดลง ในขณะที่เดียวกันปัญหาความเสื่อมโทรมของบริเวณชายฝั่งทะเลเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้ปริมาณสัตว์น้ำที่ได้จากการเพาะเลี้ยงมีจำนวนลดลงเช่นกัน ประกอบกับการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลจากชายฝั่งของประเทศเพื่อนบ้านเป็นซึ่งเป็นสาเหตุให้ชาวประมงไทยจะต้องเดินทางไปจับสัตว์น้ำในระยะทางไกลขึ้น การเดินทางที่ไกลขึ้นร่วมกับการเก็บสัตว์น้ำที่ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัย ส่งผลให้สัตว์น้ำที่จับมาได้มีคุณภาพลดลง นอกจากนี้ปัญหาการปนเปื้อนยาปฏิชีวนะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่เป็นที่ยอมรับในตลาดและส่งผลให้วัตถุดิบที่ได้มีคุณภาพลดลง

2) แรงงานและการจ้างงานในอุตสาหกรรม

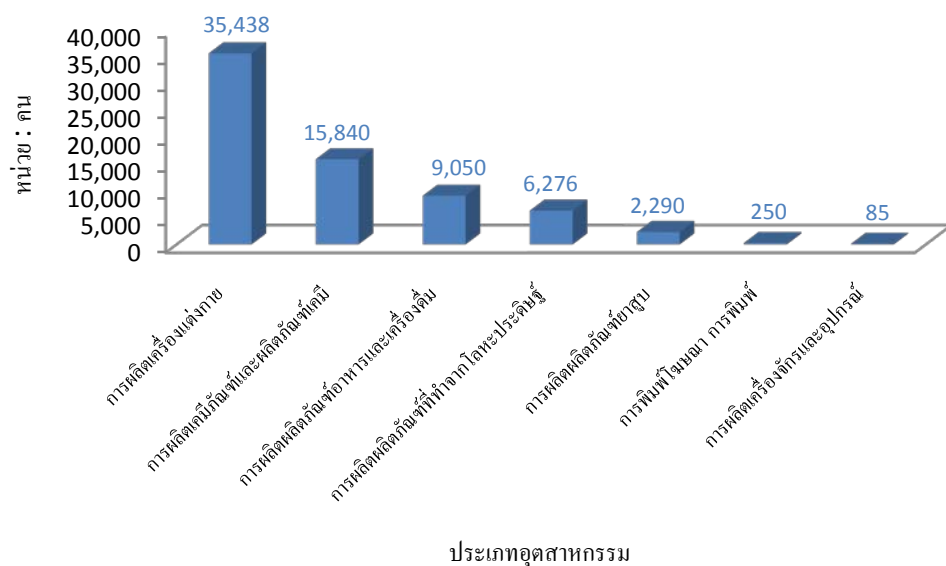
แรงงานถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจในการผลิตสินค้าหรือบริการ โดยอาศัยกำลังร่างกายและกำลังความคิด ดังนั้นจึงถือได้ว่าแรงงานเป็นพลังในการผลิต และเป็นตัวกำหนดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ

ปัจจุบันการจ้างงานในประเทศไทยเมื่อพิจารณาตามภาคการผลิตพบว่า สาขาอาชีพที่มีจำนวนแรงงานมาก ได้แก่ ภาคการเกษตร ภาคบริการ และภาคอุตสาหกรรม โดยภาคอุตสาหกรรมนั้นมีอัตราการจ้างงานคิดเป็นร้อยละ 21.2 โดยอุตสาหกรรมการผลิตที่มีจำนวนแรงงานมากที่สุด ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มซึ่งมีแรงงานมากถึงหนึ่งล้านคนในปี พ.ศ. 2551 (ดังรูปภาพที่ 4.1) และมีแนวโน้มจำนวนแรงงานที่เพิ่มสูงขึ้น ตามแนวโน้มในการเพิ่มขึ้นของการจ้างงาน (ดังรูปภาพที่ 4.2)

ภาพที่ 4.1 แสดงการจ้างงานในอุตสาหกรรมการผลิต ปี พ.ศ. 2551

ภาพที่ 4.2 แสดงอุตสาหกรรมการผลิตที่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2551

ที่มา : รายงานผลการศึกษาแนวโน้มความต้องการแรงงานในช่วงปี 2553-2557 กองวิจัยตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน 2552

จากข้อมูลที่แสดงไปข้างต้น แสดงให้เห็นว่า อุตสาหกรรมอาหารเป็นสาขาของอุตสาหกรรมการผลิตที่มีความต้องการแรงงานที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเหตุผลหลักที่อุตสาหกรรมอาหารจำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต เนื่องจากกรรมวิธีในการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารต้องอาศัยแรงงานคนในการเตรียมวัตถุดิบค่อนข้างมาก เช่น การทำความสะอาด

สะอาดในอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ การฆ่าและตัดแต่งวัตถุดิบในอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อสัตว์ เป็นต้น ซึ่งเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องอาศัยใช้แรงงานฝีมือ จึงไม่สามารถนำเอาเครื่องจักรมาทดแทนได้ ประกอบกับสภาพของงานเป็นลักษณะที่ไม่ต้องใช้ทักษะและความรู้ในการทำงานมาก จึงมักพึ่งพาแรงงานที่ไม่จำเป็นต้องมีระดับการศึกษาสูงและได้ค่าตอบแทน โดยเฉลี่ยต่ำกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น โดยจากสถิติแรงงาน พบว่า อุตสาหกรรมอาหารที่มีจำนวนการจ้างงานสูงสุดคือ อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์จากธัญพืช ซึ่งจากรายงานของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า ในปี พ.ศ. 2554 มีการจ้างงานของผู้ประกอบการ SMEs ถึง 166,093 ราย⁵

อย่างไรก็ตาม การจ้างงานและแรงงานในอุตสาหกรรมอาหารยังพบข้อจำกัดสำคัญ ที่เป็นปัญหาหลักในการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งเกิดจากลักษณะการจ้างงานในอุตสาหกรรมอาหารบางประเภท มีการแปรผันตามฤดูกาล เช่น ผักและผลไม้บางชนิด จึงเป็นสาเหตุให้เกิดการหยุดหรือชะลอการผลิตในบางช่วงเวลา หรืออาจมีการเปลี่ยนสายงานไปทำการผลิตสินค้าอื่น ในช่วงที่ไม่มีวัตถุดิบในการผลิต ส่งผลให้แรงงานในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีวัตถุดิบประเภทนี้ส่วนใหญ่มีสถานะการจ้างงานเป็นลูกจ้างรายวัน มักมีการเปลี่ยนงานบ่อย และไม่สามารถยึดเป็นอาชีพหลักได้

3) เทคโนโลยีในการผลิต

ปัจจุบันเทคโนโลยีการผลิตเป็นส่วนสำคัญอย่างมากต่อการผลิตในระดับอุตสาหกรรม เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งเทคโนโลยีในการผลิตเข้ามามีบทบาทสำคัญในกระบวนการแปรรูปอาหารและการถนอมอาหารต่างๆ เช่น การอบแห้ง การหมัก การทำ freeze dry เพื่อสนับสนุนการผลิตผลิตภัณฑ์ได้ในปริมาณมาก และมีคุณภาพสม่ำเสมอ รวมไปถึงบรรจุภัณฑ์อาหาร เพื่อช่วยยืดอายุในการเก็บรักษา ลดการปนเปื้อนจากเชื้อภายนอกและการปนเปื้อนจากตัวมนุษย์ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยทำให้ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

⁵ สำนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2555-2559 สาขาอาหาร, 2555. หน้า110.

ทั้งนี้โรงงานที่มีขนาดกลางและขนาดเล็กส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีพื้นฐานในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น การทำแห้ง การหมัก การดอง ผักและผลไม้ และเน้นกลุ่มเป้าหมายผู้บริโภคภายในประเทศเป็นหลัก ในขณะที่สินค้าทั่วไปส่วนใหญ่จะอาศัยเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยในการผลิตเช่น การแช่เย็น การแช่แข็ง การพาสเจอร์ไรส์ การสเตอริไรส์ ส่วนสินค้าที่มีลักษณะจำเพาะจำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีที่มีความจำเพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น ในกรณีที่เป็นสินค้าส่งออกส่วนใหญ่อาศัยเทคโนโลยีในการควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้มีประสิทธิภาพและคุณภาพเป็นที่ยอมรับ โดยสามารถจำแนกการผลิตโดยเทคโนโลยีเป็น 7 วิธีหลักได้แก่

- 3.1) การทำให้แห้งแบบดั้งเดิม เช่น การผลิตหมูแห้ง สัตว์น้ำแห้ง ผักและผลไม้แห้ง
- 3.2) การหมัก เช่น การผลิตกะปิ น้ำปลา ปลาเค็ม ปลาร้า ปลาสาม แหนม
- 3.3) การ Extrusion หรือการอัดรีดขึ้นรูป เช่น การผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยว วุ้นเส้น ขนมขบเคี้ยว
- 3.4) การแช่เย็นและแช่แข็ง เช่น การผลิตสัตว์น้ำแช่เย็น เนื้อไก่แช่แข็ง อาหารพร้อมรับประทานแช่แข็ง ผักและผลไม้แช่แข็ง
- 3.5) การพาสเจอร์ไรส์ (Pasteurization) เช่น นมสด น้ำผลไม้
- 3.6) การสเตอริไรส์ (Sterilization) เช่นการผลิตสัตว์น้ำบรรจุกระป๋อง ผักและผลไม้กระป๋อง นมกระป๋อง นม UHT
- 3.7) การใช้กระบวนการพิเศษ เช่น การสกัดน้ำมัน การขึ้นรูป ใช้ในการผลิตน้ำมันพืช เนื้อสัตว์แปรรูป เครื่องดื่ม บะหมี่สำเร็จรูป เป็นต้น

4) การควบคุมคุณภาพ มาตรฐานการผลิตและการตรวจสอบสินค้า

จากการที่ผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมอาหารเป็นสินค้าที่มีความเกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้บริโภคโดยตรง ดังนั้นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์อาหารต้องทำให้ผู้บริโภคมั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์มีความสะอาด ปลอดภัย มีขั้นตอนการผลิตที่มีการควบคุมคุณภาพ และไม่ก่ออันตรายให้แก่ผู้บริโภค ตลอดจนเป็นให้ความสำคัญกับคุณภาพของสินค้าเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลก นอกจากนี้อุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมได้ง่าย ดังนั้นการควบคุมคุณภาพการผลิต มาตรฐานการผลิต และการตรวจสอบสินค้าจึงมีส่วนสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการผลิตผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และอยู่ในมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ดังนั้นระบบการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารในขั้นตอนการผลิตและมาตรฐาน โรงงานอุตสาหกรรมอาหารมีระบบที่สำคัญ ดังนี้

4.1) ระบบ GMP (Good Manufacturing Practice)

ระบบ GMP เป็นหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตอาหาร ซึ่งเป็นระบบบริหารคุณภาพพื้นฐานระบบหนึ่งที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการผลิตอาหาร เพื่อให้ผู้ผลิตเกิดความมั่นใจในการผลิตผลิตภัณฑ์ว่ามีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนดและมีความสม่ำเสมอในทุกวันที่ทำการผลิต ปัจจุบันระบบนี้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลและบางประเทศได้กำหนดเป็นกฎบังคับทั้งผู้ผลิตภายในประเทศและต่างประเทศที่ต้องการส่งสินค้ามาขายในประเทศตนเอง โดยจำแนกหลักเกณฑ์เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) หลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตว่าด้วยสุขลักษณะทั่วไป (General Principles of Food Hygiene : Umbrella GMP) และ 2) หลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตอาหารเฉพาะแต่ละประเภท (Specific GMP)

4.2) ระบบ HACCP (Hazard Analysis Critical Control Point)

เป็นระบบที่กำหนดขึ้น โดยองค์การอาหารและยาของประเทศสหรัฐอเมริกา (FDA: US Food and Drug Administration) ระบบดังกล่าวเป็นที่ยอมรับว่าเป็นระบบควบคุมคุณภาพที่ดีที่สุดระบบหนึ่ง โดยอาศัยการวิเคราะห์อันตรายและการควบคุมจุดวิกฤตใน

กระบวนการผลิตโดยมีพื้นฐานมาจากการตระหนักถึงอันตรายจากจุลินทรีย์ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในขั้นตอนการผลิตต่างๆ และความเสียหายทางด้านคุณภาพ เช่น การเน่าเสีย การปนเปื้อนของสารปนเปื้อนที่เป็นอันตราย เป็นต้น โดยปกติ การได้รับอนุญาตติดตั้งระบบ HACCP ภายในโรงงานต้องผ่านเกณฑ์การพิจารณาและจำเป็นต้องได้รับอนุญาตติดตั้งระบบ GMP ก่อนเป็นอันดับแรก ดังนั้นระบบ HACCP จึงเป็นระบบที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าโดยเปรียบเทียบ และเป็นมาตรฐานที่โรงงานผลิตอุตสาหกรรมอาหารส่วนใหญ่นิยมใช้เป็นมาตรฐานที่ถือปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย

สำหรับโรงงานผลิตอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทยพบว่า

โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์อาหารส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐานตามแบบ HACCP เนื่องจากกระบวนการผลิต ตั้งแต่การผลิตวัตถุดิบจนถึงการแปรรูปอุตสาหกรรมอาหารของไทยยังไม่เป็นไปตามกำหนด แม้ในปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายผลักดันให้โรงงานต่าง ๆ มีการปรับปรุงมาตรฐานและให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เกิดมาตรฐานในการผลิตที่ดียิ่งขึ้น แต่ปัจจุบันการพัฒนาและปรับปรุงเป็นไปอย่างช้า ๆ ประกอบกับห้องปฏิบัติการการตรวจสอบคุณภาพอาหารในประเทศไทยที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก มีจำนวนไม่มากนักเนื่องจากต้องอาศัยการลงทุนและเทคโนโลยีขั้นสูง ประกอบกับผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงาน ส่งผลให้ห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐานส่วนใหญ่เป็นห้องปฏิบัติการของภาครัฐ ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการในการผลิตของประเทศ

4.2.2 โครงสร้างผู้ผลิต

เมื่อพิจารณาโครงสร้างผู้ผลิตอุตสาหกรรมอาหารจากขนาดของเงินลงทุนพบว่ามีความหลากหลายในการลงทุนในอุตสาหกรรมอาหาร แตกต่างกันไปตามรูปแบบผลิตภัณฑ์ตั้งแต่สินค้าที่อาศัยการแปรรูปอย่างง่าย อาศัยแรงงานคนเป็นหลักในการผลิต ไปจนถึงผลิตภัณฑ์ที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีระดับสูงในการแปรรูป โดยสามารถจำแนกขนาดของการลงทุนตามจำนวนเงินของการลงทุน ประกอบด้วย 1) โรงงานขนาดเล็ก ที่มีเงินลงทุนน้อยกว่า 10 ล้านบาท 2) โรงงานขนาดกลาง ที่มีเงินลงทุนตั้งแต่ 10 – 100 ล้านบาท และ 3) โรงงานขนาดใหญ่ ที่มีเงินลงทุนตั้งแต่ 100 ล้านบาทขึ้นไป

โดยผู้ผลิตในอุตสาหกรรมอาหารส่วนใหญ่ เป็นผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดเล็ก และมีคนไทยเป็นเจ้าของ ประกอบกับมีการพึ่งพาเทคโนโลยีในการผลิตน้อย อาศัยแรงงานคนเป็นสำคัญในการผลิต กระบวนการผลิตเป็นกระบวนการที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน ไม่ต้องอาศัยการควบคุม

ขั้นตอนการผลิตมากนัก และมีจุดประสงค์เพื่อการจำหน่ายภายในประเทศ ในขณะที่ผู้ผลิตขนาดใหญ่ ที่อาศัยเงินทุนสูง มีการพึ่งพาเทคโนโลยีในการผลิตและมีการควบคุมคุณภาพเป็นที่ยอมรับ มักเป็นการผลิตเพื่อส่งออก ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย หรืออาจเป็นการร่วมทุนกันระหว่างนักลงทุนต่างชาติและนักลงทุนไทย โดยประเทศที่ให้ความสนใจและเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น และ จีน

นอกจากนี้ที่ตั้งโรงงานผลิตอาหารส่วนใหญ่มีลักษณะกระจายตัวทั่วประเทศ เนื่องจากการตั้งโรงงานมักพิจารณาถึงระยะทางการขนส่งจากแหล่งวัตถุดิบ เพื่อให้ได้วัตถุดิบที่มีความสดใหม่ และการประหยัดค่าขนส่งวัตถุดิบที่จะนำมาส่งที่โรงงาน ตัวอย่างเช่นการตั้งโรงงานอาหารทะเลส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในภาคใต้ และภาคตะวันออกเนื่องจากใกล้กับแหล่งวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต โรงงานสับปะรดกระป๋องตั้งอยู่ในบริเวณและพื้นที่เพาะปลูกสับปะรดเช่น จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ โรงงานอบลำไยก็มักจะตั้งอยู่ในบริเวณภาคเหนือเช่น จังหวัด เชียงใหม่ จังหวัดลำพูน

ในขณะที่โรงงานที่มุ่งเน้นการผลิตโดยใช้ปริมาณ หรือให้ความสำคัญอื่น นอกเหนือจากวัตถุดิบ มักตั้งโรงงานอยู่ในบริเวณที่มีความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ตัวอย่างเช่น โรงงานที่ทำการแปรรูปเนื้อสัตว์ขนาดใหญ่ มักจะมีการกระจุกตัวอยู่บริเวณกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เนื่องจากมีความได้เปรียบในด้านการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบกับผู้ผลิตสามารถควบคุมคุณภาพของวัตถุดิบได้ เช่น ผลิตเนื้อสัตว์แช่แข็ง ไส้กรอก แยม กุนเชียง เป็นต้น

4.2.3 การบรรจุภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์มีความสำคัญอย่างมากต่ออุตสาหกรรมอาหาร เนื่องจากบรรจุภัณฑ์จะสนับสนุนให้ทำการขนส่งสินค้าให้สะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนั้นบรรจุภัณฑ์ยังมีส่วนช่วยรักษาความสดใหม่ของผลิตภัณฑ์และลดการปนเปื้อนจากภายนอก ส่งผลให้ผู้บริโภคได้ผลิตภัณฑ์ที่สะอาดและมีคุณภาพ พร้อมทั้งบรรจุภัณฑ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า และเป็นสื่อที่ใช้ในการโฆษณาสินค้าเช่นกันดังนั้นการออกแบบบรรจุภัณฑ์จึงมีความสำคัญในการผลิตสินค้าเป็นอย่างมาก โดยการออกแบบบรรจุภัณฑ์มักคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญโดยรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการผลิตต้องมีลักษณะโดดเด่นสะดุดตา มีความแตกต่างสามารถบ่งบอกภาพพจน์ของ

ผลิตภัณฑ์ได้ และสามารถสร้างความรู้สึกที่ดีแก่ผู้พบเห็น ทั้งนี้ปัจจุบันบรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่ที่พบในท้องตลาดมีรูปแบบหลากหลาย เช่น บรรจุภัณฑ์โลหะ บรรจุภัณฑ์กระดาษ บรรจุภัณฑ์แก้ว และบรรจุภัณฑ์พลาสติก

4.2.4 การขนส่ง

ปัจจุบันการขนส่งเป็นปัจจัยสำคัญของภาคอุตสาหกรรมเนื่องจากขั้นตอนการผลิตต่าง ๆ มีความเกี่ยวเนื่องกับการขนส่งทั้งสิ้นตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การส่งวัตถุดิบไปแปรรูป จนกระทั่งการส่งผลิตภัณฑ์ที่ได้ไปสู่มือผู้บริโภค โดยการขนส่งวัตถุดิบสามารถทำได้ 3 วิธีหลัก คือ 1) การขนส่งทางบก เช่น ทางถนนและทางรถไฟ 2) การขนส่งทางน้ำ เช่น บริเวณชายฝั่งทะเลและทางน้ำภายในประเทศ และ 3) การขนส่งทางอากาศซึ่งไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากมีต้นทุนในการขนส่งสูง การขนส่งสินค้าทางบกเป็นวิธีที่นิยมใช้มากที่สุด โดยเฉพาะการขนส่งสินค้าทางถนน เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่าย สะดวก และสามารถจัดสินค้าให้เข้าถึงลูกค้าได้โดยตรง โดยไม่จำเป็นต้องส่งผ่านสินค้าหลายต่อ

ทั้งนี้ปัญหาสำคัญที่พบจากการขนส่งผลิตภัณฑ์คือ ระบบการขนส่งภายในประเทศขาดประสิทธิภาพ เช่น การขนส่งผ่านทางรถไฟ เป็นวิธีที่มีต้นทุนการขนส่งต่ำสุดแต่ก็ไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากเป็นระบบขนส่งที่ล้าสมัย ไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความล่าช้าในการขนส่ง นอกจากนี้ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตอีกประการหนึ่งคือปัญหาราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่สูงขึ้นส่งผลให้ต้นทุนในการขนส่งสูงขึ้นเช่นกัน

4.3 การส่งออกของอุตสาหกรรมอาหาร

4.3.1 สถานการณ์การส่งออก

ปัจจุบันอุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาหรือกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ในประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรม สินค้าเกษตรจึงเป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์อาหารต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมอาหารที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยพบว่าปัจจุบันประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกอาหารอันดับ 13 ของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา กลุ่ม

ประเทศสหภาพยุโรป รัสเซีย แคนาดาและอาร์เจนตินาโดยมีส่วนแบ่งในตลาดโลกประมาณร้อยละ 2.4 และหากพิจารณาจากตัวเลขของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ในปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีมูลค่าที่เกิดจากภาคการผลิต ในสาขาอาหารและเครื่องดื่ม (ISIC15) มีมูลค่า 617,269.3 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.2 ของมูลค่า GDP ในภาคการผลิตทั้งหมด โดยเป็นมูลค่าที่เกิดจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ร้อยละ 33.2⁶ หรือหากพิจารณาจากอัตราสินค้าส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย สินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่ส่งออกปี 2554 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้นประมาณ 980,000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.35 เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมด และเมื่อพิจารณาจากมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 – 2554 พบว่า มูลค่าสินค้าที่ส่งออกมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ตารางแสดงมูลค่าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ส่งออกที่สำคัญ 10 อันดับแรกใน
ปี พ.ศ. 2550 – 2554

รายการ	(หน่วย : ล้านบาท)					
	2550	2551	2552	2553	2554	%ปี54
สินค้าส่งออกทั้งหมด	5,296,307	5,850,777	5,194,445	6,176,170	6,882,642	100
สินค้าเกษตรและอาหาร	631,315	797,613	776,677	823,554	987,515	14.35
สินค้าเกษตร	219,501	256,460	188,268	312,196	460,201	6.69
อุตสาหกรรม						
สินค้านอกการเกษตร	4,445,690	4,796,703	4,229,500	5,040,420	5,434,926	78.96

ที่มา : สถิติการค้าสินค้าเกษตรไทยกับต่างประเทศปี 2554 ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

โดยการส่งออกของอุตสาหกรรมอาหารของไทย มีผลิตภัณฑ์และสินค้าอาหารส่งออกที่สำคัญในหลายกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ติดอันดับสินค้าส่งออกใน 50 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าวในอันดับที่ 10 อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปในอันดับที่ 12 น้ำตาลทรายในอันดับที่ 17 ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในอันดับที่ 21 เป็นต้น โดยสามารถจำแนกผลิตภัณฑ์และสินค้าอาหารส่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ 5 กลุ่มได้แก่

⁶ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2555-2559 สาขาอาหาร. หน้า 6

1) อาหารทะเลและผลิตภัณฑ์แปรรูป

ผลิตภัณฑ์ส่งออกที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ กุ้งแช่แข็ง เนื้อปลาแช่แข็ง ปลากระป๋อง กุ้งกระป๋อง อาหารทะเลตากแห้ง อาหารทะเลแปรรูป เป็นต้น โดยในปี พ.ศ. 2554 มีการส่งออกผลิตภัณฑ์จากประมงรวมทั้งสิ้นประมาณ 907,447 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 93,000 ล้านบาท โดยพบว่ามียอดการเจริญเติบโตขึ้นถึงร้อยละ 1.74 จากปี 2553 ผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณการส่งออกมากที่สุดในกลุ่มคือปลาและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเนื้อปลา ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุดในกลุ่มคือกุ้งและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกุ้ง

2) ผลิตภัณฑ์ข้าวและสินค้าแปรรูปจากข้าว

ข้าว เป็นสินค้าส่งออกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยผลิตภัณฑ์ที่จัดอยู่ในกลุ่มของข้าวและสินค้าแปรรูปจากข้าว ได้แก่ ข้าว ผลิตภัณฑ์จากข้าวสาลี เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ขนมปัง รวมถึง เส้นก๋วยเตี๋ยว ขนมปังกรอบ และแป้งแผ่น ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีรายได้จากการส่งออกข้าวนับแสนล้านบาท และส่งออกข้าวเป็นอันดับหนึ่งของโลกมาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2554 มีการส่งออกข้าวประมาณ 10,700 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 190,000 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่เป็นการส่งออกข้าวขาว และข้าวหอมมะลิ

3) ผลิตภัณฑ์จากผักและผลไม้

ผลิตภัณฑ์จากผักและผลไม้ นับเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศไทยประเภทหนึ่ง เนื่องจากสามารถนำเงินตราเข้าประเทศปีละหลายพันล้านบาท โดยผลิตภัณฑ์ส่งออกที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ผักและผลไม้สดแช่แข็ง ผักและผลไม้กระป๋อง รวมทั้งการแปรรูปด้วยวิธีอื่นๆซึ่งปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์จาก ผักผลไม้กระป๋องและแปรรูปในปี พ.ศ. 2554 มีมูลค่าประมาณ 51,986.02 ล้านบาท โดยมีตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์จากผักและผลไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน สหรัฐอเมริกา ไต้หวัน และสหภาพยุโรป

4) เนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์แปรรูป

ปัจจุบันการส่งออกผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์แปรรูป เป็นสินค้าอีกชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการส่งออกของประเทศไทย เนื่องจากในปัจจุบันการส่งออกผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ เช่น ไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง เป็ดสดแช่เย็นแช่แข็ง ผลิตภัณฑ์จากไก่ และสินค้าแปรรูปจากเนื้อไก่มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มสูงขึ้นทุก ๆ ปี โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่ ซึ่งประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกเนื้อไก่ในลำดับต้น ๆ ของโลก และมีส่วนแบ่งในตลาดโลกถึงร้อยละ 5 และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

5) เครื่องเทศและเครื่องปรุงรส

อุตสาหกรรมเครื่องเทศถือเป็นอุตสาหกรรมอาหารหนึ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากปัจจุบันผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะบริโภคเครื่องเทศมากขึ้น โดยประเทศที่มีการนำเข้าเครื่องเทศมากที่สุดได้แก่ สหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น สำหรับประเทศไทยอุตสาหกรรมเครื่องเทศยังถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีการส่งออกไม่มากนัก เนื่องจากมีการบริโภคภายในประเทศมาก รวมทั้งการผลิตก็มีปริมาณไม่คงที่ขึ้นอยู่กับราคาและสภาพอากาศในแต่ละช่วง นอกจากนี้ผู้ผลิตส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นผู้ผลิตรายย่อยซึ่งมีกำลังการผลิตไม่มากนัก สินค้าในกลุ่มดังกล่าว ได้แก่ น้ำปลา เครื่องเทศ และเครื่องปรุงรสอาหารอื่นๆ เป็นต้น

4.3.2 ตลาดการส่งออกอาหารที่สำคัญของไทย

1) ตลาดสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาคือได้ว่าเป็นตลาดหลักของสินค้าอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของโลก โดยในภาคอุตสาหกรรมอาหารพบว่า ในปัจจุบันสหรัฐอเมริกานำเข้าสินค้าจากประเทศไทยสูงเป็นอันดับที่ 17 จากแหล่งนำเข้าสินค้าทั้งหมด โดยมีการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นจากปี 2554 ประมาณร้อยละ 1.15 ซึ่งสินค้าอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทยที่สำคัญต่อการส่งออกไปสหรัฐอเมริกา ได้แก่ ข้าว กุ้งแช่แข็ง อาหารแปรรูปจากปลา ผลิตภัณฑ์อาหารทะเลแปรรูปจากสัตว์ทะเลเปลือกแข็งต่างๆ เช่น กุ้ง หอย ปู เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าว อาหารแปรรูปจากปลา และผลิตภัณฑ์อาหาร

ทะเลแปรรูปจากสัตว์ทะเลเปลือกแข็งต่างๆ มีการนำเข้าสินค้ามากเป็นอันดับหนึ่งของการนำเข้าสินค้า

2) ตลาดประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญกับประเทศไทยประเทศหนึ่ง โดยในปี พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมา ประเทศไทยสามารถส่งออกสินค้าคิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้นประมาณ 14,675.84 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยญี่ปุ่นถือได้ว่าเป็นตลาดหลักของสินค้าอุตสาหกรรมอาหารของไทยมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยจากมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2554 พบว่า ประเทศไทยส่งออกสินค้าไปประเทศญี่ปุ่นประมาณ 23,870.31 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในอุตสาหกรรมอาหาร ผลิตภัณฑ์ส่งออกหลักคือ ผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูป ซึ่งในปี พ.ศ. 2554 มีมูลค่าการส่งออกประมาณ 925.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และผลิตภัณฑ์อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปมีมูลค่าการส่งออกประมาณ 781.6 ล้านดอลลาร์⁷

3) ตลาดสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปปัจจุบันประกอบไปด้วยประเทศทั้งหมด 27 ประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศเศรษฐกิจชั้นนำของโลกหากนับรวมทุกประเทศเข้าด้วยกันจะพบว่าตลาดสหภาพยุโรปมีขนาดใหญ่ที่สุดของโลกแต่การนำเข้าสินค้าอาหารของตลาดสหภาพยุโรปโดยส่วนใหญ่แล้วจะเน้นนำเข้าจากประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปด้วยกันเองเนื่องจากมีความคล้ายคลึงกันในรูปแบบการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี แต่จะมีกลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารที่มีการนำเข้าจากประเทศไทยในปริมาณค่อนข้างสูง คือ กลุ่มผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์และอาหารทะเล โดยจากสถิติการส่งออกสินค้าของไทยไปสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2554 พบว่า มีมูลค่ารวมประมาณ 24,156.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งประเทศในสหภาพยุโรป ที่ไทยมีการส่งออกมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ประเทศเนเธอร์แลนด์ มีมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2554 ประมาณ 1,772.64 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาคือ สหราชอาณาจักรอังกฤษ ประมาณ 1,584.881 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศเยอรมัน ประมาณ 1,563.117 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศฝรั่งเศส ประมาณ 838.7094 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ ประเทศเบลเยียม

⁷ สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย กระทรวงพาณิชย์. เว็บไซต์กระทรวงพาณิชย์. เข้าถึง 22 มีนาคม พ.ศ. 2556.

ประมาณ 739.3534 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ด้านการค้าระหว่างประเทศไทยกับสหราชอาณาจักรในกลุ่มผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมอาหารที่ส่งออกหลัก คือ สิ้นค้าประเภทเนื้อสัตว์ตัดแต่ง (Prepared Meat) มีมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2554 ประมาณ 343.8358 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ปลาและอาหารทะเล มีมูลค่าการส่งออกประมาณ 27.07033 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁸

4) ตลาดประเทศจีน

ปัจจุบันประเทศจีนถือได้ว่าเป็นประเทศผู้ผลิตสินค้าอาหารที่สำคัญของโลก ส่วนแบ่งตลาดสินค้าอาหารของจีนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในขณะเดียวกันประเทศจีนก็เป็นประเทศผู้นำเข้าสินค้าผลิตภัณฑ์อาหารรายใหญ่ของโลกเช่นกัน โดยในส่วนของประเทศไทย ตลาดจีนเป็นตลาดสำคัญของไทยเป็นลำดับที่ 2 โดยในปี พ.ศ. 2554 ประเทศไทยและประเทศจีนมีมูลค่าการค้าร่วมกันประมาณ 1.7 ล้านล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 12.6⁹ สำหรับอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทยที่ส่งออกไปประเทศจีนที่สำคัญได้แก่ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง น้ำมันสำเร็จรูป น้ำตาลทราย ผลไม้สด แช่เย็น แช่แข็งและแห้ง และข้าว

4.4 ศักยภาพและแนวโน้มของอุตสาหกรรมอาหาร

4.4.1 ศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย

ในปีพ.ศ. 2544 เศรษฐกิจของประเทศไทยกลับสู่สภาวะฟื้นตัวอีกครั้ง อันสะท้อนจากมูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศที่สูงขึ้น ส่งผลให้อุตสาหกรรมอาหารมีการเจริญเติบโตตามไปด้วย นอกจากนี้รัฐบาลยังมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมอาหารในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การส่งเสริมให้อาหารไทยเป็นที่รู้จักในต่างประเทศ การส่งเสริมการขยายตัวของร้านอาหารไทย เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้อุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทยมีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง และกลายเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารไทยในอนาคต พบว่า ในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีอัตราการ

⁸ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงลอนดอน. สถานการณ์การค้าไทยกับสหราชอาณาจักร. สถานการณ์การค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรเดือนกรกฎาคม 2555. เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

⁹ สารสิน วีระผล. มุมมองความร่วมมือไทย-จีน ด้านการค้าโลก. ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. <http://www.vijaichina.com/interviews/114.2555>.

ส่งออกผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมอาหารลดลงจากปี พ.ศ. 2554 และในปีที่ผ่านมาค่าเงินบาทจะมีการปรับตัวอ่อนค่าลง ซึ่งส่งผลดีต่อการส่งออกของประเทศ แต่เนื่องจากวัตถุดิบในการผลิตในปีที่ผ่านมาปริมาณลดลง โดยเฉพาะน้ำตาลที่มีปริมาณลดลงอย่างชัดเจน เนื่องจากประสบปัญหาภัยแล้งในประเทศไทย นอกจากนี้ ปัจจัยด้านต้นทุนที่ใช้ในการผลิตสินค้าก็เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งส่งผลต่อราคาสินค้าโดยตรง ทั้งนี้ ต้นทุนที่มีราคาสูงขึ้นเป็นผลมาจากราคาน้ำมันที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ปัญหาเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อส่งออกของไทยและส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น จีน และสหรัฐอเมริกา ดังนั้น เนื่องด้วยปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวข้างต้นจึงส่งผลให้การส่งออกของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทยในปีที่ผ่านมาการชะลอตัว

ในด้านการผลิตและการส่งออกในปี พ.ศ. 2555 พบว่ามีการผลิตสินค้าในอุตสาหกรรมอาหารลดลงจากปี 2554 ประมาณร้อยละ 5.71 โดยพบว่าผลิตภัณฑ์ประเภทข้าว แป้ง ธัญพืช และน้ำตาล มีปริมาณการส่งออกลดลง ทั้งนี้ การส่งออกน้ำตาลมีปริมาณลดลง เนื่องจากการลดลงของวัตถุดิบในการผลิตและจากปัญหาภัยแล้ง ในขณะที่การส่งออกข้าวมีปริมาณลดลง เนื่องจากในปีที่ผ่านมาประเทศคู่แข่งของประเทศไทย เช่น ประเทศอินเดีย และเวียดนาม มีการแข่งขันด้านราคา โดยการปรับลดราคาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ข้าวของประเทศไทยมีราคาแพงกว่า โดยเปรียบเทียบ ประกอบกับปัญหาเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป จึงส่งผลให้การส่งออกข้าวของไทยในปีที่ผ่านมาลดลง นอกจากนี้ปัญหาเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป ประกอบกับความต้องการผลไม้กระป๋องของประเทศญี่ปุ่นที่ลดลง เนื่องจากญี่ปุ่นพยายามที่จะผลิตผลไม้แปรรูปเองซึ่งส่งผลให้ปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์ประเภทผักและผลไม้ต่างๆ ลดลงเช่นกัน

ในทางกลับกันผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการประมงและการปศุสัตว์มีปริมาณการส่งออกที่เพิ่มสูงขึ้น และเมื่อพิจารณาผลิตภัณฑ์จากการประมง พบว่าผลิตภัณฑ์จากกุ้งมีการผลิตและส่งออกลดลง เนื่องจากประสบปัญหาจากโรคระบาด แต่ผลิตภัณฑ์จากปลา ผลิตภัณฑ์จากอาหารทะเลต่างๆ มีปริมาณการผลิตเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2554 เนื่องจากความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้นของตลาดจึงส่งผลให้การส่งออกของผลิตภัณฑ์จากการประมงในภาพรวมเพิ่มขึ้น ในขณะที่การส่งออกผลิตภัณฑ์จากการปศุสัตว์ในปีที่ผ่านมาเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากไก่ ซึ่งเป็นผลมาจากการประกาศยกเลิกการห้ามนำเข้าเนื้อไก่ของสหภาพยุโรป ประกอบกับความต้องการผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูปที่เพิ่มสูงขึ้นจากประเทศญี่ปุ่น

4.4.2 ทิศทางและแนวโน้มของอุตสาหกรรมอาหาร

สำหรับแนวโน้มการส่งออกอาหารไทยในปี พ.ศ. 2556 คาดว่าจะมีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น จากแนวโน้มทิศทางของเศรษฐกิจโลกในปี พ.ศ. 2556 ที่คาดว่าจะขยายตัวเพิ่มขึ้น ประกอบกับการเริ่มฟื้นตัวของเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย รวมถึงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในบริบทต่างๆ ในรูปของการค้าเสรีและหุ้นส่วนเศรษฐกิจภายในภูมิภาคเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้มีการผลักดันการค้าภายในภูมิภาคให้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นสินค้าส่งออกที่คาดว่าจะมีการขยายตัวสูงในปี พ.ศ. 2556 ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากไก่และสัตว์ปีกพืชน้ำมันและมันสำปะหลัง ผลิตภัณฑ์จากปลาแปรรูปและปลากระป๋อง และเครื่องปรุงรส

ด้านผลิตภัณฑ์จากไก่และสัตว์ปีกที่คาดว่าจะมีมูลค่าส่งออกเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการอนุญาตให้นำเข้าผลิตภัณฑ์จากไก่ของสหภาพยุโรป รวมถึงความต้องการของตลาดในญี่ปุ่นที่เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่พืชน้ำมันและมันสำปะหลังคาดว่าจะมีมูลค่าส่งออกเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน เนื่องจากผลผลิตที่มีในตลาดโลกมีปริมาณลดลง ทั้งนี้ การลดลงของผลผลิตในตลาดโลกส่งผลให้ราคาของพืชน้ำมันและมันสำปะหลังราคาปรับตัวสูงขึ้น สำหรับผลิตภัณฑ์จากปลาแปรรูปและปลากระป๋องซึ่งมีความต้องการจากตลาดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงผลิตภัณฑ์บางชนิด เช่น ปลาทูน่าแปรรูป ซึ่งวัตถุดิบในการผลิตส่วนใหญ่ได้มาจากการนำเข้าจากต่างประเทศ และจากการแข็งค่าขึ้นของค่าเงินบาทในปีนี้ จึงส่งผลให้ราคาวัตถุดิบในการผลิตมีการปรับตัวลดลง และส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะเติบโตเพิ่มขึ้น ในทางกลับกันผลิตภัณฑ์ประเภทน้ำตาลทราย ผัก และผลไม้สดคาดว่าจะปรับตัวลดลง เนื่องจากผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพลดลงจากปัญหาภัยแล้ง

นอกจากนี้ จาก การที่ค่าเงินบาท แข็งค่าขึ้นมากที่สุดในรอบ 16 ปีที่ผ่านมา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารส่งออกของไทยเป็นอย่างมาก โดยอาจส่งผลต่อผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทแตกต่างกันไป ทั้งนี้ ความรุนแรงของผลกระทบต่อความต้องการของตลาด และปริมาณสินค้าประเภทเดียวกันในตลาดโลก ทั้งนี้ สินค้าอาหารของไทยที่อาจเสียเปรียบในการแข่งขันให้กับประเทศคู่แข่งเมื่อพิจารณาเฉพาะสถานการณ์ค่าเงินในปัจจุบัน ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ไก่ และอาหารทะเล โดยประเทศคู่แข่งที่ประเทศไทยเสียเปรียบคือ ประเทศอินเดีย จีน อินโดนีเซียและเวียดนาม โดยเฉพาะประเทศเวียดนาม เนื่องจากค่าเงินดองของเวียดนามไม่ได้แข็งค่าขึ้นตามค่าเงินในภูมิภาคเดียวกัน อีกทั้งค่าเงินยังอ่อนค่าลง จึงส่งผลให้ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะแข่งขันได้ยากลำบากขึ้น นอกจากนี้ปัจจัย

ด้านค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้น การลดลงของวัตถุดิบซึ่งอาจเกิดจากปัญหาภัยธรรมชาติ ปัญหาภัยแล้ง และปัญหาต้นทุนในการผลิตที่สูงขึ้น โดยเป็นผลมาจากราคาน้ำมันที่มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น รวมถึงภาวะเศรษฐกิจของประเทศผู้นำเข้า ตลอดจนปัญหามาตรการกีดกันทางการค้าต่างๆ ก็เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมอาหาร ของประเทศไทย ด้วยเช่นกัน

4.4.3 ปัญหาและอุปสรรคของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย

อุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับประชากรจำนวนมาก ทั้งภาคการเกษตร ภาคการผลิตของอุตสาหกรรมและภาคการบริการ เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทุกภาคส่วนไปพร้อมกัน ทั้งนี้ พบว่าที่ผ่านมาการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทยมีลักษณะต่างฝ่ายต่างดำเนินการตามนโยบายด้านอุตสาหกรรมอาหารของกระทรวงที่ตนมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ โดยไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ในภาพรวมของประเทศ ส่งผลให้การดำเนินงานขาดความสอดคล้องเชื่อมโยงในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งขาดเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนในการดำเนินงาน ดังนั้นรัฐบาลจึงควรกำหนดนโยบายระดับประเทศที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีแนวทางในการพัฒนาที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารให้มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลกได้ รวมทั้งการกำหนดนโยบายเพื่อเป็นเครื่องมือกีดกันทางการค้าเพื่อประโยชน์โดยรวมของประเทศที่เพิ่มขึ้น

สำหรับภาคการเกษตรซึ่งเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบในอุตสาหกรรมเกษตร ส่วนใหญ่มักเป็นเกษตรกรรายย่อยที่ขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการจัดการที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการผลิต การรักษาคุณภาพ รวมถึงการวางแผนและความต้องการของตลาด ดังนั้น การส่งเสริมและให้ความรู้กับเกษตรกรจึงมีความสำคัญต่อการผลิตผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและส่งผลต่อเนื่องกับอุตสาหกรรมอาหาร ในด้านปริมาณการผลิต และคุณภาพของวัตถุดิบ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อราคาของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอาหาร ในขณะที่เดียวกัน การส่งเสริมให้มีการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีของการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมอาหารเช่นกัน ทั้งนี้ พบว่าในปัจจุบันการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทยมีอยู่อย่างจำกัด จึงส่งผลให้กระบวนการแปรรูปอาหารขาดประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้ต้นทุนการผลิตสินค้าสูงขึ้นและอาจมีคุณภาพที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด เมื่อพิจารณาการส่งออกที่ผ่านมาของประเทศไทยพบว่าประเทศมีการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารเป็น

จำนวนมาก แต่มูลค่าการส่งออกไม่สูงนัก ดังนั้น การพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตจึงเป็นส่วนสำคัญที่สามารถช่วยเพิ่มมูลค่าของสินค้าได้ทั้งด้านการพัฒนากระบวนการผลิต การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การวิจัยพัฒนาเพื่อให้สินค้ามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น หรือการพัฒนากำลังการผลิตให้พอเพียงต่อความต้องการของตลาด

นอกจากปัจจัยที่กล่าวไปข้างต้น การขาดข้อมูลในการตลาดและขาดความเข้าใจ และตระหนักถึงกฎระเบียบจำเป็นต้องรู้ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกผลิตภัณฑ์ทางอาหารของประเทศไทยเช่นกัน เนื่องจากในปัจจุบันผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพ รวมถึงความต้องการของผู้บริโภคแต่ละรายขึ้นกับปัจจัยที่แตกต่างกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ ราคา ปริมาณสินค้า และคุณภาพของสินค้า ดังนั้นการติดตามข้อมูลข่าวสารจึงเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหาร โดยข้อมูลที่มีความสำคัญได้แก่ ความต้องการวัตถุดิบ ปริมาณในการผลิต เทคโนโลยีในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ คุณภาพมาตรฐานของสินค้า กฎระเบียบ ข้อมูลการตลาด และงานวิจัยต่างๆ โดยในปัจจุบันมีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานที่จัดทำข้อมูลเหล่านี้ให้แก่ผู้ประกอบการแต่ยังขาดการจัดการที่ดี ส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง อาทิ ผู้ประกอบการ และ เกษตรกร ไม่สามารถใช้ประโยชน์และเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเต็มที่

4.5 การเข้าถึงเครื่องมือทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

4.5.1 ความต้องการสินเชื่อและการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ

ในช่วงที่ผ่านมา ผู้ประกอบการ SMEs ส่วนใหญ่ไม่ค่อยกู้เงินทั้งในระบบและนอกระบบ สาเหตุที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยส่วนใหญ่ไม่เคยขอสินเชื่อจากแหล่งสินเชื่อจากแหล่งสินเชื่อในระบบ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง คือ ผู้ที่ไม่ต้องการสินเชื่อเนื่องจากมีเงินเก็บส่วนตัวเพียงพอ และ ไม่ต้องการเป็นหนี้ กลุ่มที่สอง คือ ผู้ที่ต้องการสินเชื่อ แต่ไม่กู้ โดยเหตุผลที่สำคัญที่สุด คือ ไม่มีบุคคลหรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน

ในขณะที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยซึ่งไม่เคยขอสินเชื่อในระบบ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มเช่นเดียวกัน ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง คือ ผู้ที่ไม่ต้องการสินเชื่อเนื่องจากมีเงินเก็บส่วนตัวเพียงพอและไม่ต้องการเป็นหนี้ กลุ่มที่สอง คือ ผู้ที่ต้องการสินเชื่อแต่ไม่กู้ โดยเหตุผลที่สำคัญที่สุดคือ อัตราดอกเบี้ยสูง

จากการสำรวจของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี พ.ศ. 2553 สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยที่เคยขอกู้เงินจากแหล่งสินเชื่อทั้งในระบบและนอกระบบ พบว่า ผู้ที่ไม่ได้รับอนุมัติสินเชื่อ อันดับแรก เนื่องมาจากไม่มีเอกสารหลักฐานหรือเอกสารหลักฐานไม่ครบตามที่แหล่งสินเชื่อในระบบต้องการ รองลงมา คือ ไม่มีหลักประกันหรือหลักประกันไม่เพียงพอ ในขณะที่สาเหตุที่ไม่ได้รับการอนุมัติสินเชื่อจากแหล่งสินเชื่อระบบนั้น เนื่องจากไม่มีความสามารถในการผ่อนชำระคืน โดยสามารถแสดงดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สาเหตุการไม่ได้รับอนุมัติสินเชื่อ

แหล่งสินเชื่อในระบบ	ร้อยละ	แหล่งสินเชื่อนอกระบบ	ร้อยละ
1) เอกสารหลักฐานไม่ครบ	41.66	1) ไม่มีความสามารถในการผ่อนชำระ	50.00
2) หลักประกันไม่เพียงพอ	29.17	2) กิจการมีความเสี่ยงสูง	25.00
3) กิจการมีความเสี่ยงสูง	4.17	3) เอกสารหลักฐานไม่ครบ	25.00
4) อื่นๆ	25.00	4) อื่นๆ	0.00
รวม	100.00	รวม	100.00

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประมวลผลจากการสำรวจสถานการณ์วิสาหกิจรายย่อย ปี พ.ศ. 2553

สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยที่ต้องการสินเชื่อและได้รับสินเชื่อ พบว่า ร้อยละ 78.85 มีวัตถุประสงค์การกู้เงินเพื่อใช้จ่ายในกิจการ รองลงมา คือ เพื่อใช้จ่ายในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 14.23 ทั้งนี้ ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยร้อยละ 51.72 เลือกใช้บริการแหล่งสินเชื่อในระบบ และร้อยละ 44.44 ใช้บริการแหล่งสินเชื่อนอกระบบ อีกส่วนหนึ่ง คือ การยืมจาก พ่อแม่ ญาติ พี่น้องหรือเพื่อน และจากการสำรวจของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า หากผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยต้องการลงทุนเพิ่มแหล่งเงินทุนที่คาดว่าจะเลือกใช้เป็นอันดับแรก คือ เงินออมส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 71.27 รองลงมา คือ แหล่งเงินกู้ในระบบ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารออมสิน ธนาคารพาณิชย์ทั่วไป และกองทุนหมู่บ้านร้อยละ 14.93 และครอบครัวและญาติพี่น้อง ร้อยละ 9.49

4.5.2 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการค้าเนนกิจการ

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการค้าเนนกิจการวิสาหกิจรายย่อยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ผลกระทบจากราคาต้นทุนสินค้า และ วัตถุดิบ รองลงมา คือ ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจใน

ประเทศ และผลกระทบจากระดับราคาน้ำมันและค่าขนส่ง ตามลำดับ ในขณะที่ ปัจจัยที่ ส่งผลกระทบน้อยที่สุด คือ ผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยน และผลกระทบจากค่าจ้างแรงงาน โดยสาเหตุที่อัตราแลกเปลี่ยนมีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจน้อย เนื่องจากผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่ไม่ได้มีการทำธุรกิจระหว่างประเทศ หรือไม่ได้มีลูกค้าเป็นชาวต่างชาติ ขณะที่ค่าจ้างแรงงานมีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจน้อย เนื่องจากผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย ส่วนใหญ่ใช้แรงงานตนเองและคนในครอบครัว ซึ่ง ไม่ได้มีการกำหนดค่าตอบแทนไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้ไม่ได้รับผลกระทบจากปัจจัยนี้มาก แสดงดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกิจการจำแนกตามประเภทกิจการ

ผลกระทบ	คะแนนเฉลี่ย			
	การผลิต	การค้าและ ซ่อมบำรุง	การบริการ	รวม
ผลกระทบจากราคาต้นทุนสินค้า/ วัตถุดิบ	3.37	3.50	3.25	3.39
ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจในประเทศ	2.64	2.72	2.79	2.73
ผลกระทบจากระดับราคาน้ำมันและค่า ขนส่ง	2.82	2.94	2.30	2.71
ผลกระทบจากการแข่งขันในตลาด	2.34	2.69	2.60	2.59
ผลกระทบจากความขัดแย้งทางการเมือง	1.81	1.49	1.34	1.50
ผลกระทบจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้	0.45	0.52	0.52	0.50
ผลกระทบจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจใน ด้านต่างๆ	0.56	0.45	0.48	0.48
ผลกระทบจากค่าจ้างแรงงาน	0.58	0.16	0.30	0.29
ผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยน	0.11	0.16	0.08	0.12

หมายเหตุ: คะแนนเต็มเท่ากับ 5 คือ มีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจมากที่สุด ขณะที่ 0 คะแนน คือไม่มีผลกระทบ
ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประมวลผลจากการสำรวจสถานการณ์วิสาหกิจ

รายย่อย ปี พ.ศ. 2553

4.6 อุตสาหกรรมอาหารกับประชาคมอาเซียน (Asean Economic Community: AEC)

การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ในปี พ.ศ. 2558 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยการเปิดเสรีการค้าเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศสมาชิก ด้วยเป้าหมายสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วม และเพื่อเป็นการเตรียมพร้อมรับโอกาสและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น¹⁰ ซึ่งจากรายงานของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่าประเทศไทยมีหุ้นส่วนกับประเทศในสมาชิกอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหารที่สำคัญคือ¹¹

หุ้นส่วนในกลุ่มต้นน้ำ คือ ผลผลิตจากการเกษตร การประมง และการเลี้ยงสัตว์ ร่วมกับ ประเทศฟิลิปปินส์ ในสินค้าประเภท พืชสวน ปลาทูน่า ประเทศอินโดนีเซีย ในสินค้าประเภทปาล์ม น้ำมัน กาแฟ อาหารทะเล ประเทศกัมพูชา ในสินค้าประเภทข้าว พืชสวน ประมงน้ำจืด ประเทศลาว ในสินค้าประเภทพืชไร่ พืชสวน ประมงน้ำจืด ประเทศเวียดนาม ในสินค้าประเภท กาแฟ ข้าว ประเทศพม่า ในสินค้าประเภทอาหารทะเล

หุ้นส่วนกลางน้ำ คือ อุตสาหกรรมการแปรรูป ร่วมกับ ประเทศอินโดนีเซีย ในสินค้าประเภทปาล์ม น้ำมัน กาแฟ อาหารทะเล ประเทศเวียดนาม ในสินค้าประเภท กาแฟ ข้าว ประเทศกัมพูชา ในสินค้าประเภท ข้าว พืชสวน ประมงน้ำจืด

หุ้นส่วนปลายน้ำ คือ ผู้บริโภค ร้านอาหาร โรงแรม ร่วมกับ ประเทศเวียดนาม กัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์

จากที่กล่าวไปข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีความสามารถในการผลิต อุตสาหกรรมอาหารและมีอุตสาหกรรมสนับสนุนที่ครบทุกส่วนในประเทศไทยเอง ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดในอาเซียน โดยจากมูลค่าการค้าของ

¹⁰ ศึกษาผลกระทบ AEC ต่อผู้ประกอบการ SME กับ 6 อุตสาหกรรม. เว็บไซต์สถาบันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อุตสาหกรรมการผลิต. <http://www.smi.or.th/index.php/sample-sites-10/sample-sites-13/487-aec-smes-6>. เข้าถึง 20 มีนาคม พ.ศ. 2556.

¹¹ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2555-2559 สาขาอาหาร. หน้า 20.

ประเทศไทยกับกลุ่มประเทศในอาเซียนในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2544 – 2553) พบว่า มีมูลค่าการค้ารวมประมาณ 120,838.04 ล้านบาท โดยเป็นมูลค่าการส่งออกประมาณ 92,638.47 ล้านบาท ซึ่งประเทศไทยได้ดุลการค้าประมาณ 64,438.90 ล้านบาท ซึ่งเป็นประเทศที่ได้เปรียบดุลการค้าเป็นอันดับ 2 ในตลาดของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยจากการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการเปิดตลาดเสรีในกลุ่มประเทศอาเซียน พบว่า ประเทศไทยได้รับผลกระทบในเชิงบวก จากการที่ผู้ประกอบการสามารถหาวัตถุดิบเพิ่มเติมจากแหล่งทรัพยากรในพื้นที่ใหม่ ๆ รวมถึงการขยายฐานการลงทุนและฐานการผลิตไปยังประเทศภายในกลุ่มประเทศอาเซียนที่มีศักยภาพในทางด้านของแรงงาน และการขนส่งได้ ยกตัวอย่างเช่น การย้ายฐานผลิตไปยังประเทศลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า ซึ่งมีความพร้อมในทางด้านวัตถุดิบที่ค่อนข้างสูง เป็นต้น และในส่วนของผลกระทบในเชิงลบที่ประเทศไทยต้องเผชิญ คือ การแข่งขันที่สูงขึ้นภายในประเทศอาเซียน เนื่องจากมีทรัพยากรที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน จึงอาจเกิดการแข่งขันระหว่างกัน นอกจากนี้ ประเทศไทย ยังอาจจะต้องเผชิญกับปัญหาจากการขาดแคลนแรงงานในภาคของอุตสาหกรรมอาหารของไทย ที่มีลักษณะกระบวนการผลิตที่ต้องอาศัยแรงงานค่อนข้างมาก ในขณะที่โอกาสทางการค้าและการลงทุนของกลุ่มประเทศอาเซียนเพิ่มขึ้น ทำให้แรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมีทางเลือกที่มากขึ้น ในการย้ายกลับไปทำงานในประเทศของตน หรือไปทำงานในประเทศที่มีอัตราค่าแรงที่สูงกว่าประเทศไทย อีกทั้งผลจากการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีทำให้ผู้ประกอบการอาจถูกรอบงำจากนักลงทุนต่างชาติ กลายเป็นผู้รับจ้างผลิตมากกว่าการเป็นเจ้าของกิจการ เป็นต้น¹²

เมื่อวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) ของอุตสาหกรรมอาหารกับ การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก สามารถวิเคราะห์ได้จากจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค เพื่อประเมินถึงศักยภาพ ทิศทาง แนวโน้มและการพัฒนา โดยสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strength)

1.1) ประเทศไทยมีความแข็งแกร่งของอุตสาหกรรมต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมและทรัพยากรมีความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้น ในการผลิตสินค้า

¹² ศึกษาผลกระทบ AEC ต่อผู้ประกอบการ SME กับ 6 อุตสาหกรรม. เว็บไซต์สถาบันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอุตสาหกรรมการผลิต. <http://www.smi.or.th/index.php/sample-sites-10/sample-sites-13/487-aec-smes-6>. เข้าถึง 20 มีนาคม พ.ศ. 2556.

จึงไม่ต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ ทำให้มีต้นทุนในการผลิตต่ำ ในขณะที่สร้างรายได้โดยการนำวัตถุดิบทางการเกษตรของตนเองมาแปรรูปและส่งออก จึงสามารถนำรายได้เข้ามาในประเทศจำนวนมาก

1.2) การผลิตอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทยมีความน่าเชื่อถือและมีมาตรฐานเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าในกลุ่มประเทศอาเซียน ตลอดจนรสชาติของอาหารไทยยังได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคในต่างประเทศอีกด้วย

1.3) ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศคู่ค้าในระยะเวลาที่ยาวนาน มีการทำธุรกิจด้วยความซื่อตรง ส่งสินค้าได้ตรงตามเวลา และเมื่อปัญหาเกิดขึ้นจะมีกระบวนการดำเนินงานและความพร้อมในการแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว

1.4) ประเทศไทยเป็นรากฐานการผลิตสินค้าทางด้านกลีกรรมรายใหญ่ของโลก ซึ่งมีความพร้อมทั้งด้านปริมาณการผลิตและคุณภาพของผลผลิต จึงทำให้มีความพร้อมทางการผลิตและการแปรรูปในอุตสาหกรรมอาหารสูง โดยเริ่มตั้งแต่การทำเกษตรกรรม ปศุสัตว์ การประมง ตลอดจนมีแรงงานที่มีทักษะฝีมือในการแปรรูป

2) จุดอ่อน (Weakness)

2.1) อุตสาหกรรมอาหาร เป็นการนำผลผลิตภาคเกษตรกรรมมาแปรรูป ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสภาพภูมิอากาศ จึงทำให้วัตถุดิบที่เข้าสู่โรงงานไม่แน่นอน บางครั้งเกิดการขาดแคลนทำให้ราคาสูงขึ้น รวมถึงต้นทุนทางด้านปัจจัยที่สนับสนุนวัตถุดิบมีราคาเพิ่มสูงขึ้นด้วย เช่น ราคาปุ๋ย ยาฆ่าแมลง อาหารสัตว์ เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนของอุตสาหกรรมสูงขึ้นตามไปด้วย

2.2) จากนโยบายของรัฐบาล ทำให้ต้นทุนด้านค่าจ้างแรงงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเร็วกว่าศักยภาพและความสามารถในการผลิต ทำให้ภาคอุตสาหกรรมต้องแบกรับต้นทุนทางด้านแรงงานที่สูงขึ้น

2.3) อุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทย ยังขาดการสนับสนุนทางด้านงบประมาณในการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และงานวิจัย เพื่อการต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า และผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมอาหาร

2.4) อุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย ต้องแบกรับต้นทุนแฝงทางด้านต่างๆ ที่สูง อาทิ ต้นทุนในการทดสอบมาตรฐานต่างๆ เนื่องจากมีศูนย์ที่ทำการทดสอบมาตรฐานจำนวนน้อย ตลอดจนกฎระเบียบด้านการขนส่งของไทยยังขาดระบบราง ซึ่งการขนส่งส่วนใหญ่เป็นการขนส่งทางบกที่มีต้นทุนสูง

2.5) ในประเทศไทยยังขาดการบำรุงรักษาทรัพยากรการผลิต ทั้งด้านเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และการประมง รวมถึงการบูรณาการข้อมูล องค์กรความรู้ และการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

3) โอกาส (Opportunity)

3.1) ประเทศในอาเซียนมีความสามารถในการผลิตวัตถุดิบทางการเกษตร ปศุสัตว์ และประมงไม่แตกต่างจากประเทศไทย ทำให้วัตถุดิบสามารถใช้ร่วมกันได้ และภาคอุตสาหกรรมอาหารจึงมีแหล่งในการผลิตวัตถุดิบที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น

3.2) ประเทศไทยมีที่ตั้งเหมาะสมเป็นศูนย์กลางภูมิภาค โดยเฉพาะการในแง่ที่ตั้งเศรษฐกิจ ซึ่งเอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์ ประกอบกับประเทศไทยมีระบบการคมนาคมขนส่งทางบกและทางอากาศ ที่ครอบคลุมและรองรับได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

4) อุปสรรค (Threat)

4.1) เนื่องจากประเทศในอาเซียนมีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ปศุสัตว์ และประมงที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกับประเทศไทยมาก ประกอบกับเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตไม่ซับซ้อนมากนัก ทำให้ต่างประเทศสามารถพัฒนาการผลิตได้ ซึ่งในระยะยาวถ้าหากมีนักลงทุนเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมอาหารในลักษณะครบวงจร อาจทำให้ประเทศอื่นในอาเซียนเป็นคู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทยในอุตสาหกรรมได้

4.2) แนวโน้มการเกิดภัยธรรมชาติเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตรปศุสัตว์ และประมง ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในอุตสาหกรรมอาหารมีแนวโน้มลดลง ทำให้ทิศทางการเติบโตของอุตสาหกรรมอาหารมีความผันผวนค่อนข้างมาก

4.3) การบังคับใช้มาตรการกีดกันทางการค้าใหม่ ๆ อาทิ จำกัดปริมาณนำเข้า การถือหุ้นร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งส่งผลต่อการนำเข้าวัตถุดิบในการผลิต และการส่งออกสินค้าประเภทอุตสาหกรรมอาหารของไทย

4.7 นโยบายและการสนับสนุน

การกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมอาหารมีการดำเนินการในทุกรัฐบาล แต่เริ่มมีการให้ความสำคัญอย่างจริงจังภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 โดยในปี พ.ศ. 2541 ได้มีการจัดทำแผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม 13 สาขา ซึ่งครอบคลุมถึงอุตสาหกรรมอาหาร นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีนโยบายส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นครัวโลก และการใช้ตราไทยแลนด์แบรนด์ เพื่อส่งเสริมการส่งออกสินค้าไทย ซึ่งครอบคลุมสินค้าอาหาร ตลอดจนมีมาตรการอื่น ๆ ในการยกระดับมาตรฐานสินค้าเพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากตลาดโลก¹³

4.7.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมอาหาร

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเริ่มมีทิศทางอย่างจริงจัง เมื่อประเทศไทยได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ขึ้นในปี พ.ศ. 2504 ซึ่งมีระยะเวลา 5 ปี โดยยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาได้ปรับเปลี่ยนจากมุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมาสู่การให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ซึ่งปรากฏอย่างชัดเจนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาของสินค้าอาหารในระดับสากลที่ให้ความสำคัญกับผู้บริโภค แนวทางดังกล่าวยังได้พัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่มีเป้าหมาย เพื่อยกระดับและมุ่งเน้นให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย”

¹³ บริษัท เอ็กเซลเลนซ์ บิซิเนส แมเนจเม้นท์ จำกัด. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการประเมินผลการพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขา กรณีศึกษาอุตสาหกรรมอาหาร. 2545. หน้า 4-30.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและยุทธศาสตร์การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีเป้าหมายที่สำคัญต่ออุตสาหกรรมอาหารซึ่งให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างเพื่อเสริมความเข้มแข็งของภาคการผลิตโดยให้ประเทศไทยคงความเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของโลก โดยเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดส่งออกสินค้าเกษตร รวมทั้งเป็นแหล่งแปรรูปสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพสูง

ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มียุทธศาสตร์โดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างของระบบต่างๆ ภายในประเทศให้มีศักยภาพ มุ่งพัฒนาคุณภาพคน และความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ เนื่องจากอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทยส่วนใหญ่ เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก มุ่งเน้นการจำหน่ายภายในประเทศ มีฐานการผลิตที่อาศัยแรงงานคนเป็นหลัก ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพคน และความเข้มแข็งของชุมชนจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศ ในขณะที่การเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างระบบต่างๆ อาทิ การปรับโครงสร้างภาคการเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนการพัฒนาระบบมาตรฐานในด้านต่างๆ รวมทั้งนโยบายการค้าระหว่างประเทศที่สนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิตมีส่วน สำคัญในการผลักดันให้อุตสาหกรรมอาหารเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งภายในและนอกประเทศมากขึ้น

นอกจากนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ก็ยังคงไว้ซึ่งหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่นเดิม ภายใต้หลัก “คนคือศูนย์กลางการพัฒนา ” โดยใช้หลักเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน (มนุษย์) ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยการตระหนักถึงสถานการณ์และความเสี่ยงซึ่งเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศและในระดับโลก โดยเฉพาะด้านความผันผวนทางเศรษฐกิจ พลังงาน และภูมิอากาศ ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญด้านการพัฒนาระบบเศรษฐกิจภาคการเกษตร พร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ที่มีความพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 คือ การสร้างภูมิคุ้มกัน ในมิติต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุลและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนการส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารด้วยการนำเทคโนโลยีมาเพิ่ม

ประสิทธิภาพ และเสริมสร้างกระบวนการผลิตให้มีตรงกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจน การนำทรัพยากร
ด้านต่างๆ มาบูรณาการ ให้เกิดประโยชน์ เพื่อเป็นรากฐาน ในการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคม
คุณภาพ

4.7.2 นโยบายในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

นโยบายในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะ เริ่มมีขึ้นอย่างเป็นทางการ
รูปธรรม จากการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี พ.ศ. 2543
และการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
โดยเฉพาะขึ้นในหลายหน่วยงาน โดยแบ่งได้เป็น 2 ภารกิจหลัก คือ

1) การช่วยเหลือด้านการเงิน ได้แก่ การจัดตั้งบริษัทสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม
(บสย.) เพื่อช่วยเหลือ SMEs ในการค้าประกันสินเชื่อเงินกู้จากสถาบันการเงินทั้งภาครัฐและ
ภาคเอกชน การจัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ธพว. หรือ SMEs Bank)
เพื่อสนับสนุนทางการเงินให้แก่กิจการ SMEs และช่วยเหลือพัฒนาการด้านการเงินแก่ กิจการ
SMEs

2) การช่วยเหลือเพื่อพัฒนาความสามารถในการประกอบการของ SMEs ได้แก่ การจัดตั้ง
สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ISMED) เพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมในการ
พัฒนา SMEs ในหลายลักษณะ เช่น การฝึกอบรม การให้คำปรึกษาแนะนำ และการให้บริการทาง
ธุรกิจในด้านต่างๆ และการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (สสว.) เพื่อ
ทำหน้าที่ในการจัดทำแผนส่งเสริม SMEs การกำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริม
SMEs รวมทั้ง การประสานงานและการให้บริการแก่ผู้ประกอบการ SMEs

นอกจากการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการจัดตั้ง
หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแล้ว ใน
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับก็มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริม SMEs

โดยเฉพาะตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 มาจนถึงฉบับปัจจุบัน ที่มีการกล่าวถึง การเน้นพัฒนากิจการ SMEs ให้มีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการแข่งขัน¹⁴

การจะสร้างให้ SMEs มีความสามารถและมีความเข้มแข็งได้นั้น ผู้ประกอบกิจการ SMEs จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือในหลายๆ ด้านที่เป็นอุปสรรคและเป็นปัญหาต่อการดำเนินกิจการ โดยเฉพาะปัญหาหลักทางการเงิน โดยจากการศึกษาพบว่า ปัญหาและข้อจำกัดของ SMEs ด้านการเงิน แบ่งออกได้เป็นสามประเภท คือ ปัญหาจากการดำเนินงานขาดทุนต่อเนื่อง หรือการขาดสภาพคล่องทางการเงิน ปัญหาจากการต้องการขยายธุรกิจ ปัญหาการต้องการเงินทุนสำหรับก่อตั้งธุรกิจใหม่ ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบกิจการ SMEs จึงจำเป็นต้องมีแหล่งเงินทุนเพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ก็ต้องประสบปัญหาซ้ำซ้อนจากการไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ ซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักกับปัญหาดังกล่าว จึงได้มีนโยบายในการช่วยเหลือผู้ประกอบการทางการเงิน โดยมีสถาบันทางการเงินของรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนทั้งด้านเงินกู้และเงินทุนแก่ผู้ประกอบกิจการ SMEs โดยมีสถาบันทางการเงินที่มีบทบาทหลักได้แก่¹⁵

1) ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ชพว.) มีหน้าที่ในการสนับสนุนบริการทางการเงินแก่ SMEs เพื่อให้สามารถอยู่รอด และสามารถเติบโตได้อย่างเข้มแข็ง โดยบริการทางการเงินในด้านสินเชื่อ บริการแฟคตอริง บริการลิสซิ่ง และเช่าซื้อ นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดโครงการที่ต้องการส่งเสริมโดยเฉพาะเพื่อส่งเสริม SMEs ในบางธุรกิจ ได้แก่ โครงการ Food safety จากฟาร์มสู่ผู้บริโภค โครงการพัฒนาแท็กซี่ไทย โครงการครัวไทยสู่ครัวโลก และโครงการสินเชื่อ OTOP เป็นต้น

2) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ส่งออกและผู้ลงทุนที่ทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยหรือประหยัดเงินตราต่างประเทศ เพื่อช่วยเหลือนักธุรกิจไทยให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ โดยให้บริการด้านสินเชื่อหมุนเวียนเพื่อการส่งออก ให้บริการส่งเสริมธุรกิจบริการการส่งออก ให้บริการด้านต่างประเทศกับ ชพว. ในการเปิด Letter of credit และออกหนังสือค้ำประกันให้แก่

¹⁴ ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. รายงานการศึกษาระดับสัมบูรณ์ โครงการวิเคราะห์นโยบายและแผน ภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริม SMEs. 2551. หน้า 7 และ 12.

¹⁵ เพิ่งอ้าง. หน้า 8 และ 9.

ผู้นำเข้าที่เป็นลูกค้าของ ธพว. รวมไปถึงการให้บริการประกันการส่งออกแก่ลูกค้า ธพว. ในการขยายการส่งออก นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ส่งออก SMEs เป็นต้น

3) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) มีหน้าที่ ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์การเกษตร ตลอดจนให้การสนับสนุนสินเชื่อรายย่อยแก่ผู้ประกอบการรายย่อยในชนบท เพื่อประกอบอาชีพในภาคการเกษตร

4) ธนาคารออมสิน มีหน้าที่ในการให้บริการสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการ SMEs ทั้งในภาคการผลิต การค้า และการบริการ เพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง มีทุนทรัพย์ที่จะพัฒนาเทคโนโลยีระบบจัดการ และการผลิตให้เป็นมาตรฐาน และการให้คำปรึกษาแก่ SMEs

5) บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บยส.) มีหน้าที่หลักในการช่วยเหลือและสนับสนุน SMEs ทั่วประเทศให้เข้าถึงแหล่งทุนได้อย่างกว้างขวาง โดยให้บริการค้ำประกันสินเชื่อ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่สถาบันทางการเงินที่ให้สินเชื่อแก่ SMEs อันได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่ง ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และธนาคารออมสิน โดยให้ค้ำประกันเฉพาะสินเชื่อส่วนที่ขาดหลักประกันแต่ต้องไม่เป็นสินเชื่อเดิมที่ขาดหลักประกัน และสินเชื่อขอให้ค้ำประกันจะต้องไม่นำไปชำระคืนสินเชื่อเดิมที่มีอยู่กับผู้ให้กู้ที่ขอค้ำประกัน

จากการสำรวจของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า แม้จะมีแหล่งเงินทุนจำนวนมากทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือในการให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการ SMEs แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาทางการเงินให้แก่ SMEs ได้เท่าที่ควร เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่มักจะไม่ยอมขอสินเชื่อจากแหล่งสินเชื่อ เนื่องจากมีอัตราดอกเบี้ยสูง และมีผู้ประกอบการบางส่วนที่ต้องการขอสินเชื่อแต่ไม่สามารถขอได้เนื่องจากติดปัญหาไม่มีบุคคลหรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน โดยแหล่งสินเชื่อในระบบที่ผู้ประกอบการเลือกใช้มากที่สุด คือ ธนาคารออมสินและกองทุนหมู่บ้าน

โดยสรุป จะเห็นได้ว่า มาตรการการส่งเสริมด้านการเงินแก่ SMEs ในประเทศไทย ได้มีสถาบันการเงินของรัฐและธนาคารพาณิชย์เอกชน ดำเนินมาตรการในรูปแบบการเป็นแหล่งเงินกู้ที่สำคัญ ผ่านหลากหลายช่องทาง อาทิ การให้สินเชื่อ การให้บริการสินเชื่อ การให้บริการแฟคตอรี การให้เงินเบิกเกินบัญชี การค้ำประกันสินเชื่อ การให้คำปรึกษาทางการเงิน และธุรกิจเงินร่วมลงทุน โดยเฉพาะสถาบันการเงินภาครัฐ เช่น ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารออมสิน มีการจัดสรรเงินกู้ให้แก่ SMEs ในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้นในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา แต่ทั้งนี้ยังประสบปัญหาด้านการกระจายเงินกู้อย่างทั่วถึงแก่ SMEs ซึ่งเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านหลักเกณฑ์การอนุมัติขอสินเชื่อ นอกจากนี้ยังประสบปัญหาสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน สะท้อนถึงการขาดประสิทธิภาพด้านการเร่งรัดหนี้สินของสถาบันการเงิน

ทั้งนี้ การให้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินในรูปแบบอื่นๆ ที่ได้กล่าวข้างต้น พบว่าประสบความสำเร็จและขยายตัวได้พอสมควร แต่ SMEs มักประสบปัญหาด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้ด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เช่น การขาดความรู้เรื่องการให้บริการสินเชื่อผ่านการจัดซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่มีราคาสูงและล่าช้าสามารถดำเนินการได้ ซึ่งในภาพรวมการดำเนินการส่งเสริม SMEs ด้านการเงินเป็นไปด้วยดี และมีการดำเนินการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การส่งเสริม SMEs ของ สสว. ทั้งในสถาบันการเงินของรัฐ และธนาคารพาณิชย์เอกชน

4.7.3 การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สาขาอาหาร¹⁶

รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสาขาอาหาร โดยมียุทธศาสตร์หลัก ประกอบด้วย การส่งเสริมการพัฒนามาตรฐานในการผลิต การสนับสนุนการเพิ่มมูลค่า (Value added) และผลิตภาพ (Productivity) ในการผลิตอาหารแปรรูป การส่งเสริมภาพลักษณ์ของอุตสาหกรรมอาหารและเพิ่มศักยภาพด้านการตลาด ตลอดจนการพัฒนาปัจจัยเอื้อและสร้างเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ

¹⁶ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, หน้า 77.

1) การส่งเสริมการพัฒนามาตรฐานในการผลิต

การส่งเสริมการพัฒนามาตรฐานในการผลิต โดยการผลิตอาหารให้มีมาตรฐานและความปลอดภัย (Food safety) หากอาหารมีการปนเปื้อนหรือมีสารเคมีตกค้างจะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคในประเทศ ตลอดจนเกิดปัญหาในการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารไปต่างประเทศซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ จึงได้มีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ การสนับสนุนการพัฒนาสถานประกอบการให้ได้มาตรฐานในการผลิตเพิ่มประสิทธิภาพและรักษาสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมและให้ความรู้ในการนำระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability System) มาใช้ในกลุ่มสินค้าสำคัญ และการส่งเสริมเฝ้าระวัง ตรวจสอบการนำเข้าสินค้าตามมาตรฐานเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค

2) การสนับสนุนการเพิ่มมูลค่า (Value added) และผลิตภาพ (Productivity) ในการผลิตอาหารแปรรูป

SMEs ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร เริ่มให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการแปรรูปสินค้าเกษตรให้มีมูลค่าสูงโดยใช้เทคโนโลยีในการผลิต แต่ในปัจจุบัน SMEs ยังขาดการศึกษาวิจัยในเชิงพาณิชย์ ตลอดจนขาดเงินทุนสำหรับการซื้อเทคโนโลยีขั้นสูง เนื่องจากเทคโนโลยีบางประเภทยังไม่มีการผลิตภายในประเทศ นอกจากนั้น SMEs หลายรายยังขาดการเพิ่มมูลค่าโดยการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ดังนั้น กลยุทธ์ในการสนับสนุน ได้แก่ การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และกระบวนการผลิต การส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและการแปรรูปอาหาร และการสนับสนุนการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์

3) ส่งเสริมภาพลักษณ์อุตสาหกรรมอาหาร และเพิ่มศักยภาพในด้านการตลาด

ประเทศไทยมีผลผลิตที่สามารถส่งออกมากมาย นอกจากนั้น อาหารไทยก็ได้รับการยอมรับด้านรสชาติและเป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั่วโลก ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยมีศักยภาพในการเพิ่มปริมาณผลผลิตและคุณภาพมากขึ้น การส่งเสริมภาพลักษณ์และเอกลักษณ์ของอาหารไทยจึงเป็นประเด็นสำคัญที่จะช่วยให้อุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทยเกิดการขยายตลาดสู่ต่างประเทศ โดยมีกลยุทธ์ในการส่งเสริม ได้แก่ การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคทราบ

คุณค่าและคุณภาพของอาหารไทย การสร้างตราสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นที่ยอมรับ และการพัฒนาช่องทางและกิจกรรมด้านการตลาด

4) การพัฒนาปัจจัยเอื้อและสร้างเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ

เนื่องจากอาหารเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ดังนั้น การดำเนินธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารจึงต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าอาหารที่จำหน่าย โดยการรับรองคุณภาพของสินค้าผ่านองค์กรต่างๆ แต่ SMEs ในปัจจุบันขาดความสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากขั้นตอนดังกล่าวประกอบด้วยหลายหน่วยงาน ตลอดจนขาดการรวมกลุ่มและการวิจัยพัฒนาสินค้า ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้ SMEs สามารถดำเนินงานได้อย่างคล่องตัวและมีศักยภาพมากขึ้น จึงควรลดอุปสรรคและขั้นตอนการดำเนินงาน โดยกลยุทธ์ในการดำเนินการ ได้แก่ การปรับปรุงกฎระเบียบ กฎหมายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน การสนับสนุนให้มีศูนย์บริการครบวงจรเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมอาหาร โดยผลักดันให้เกิดการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่ม เครือข่าย วิชากิจระหว่างภาคเอกชนและร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

บทที่ 5

ผลการศึกษา

เนื้อหาในบทนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติ (Econometric) และวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง Pooled Cross section ซึ่งแสดงผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุด (Ordinary Least Squares: OLS)

5.1 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

การศึกษานี้ เลือกศึกษาธุรกิจที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร (ISIC 15) เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมต้นน้ำ (Upstream Agriculture) และประชากรส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่งผลให้อุตสาหกรรมอาหารซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่นำผลผลิตจากการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และการประมงเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิต กลายเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมอาหารขนาดกลางหรือขนาดย่อม (SMEs) ที่มีสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับธุรกิจ SMEs ประเภทอื่นๆ

ทั้งนี้ การศึกษานี้วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากตัวแปรที่มีผลต่อศักยภาพของธุรกิจต่อปริมาณกำไรของธุรกิจ โดยใช้แบบจำลอง Pooled Cross section และวิเคราะห์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุด (Ordinary Least Squares: OLS) โดยจำแนกผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) สรุปผลการรวบรวมข้อมูล 2) การอธิบายแบบจำลอง และ 3) การวิเคราะห์ผลการศึกษา

1. สรุปผลการรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านข้อมูล ทำให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อยและมีขีดจำกัดระยะเวลาที่สั้น โดยหลังจากการคัดกรองข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยรวบรวมกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งสิ้นจำนวน 62 ตัวอย่าง และใช้ระยะเวลาทั้งหมด 11 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2554 โดยข้อมูลทั้งหมดรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงแรงงาน ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย เป็นต้น

โดยตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ สามารถจำแนกได้เป็น 1) ข้อมูลด้านการเงิน ได้แก่ มูลค่ากำไร (ขาดทุน) ก่อนหักภาษีของหน่วยธุรกิจ (Earnings before interest and taxes: EBIT) ปริมาณสินเชื่อของหน่วยธุรกิจ มูลค่ายอดขายของหน่วยธุรกิจ 2) ข้อมูลด้านธุรกิจ ได้แก่ อายุการดำเนินงานของธุรกิจ ขนาดของธุรกิจ และ 3) ข้อมูลที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนของธุรกิจ ได้แก่ อัตราค่าแรงขั้นต่ำ โดยข้อมูลที่รวบรวมได้มีลักษณะของข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1) จำนวนธุรกิจ

เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลธุรกิจที่ผ่านการคัดกรองตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2554 แสดงดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 จำนวนธุรกิจที่ทำการศึกษา

ปี	2544	2545	2546	2547	2548	2549
จำนวนธุรกิจ (ราย)	33	39	44	48	54	59
ปี	2550	2551	2552	2553	2554	
จำนวนธุรกิจ (ราย)	61	62	62	62	62	

ที่มา : จากการรวบรวม

2) ปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี (Profit)

ปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2554 รวมทั้งสิ้นจำนวน 4,802,889,227.32 บาท และมีกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีในระยะเวลา 11 ปีเฉลี่ยต่อธุรกิจจำนวน 7,533,456.13 บาท โดยรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 5.2

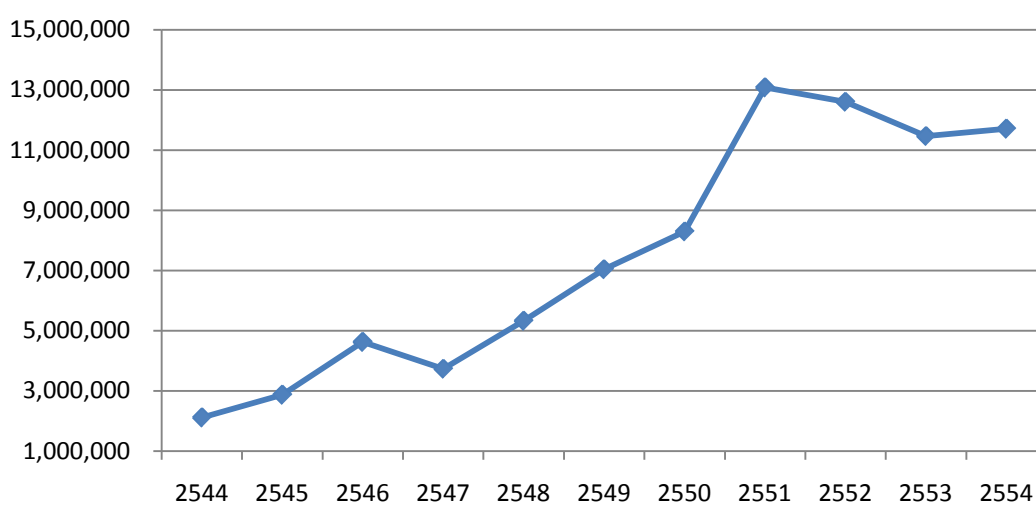
ตารางที่ 5.2 ปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี และปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีต่อธุรกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2554

ปี	2544	2545	2546	2547	2548	2549
กำไรก่อนหัก ดอกเบี้ยและภาษี	69,806,575	111,904,988	203,505,230	179,266,150	287,697,308	415,591,999
กำไรฯ ต่อธุรกิจ	2,115,351	2,869,359	4,625,119	3,734,711	5,327,728	7,043,932
ปี	2550	2551	2552	2553	2554	
กำไรก่อนหัก ดอกเบี้ยและภาษี	506,038,515	810,848,812	781,320,353	711,129,525	725,779,774	
กำไรฯ ต่อธุรกิจ	8,295,713	13,078,207	12,601,941	11,469,831	11,706,125	

ที่มา : จากการรวบรวมโดยผู้วิจัย

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปีและมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีจำนวนมากที่สุดจำนวน 62 ราย ในปี พ.ศ. 2551 ถึง 2554 ดังนั้น ในการพิจารณาปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจ จึงควรพิจารณากำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีต่อธุรกิจเป็นรายปี ซึ่งพบว่า ปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีต่อธุรกิจมากที่สุดในปี พ.ศ. 2551 มีค่าเท่ากับ 13,078,207 บาท และน้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2544 มีค่าเท่ากับ 2,115,351 บาท เมื่อพิจารณาแนวโน้มพบว่าปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีต่อธุรกิจมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี แสดงดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 กราฟปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีต่อธุรกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2554

ที่มา : จากการสรุปโดยผู้วิจัย

3) ขนาดของธุรกิจ (Bizsize)

ขนาดของธุรกิจสามารถคำนวณได้หลายวิธี เช่น คำนวณจากจำนวนแรงงาน มูลค่ายอดขาย ส่วนแบ่งการตลาด เป็นต้น แต่ในการศึกษานี้คำนวณขนาดของธุรกิจจากมูลค่ายอดขายของธุรกิจ (Sale revenue) โดยกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2554 มีมูลค่ายอดขายรวมทั้งสิ้นจำนวน 92,579,860,136.15 บาท และมีมูลค่ายอดขายในระยะเวลา 11 ปี เฉลี่ยต่อธุรกิจจำนวน 145,964,018.51 บาท โดยรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 5.3

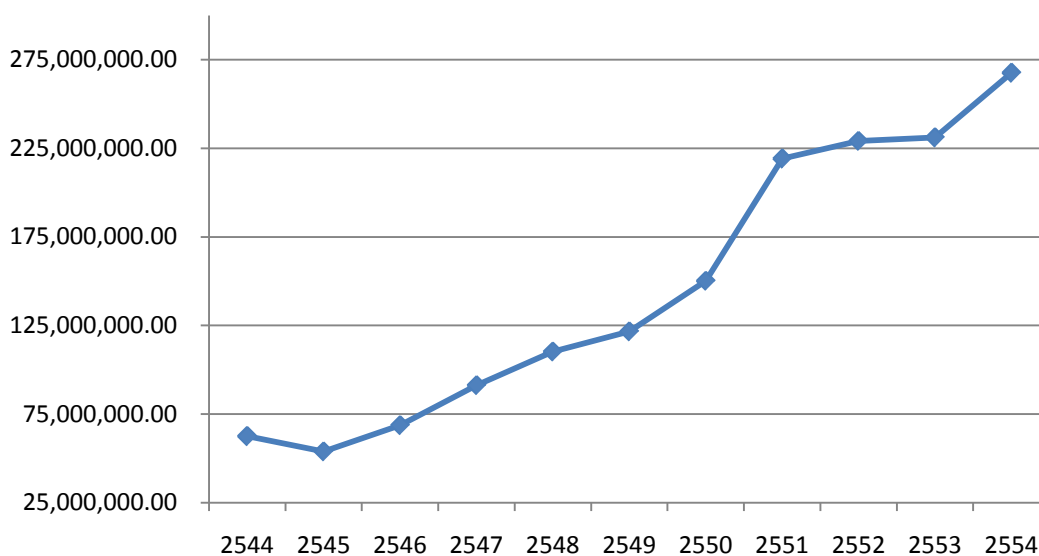
ตารางที่ 5.3 มูลค่ายอดขายของธุรกิจ และมูลค่ายอดขายต่อธุรกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2554

ปี	2544	2545	2546	2547
มูลค่ายอดขายของธุรกิจ	2,062,660,702	2,104,870,477	3,023,759,104	4,384,600,752
มูลค่ายอดขายต่อธุรกิจ	62,504,869	53,971,037	68,721,797	91,345,848
ปี	2548	2549	2550	2551
มูลค่ายอดขายของธุรกิจ	5,956,826,206	7,179,829,967	9,163,558,616	13,586,143,725
มูลค่ายอดขายต่อธุรกิจ	110,311,596	121,692,033	150,222,272	219,131,350
ปี	2552	2553	2554	
มูลค่ายอดขายของธุรกิจ	14,208,020,880	14,322,953,568	16,586,636,139	
มูลค่ายอดขายต่อธุรกิจ	229,161,627	231,015,380	267,526,389	

ที่มา : จากการรวบรวมโดยผู้วิจัย

เมื่อพิจารณามูลค่ายอดขายต่อธุรกิจ พบว่า มูลค่ายอดขายต่อธุรกิจมีแนวโน้มที่จะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น โดยมูลค่ายอดขายต่อธุรกิจมากที่สุดในปี พ.ศ. 2554 มีมูลค่าประมาณ 267,526,389.34 บาท และน้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2545 มีมูลค่าประมาณ 53,971,037 บาท แสดงดังภาพที่ 5.2

ภาพที่ 5.2 กราฟมูลค่าขายออกขายต่อธุรกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2554

ที่มา : จากการสรุปโดยผู้วิจัย

4) อายุของธุรกิจ (Bizage)

อายุของธุรกิจหรือระยะเวลาดำเนินงานของธุรกิจตั้งแต่เริ่มก่อตั้งธุรกิจ จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2554 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 12.51 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยที่สุดมีอายุ 3.82 ปี หรือประมาณ 3 ปี 10 เดือน และอายุมากที่สุดมีอายุ 32.96 ปี หรือประมาณ 33 ปี โดยสามารถแสดงดังตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 ความถี่ของช่วงอายุของธุรกิจ

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวน (ธุรกิจ)	ร้อยละ
$0 < Bizage \leq 5$	3	4.84
$5 < Bizage \leq 10$	26	41.94
$10 < Bizage \leq 15$	16	25.80
$15 < Bizage \leq 20$	8	12.90
$20 < Bizage \leq 25$	6	9.68
$Bizage > 25$	3	4.84
รวม	62	100

ที่มา : จากการสรุปโดยผู้วิจัย

5) ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ (Wage)

ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำจําแนกตามจังหวัดที่กลุ่มตัวอย่างดำเนินกิจการ พบว่า ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2544 ซึ่งมีค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเฉลี่ย เท่ากับ 139.32 บาท และสูงสุดในปี พ.ศ. 2554 เท่ากับ 174.71 บาท ซึ่งในปีดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยเพิ่มจากปี พ.ศ. 2553 ร้อยละ 5.92 ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2545 โดยค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2544 จำนวน 0.13 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.09

เมื่อเปรียบเทียบค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำในกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2544 จนถึง ปี พ.ศ. 2554 พบว่า ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเพิ่มขึ้นจำนวน 35.39 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 25.40 โดยข้อมูลค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของกลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงดังตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของธุรกิจเฉลี่ยรายปี

ปี	2544	2545	2546	2547	2548	2549
ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเฉลี่ย	139.32	139.45	140.71	142.08	146.26	151.53
Growth rate (%)	-	(0.09)	(0.90)	(0.97)	(2.94)	(3.61)
ปี	2550	2551	2552	2553	2554	
ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเฉลี่ย	156.29	158.08	164.76	164.95	174.71	
Growth rate (%)	(3.14)	(1.15)	(4.22)	(0.12)	(5.92)	

ที่มา : จากการสรุปโดยผู้วิจัย

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บ คือ ร้อยละการเปลี่ยนแปลงค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ

6) ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ (Loan)

ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับสินเชื่อ เฉลี่ยจำนวน 98,825,718 บาท โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับสินเชื่อในช่วง 5 ถึง 50 ล้านบาท มีจำนวนทั้งสิ้น 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.55 และกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยที่สุด 3 ราย ได้รับ สินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุน ในช่วง 185 ถึง 230 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.84 โดยจำนวนธุรกิจที่ ได้รับสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแสดงดังตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.6 จำนวนธุรกิจที่ได้รับสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุน

ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ	จำนวนธุรกิจ (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ล้านบาท	11	17.74
5 – 50 ล้านบาท	27	43.55
50 – 95 ล้านบาท	5	8.06
95 – 140 ล้านบาท	4	6.45
140 – 185 ล้านบาท	6	9.68
185 – 230 ล้านบาท	3	4.84
มากกว่า 230 ล้านบาท	6	9.68
รวม	62	100

ที่มา : จากการรวบรวม

2. การอธิบายแบบจำลอง

แบบจำลองการศึกษาในการศึกษานี้ใช้แบบจำลองศักยภาพของธุรกิจ โดยกำหนดให้ปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยภาษี (Earnings before Interest and Tax: EBIT) เป็นตัวแทนของศักยภาพธุรกิจ โดยอ้างอิงจากทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับผลตอบแทนสูงสุด (Maximize Profit) ของหน่วยธุรกิจ (Firm) เป็นแนวทางในการสร้างแบบจำลอง โดยกำหนดให้ปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 กลุ่ม คือ 1) ตัวแปรนโยบาย (Policy Variables) และ 2) ตัวแปรด้านปัจจัยภายในของธุรกิจ (Firm Internal Variables) และกำหนดตัวแปรที่เป็นตัวแทนของปี เป็นตัวแปรหุ่น (Year Dummy)

ตัวแปรนโยบาย ในการศึกษาี้ หมายถึง ปริมาณสินเชื่อ (Loan) ที่ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME Bank) ปล่อยให้แก่ธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ขณะที่ตัวแปรด้านปัจจัยภายในของธุรกิจ ประกอบด้วย อายุของธุรกิจ (Business Age) ขนาดของธุรกิจ (Business Size) และค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ (Minimum Wage)

โดยแบบจำลองที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อศักยภาพของธุรกิจ แสดงดังสมการข้างล่าง

$$Profit_{it} = \beta_0 + \beta_1 Loan_{it} + \beta_2 Bizage_{it} + \beta_3 Bizsize_{it} + \beta_4 Wage_{it} + \alpha_1 D_{48} + \alpha_2 D_{49} + \alpha_3 D_{50} + \alpha_4 D_{51} + \alpha_5 D_{52} + \alpha_6 D_{53} + \alpha_7 D_{54} + u_{it}$$

โดย i คือ ธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร (ราย) และ
 t คือ ระยะเวลา

ทั้งนี้ ตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลอง ประกอบด้วย

$Profit_{it}$	คือ ปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจ (	ล้านบาท)
$Loan_{it}$	คือ ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ (	ล้านบาท)
$Bizage_{it}$	คือ อายุของธุรกิจ (	ปี)
$Bizsize_{it}$	คือ ขนาดของธุรกิจ วัดโดยยอดขายของธุรกิจ (	ล้านบาท)
$Wage_{it}$	คือ ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ (บาท)	จำแนกรายจังหวัด
D_{48}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ. 2548 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0	
D_{49}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ. 2549 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0	
D_{50}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ. 2550 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0	
D_{51}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ. 2551 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0	
D_{52}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ. 2552 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0	
D_{53}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ. 2553 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0	
D_{54}	คือ ตัวแปรหุ่น เมื่อปี พ.ศ. 2554 เท่ากับ 1, ปีอื่นๆ เท่ากับ 0	
u_{it}	คือ ตัวคลาดเคลื่อน (	Error term)

นอกจากนั้น การพิจารณาศักยภาพของธุรกิจต้องทำการจัดผลกระทบจากขนาดของธุรกิจ เนื่องจากธุรกิจที่มีขนาดใหญ่อาจไม่ได้มีศักยภาพในการทำกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีได้ดีกว่า ธุรกิจที่มีขนาดเล็กกว่า เช่น ธุรกิจ A มีกำไรสุทธิก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี 100,000 บาท และมียอดขายจำนวน 200,000 บาท ในขณะที่ธุรกิจ B มีกำไรสุทธิก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี 50,000 บาท และมียอดขายจำนวน 80,000 บาท เมื่อเปรียบเทียบเฉพาะกำไรสุทธิก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี พบว่า ธุรกิจ A มีกำไรสุทธิก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีมากกว่าธุรกิจ B แต่เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนโดยนำกำไรสุทธิก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีหารด้วยยอดขายของธุรกิจ เพื่อเปรียบเทียบว่า ยอดขาย 1 บาท ส่งผลให้ธุรกิจได้กำไรสุทธิก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเท่าไร โดยวิธีนี้เรียกว่าผลตอบแทนต่อยอดขาย (Net Profit Margin) พบว่า ธุรกิจ A มีค่าผลตอบแทนต่อยอดขาย เท่ากับ 0.5 หรือร้อยละ 50 และ

ธุรกิจ B มีค่าผลตอบแทนต่อยอดขาย เท่ากับ 0.625 หรือร้อยละ 62.5 กล่าวคือ ธุรกิจ A มียอดขายเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้ได้รับกำไรสุทธิก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเพิ่มขึ้น 0.5 บาท และธุรกิจ B มียอดขายเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้ได้รับกำไรสุทธิก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเพิ่มขึ้น 0.625 บาท เมื่อพิจารณาอัตราส่วนดังกล่าว พบว่า ธุรกิจ B จะมีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจมากกว่าธุรกิจ A

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาเป็นสมการเชิงเส้น (Linear Form) โดยผู้วิจัยทำการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method) และทำการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) พบว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน พร้อมทั้งมีการแก้ไขปัญหาดัชนีแปรปรวนที่มีความคลาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) ด้วยการปรับค่าความแปรปรวนแบบ White Heteroskedasticity-Consistent Standard Error & Covariance

3. การวิเคราะห์ผลการศึกษา

1) การวิเคราะห์ผลเบื้องต้น

การวิเคราะห์ผลเบื้องต้นนี้มีจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสินเชื่อที่ธุรกิจได้รับ (Loan) กับปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจ (Profit) โดยผู้วิจัยวิเคราะห์โดยหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile) ของกลุ่มตัวอย่าง ในปี พ.ศ. 2554 เนื่องจากเป็นปีที่ข้อมูลมีความสมบูรณ์และใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด

การวิเคราะห์โดยใช้ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile) เพื่อเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างทำให้เกิดการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม โดยมีตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 เป็นจุดศูนย์กลางได้แก่

กลุ่มที่ 1 หรือ กลุ่มที่อยู่ในจุดภาคที่ 1 เป็นกลุ่มที่ได้รับสินเชื่อ (Loan) ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ถึง 100 และเป็นกลุ่มที่มีปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ถึง 100 เช่นกัน กล่าวคือ เป็นกลุ่มที่ได้รับสินเชื่อค่อนข้างสูงและสามารถสร้างผลตอบแทนได้ค่อนข้างสูงเช่นเดียวกัน

กลุ่มที่ 2 หรือ กลุ่มที่อยู่ในจตุภาคที่ 2 เป็นกลุ่มที่ได้รับสินเชื่อ (Loan) ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 0 ถึง 50 และเป็นกลุ่มที่มีปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ถึง 100 กล่าวคือ เป็นกลุ่มที่ได้รับสินเชื่อค่อนข้างต่ำ แต่สามารถสร้างผลตอบแทนได้ค่อนข้างสูง

กลุ่มที่ 3 หรือ กลุ่มที่อยู่ในจตุภาคที่ 3 เป็นกลุ่มที่ได้รับสินเชื่อ (Loan) ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 0 ถึง 50 และเป็นกลุ่มที่มีปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 0 ถึง 50 เช่นกัน กล่าวคือ เป็นกลุ่มที่ได้รับสินเชื่อค่อนข้างต่ำและสามารถสร้างผลตอบแทนได้ค่อนข้างต่ำเช่นเดียวกัน

กลุ่มที่ 4 หรือ กลุ่มที่อยู่ในจตุภาคที่ 4 เป็นกลุ่มที่ได้รับสินเชื่อ (Loan) ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ถึง 100 และเป็นกลุ่มที่มีปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 0 ถึง 50 เช่นกัน กล่าวคือ เป็นกลุ่มที่ได้รับสินเชื่อค่อนข้างสูง แต่สร้างผลตอบแทนได้ค่อนข้างต่ำ

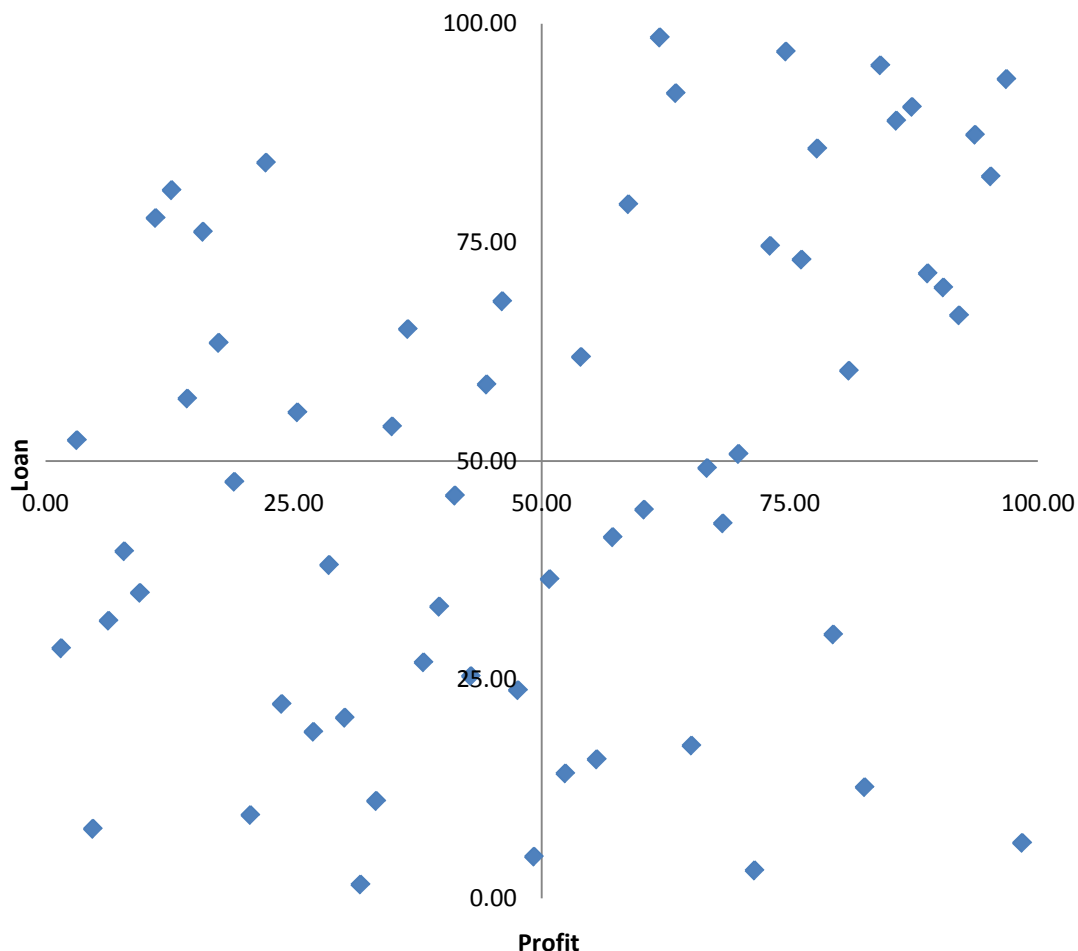
เมื่อนำกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณหาตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในจตุภาคที่ 1 จำนวน 21 ราย จตุภาคที่ 2 จำนวน 10 ราย จตุภาคที่ 3 จำนวน 21 ราย และจตุภาคที่ 4 จำนวน 10 ราย โดยผลการศึกษาแสดงดังตารางที่ 5.7 และภาพที่ 5.3

ตารางที่ 5.7 จำนวนธุรกิจจำแนกตามตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ระหว่างปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ (Loan) กับปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจ (Profit)

กลุ่มที่	Loan Percentile	Profit Percentile	จำนวน (ราย)
1	50 – 100	50 – 100	21
2	0 – 50	50 – 100	10
3	0 – 50	0 – 50	21
4	50 – 100	0 – 50	10

ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 5.3 การจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ระหว่างปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ (Loan) กับปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจ (Profit)

ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ISIC 15122, 15130, 15131, 15139, 15141, 15311 และ 15313 เมื่อพิจารณา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด คือ กลุ่ม ISIC 15311 จำนวน 13 ราย

ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ISIC 15119, 15494, 15311 และ 15496 เมื่อพิจารณา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ กลุ่ม ISIC 15311 มีจำนวน 5 ราย โดยผลการศึกษาของกลุ่มที่ 1 และ 2 แสดงดังตารางที่ 5.8

ตารางที่ 5.8 จำนวนธุรกิจที่อยู่ในกลุ่มที่ 1 และ 2

ISIC	กลุ่มที่ 1 (ราย)	ISIC	กลุ่มที่ 2 (ราย)
15122	1	15119	2
15130	1	15311	5
15131	2	15494	1
15139	2	15496	2
15141	1		
15311	13		
15313	1		
รวม	21	รวม	10

ที่มา : จากการรวบรวม

ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ISIC 15119, 15203, 15131, 15139, 15411, 15494, 15496, 15311, 15499 และ 15542 เมื่อพิจารณา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด คือ กลุ่ม ISIC 15311 จำนวน 6 ราย

ผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ISIC 15123, 15201, 15311 และ 15411 เมื่อพิจารณา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด คือ กลุ่ม ISIC 15311 จำนวน 6 ราย โดยผลการศึกษาของกลุ่มที่ 3 และ 4 แสดงดังตารางที่ 5.9

ตารางที่ 5.9 จำนวนธุรกิจที่อยู่ในกลุ่มที่ 3 และ 4

ISIC	กลุ่มที่ 3 (ราย)	ISIC	กลุ่มที่ 4 (ราย)
15119	1	15123	2
15131	1	15201	1
15139	1	15311	6
15203	1	15411	1
15311	6		
15411	1		
15494	3		
15496	1		
15499	4		
15542	2		
รวม	21	รวม	10

ที่มา : จากการรวบรวม

จากตารางที่ 5.8 และ 5.9 พบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่อยู่ใน ISIC 15311 โดยธุรกิจที่อยู่ในหมวด ISIC 1531 หมายถึง การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการโม้ - สีสัญญพืช ประกอบด้วย การโม้ - สีเมล็ดพืชเช่น แป้งเมล็ดหัก แป้งหยาบข้าวโพดเป็นต้น โรงสีข้าวการผลิตแป้งจากข้าว การโม้ - สีพืชผัก เช่น แป้งหรือแป้งหยาบที่ทำจากพืชผักตระกูลถั่วชนิดแห้งจากรากหรือหน่อหรือจากผลไม้เปลือกแข็งที่สามารถบริโภคได้ การผลิตอาหารประเภทอาหารเช้าซึ่งได้จากเมล็ดธัญพืช การผลิตแป้งผสมสำเร็จสำหรับใช้ทำขนมปังเค้กขนมปังกรอบหรือแพนเค้ก ยกเว้น การผลิตแป้งและแป้งหยาบที่ทำจากมันฝรั่ง และการ โม้ - สี เวทคอร์น

ทั้งนี้ ภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านสินเชื่อแก่ธุรกิจที่อยู่ในกลุ่มที่ 2 เนื่องจากกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่ได้รับสินเชื่อราย แต่มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจมาก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูล ดังนั้น การวิเคราะห์ผลการศึกษาโดยใช้เปอร์เซ็นต์ไทล์เพื่อเปรียบเทียบ ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ (Loan) กับปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจ (Profit) ของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาที่เกิดขึ้นอาจมีความคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจากอาจมีปัจจัยอื่น

ที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจ ดังนั้นจึงต้องมีการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองในส่วนต่อไป

5.2 การวิเคราะห์ผลที่ได้จากแบบจำลอง

การศึกษานี้ทำการศึกษาศักยภาพของธุรกิจ โดยวัดจากปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี ในรูปแบบ Log Form โดยนำตัวแปรที่มีอิทธิพลตามทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรม (Literature review) มาทดสอบ ได้แก่ ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ อายุการดำเนินงานของธุรกิจ ขนาดของธุรกิจ และค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ โดยหลังจากการคัดกรองข้อมูลแล้วพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 62 ตัวอย่าง และใช้ระยะเวลาทั้งหมด 8 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ถึง 2554 โดยการประมาณสมการในรูปแบบ Log Form หลังจากการถ่วงน้ำหนัก (Weighted) ด้วยขนาดของธุรกิจ (Bizsize) สามารถสรุปผลการศึกษา แสดงดังตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.10 แสดงผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลอง

	Predict sign	Dependent variable: Log(Profit _{it})		
		Coefficient	t-Statistic	Prob.
C	+	10.5608	2.3687	0.0182
Log(Loan _{it})	+	0.3432***	8.6196	0.0000
Log(Wage _{it})	-	-2.1424**	-2.3753	0.0179
Bizage _{it}	+	-0.0503***	-3.4072	0.0007
D ₄₈	+	0.5400*	1.7283	0.0845
D ₄₉	+	0.8234**	2.4312	0.0154
D ₅₀	+	1.2202***	4.0022	0.0001
D ₅₁	+	1.6165***	5.3183	0.0000
D ₅₂	+	1.5848***	5.1441	0.0000
D ₅₃	+	1.6189***	5.0407	0.0000
D ₅₄	+	1.8484***	5.2600	0.0000
R-squared	0.2128	Mean dependent var	1.1892	
Adjusted R-squared	0.1991	S.D. dependent var	2.4206	
S.E. of regression	1.7478	Akaike info criterion	3.9732	
Sum squared resid	1753.4720	Schwarz criterion	4.0554	
Log likelihood	-1151.1680	Hannan-Quinn criter.	4.0053	
F-statistic	15.5167	Durbin-Watson stat	1.9982	
Prob(F-statistic)	0.0000			

***, **, * แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 1, 5 และ 10 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.10 จากการทบทวนวรรณกรรม เมื่อนำปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี (Profit) ทั้งหมดมาทดสอบ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับร้อยละ 1 ได้แก่ ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ (Loan) และอายุของธุรกิจ (Bizage) ในขณะที่ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับร้อยละ 5 ได้แก่ ค่าแรงขั้นต่ำของ

ธุรกิจ (Wage) โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรหุ่น (Dummy variable) ซึ่งแทนจำนวนปีของธุรกิจ ผลการศึกษา พบว่า ปีที่ส่งผลกระทบต่อกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับร้อยละ 1 ได้แก่ ปี พ.ศ. 2550 ถึง 2554 ปีที่ส่งผลกระทบต่อกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับร้อยละ 5 ได้แก่ ปี พ.ศ. 2549 และปีที่ส่งผลกระทบต่อกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับร้อยละ 10 ได้แก่ ปี พ.ศ. 2548

ทั้งนี้ ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพของธุรกิจ หลังจากถ่วงน้ำหนักด้วยขนาดของธุรกิจ (Bizsize) สามารถเขียนให้อยู่ในรูปสมการได้ ดังนี้

$$Profit = 10.5608 + 0.3432Loan - 0.0503Bizage - 2.1424Wage$$

$$p\text{-value} \quad (0.02) \quad (0.00)*** \quad (0.00)*** \quad (0.00)***$$

$$+ 0.54D_{48} + 0.8234D_{49} + 1.2202D_{50} + 1.6165D_{51} + 1.5848D_{52} + 1.6189D_{53} + 1.8484D_{54}$$

$$p\text{-value} \quad (0.08)* \quad (0.02)** \quad (0.00)*** \quad (0.00)*** \quad (0.00)*** \quad (0.00)*** \quad (0.00)***$$

R-squared   0.2128

Durbin-Watson

1.9982

Adjusted R-squared   0.1991

F-statistic

15.5167

* แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 10

** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 5

*** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 1

จากการแสดงผลข้างต้น พบว่า ตัวแปรที่ทำการศึกษาทั้ง 10 ตัว ได้แก่ ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ (Loan) อายุของธุรกิจ (Bizage) ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ (Wage) และตัวแปรหุ่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึง 2554 ซึ่งเป็นตัวแปรหุ่นอธิบายปีที่ส่งผลกระทบต่อกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพของธุรกิจ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (R-squared) เท่ากับ 0.2128 กล่าวคือ ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ในแบบจำลอง สามารถอธิบายปริมาณกำไรก่อนหัก ดอกเบี้ยและ ภาษีหรือศักยภาพของธุรกิจได้ ร้อยละ 21.28 โดยจากการทดสอบสหสัมพันธ์ (Autocorrelation) ค่า Durbin-Watson

เท่ากับ 1.9982 ซึ่งเป็นค่าที่ไม่เกิดปัญหา ทั้งนี้ สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามได้ ดังนี้

1) ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ (Loan)

สัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจมีค่าเท่ากับ 0.3432 โดยเครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 1 แต่เนื่องจากแบบจำลองเป็นแบบ Log Form ดังนั้นจึงอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรในรูปแบบความยืดหยุ่น กล่าวคือ ค่าความยืดหยุ่นของปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ (Loan) ต่อปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี (Profit) มีค่านัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 1 และมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.3432 หมายความว่า เมื่อธุรกิจได้รับสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 จะทำให้ธุรกิจได้รับกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.3432 โดยผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยหลายงาน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (Positive Relationship) กับปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจ กล่าวคือ เมื่อธุรกิจได้รับสินเชื่อจากธนาคารที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมากขึ้น จะส่งผลให้กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจเพิ่มสูงขึ้นด้วย

2) อายุของธุรกิจ (Bizage)

สัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรอายุของธุรกิจมีค่าเท่ากับ 0.0503 โดยเครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 1 ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของอายุของธุรกิจกับปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีได้ กล่าวคือ หากธุรกิจมีอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี จะทำให้ธุรกิจมีปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีลดลงร้อยละ 5.03 โดยผลการศึกษาดังกล่าว งานวิจัยหลายงาน ได้มีการอภิปรายถึงความสัมพันธ์ของอายุธุรกิจกับการเติบโตของธุรกิจ โดยจำแนกความสัมพันธ์ของอายุธุรกิจ ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1) ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของธุรกิจกับปริมาณกำไร ของธุรกิจ เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม หรือความสัมพันธ์เป็นลบ (Almus and Nerlinger, 1999) กล่าวคือ SMEs ที่มีอายุการดำเนินงานเป็นระยะเวลานานจะมีปริมาณกำไรลดลงหรือมีศักยภาพลดลง เนื่องจากธุรกิจอาจอยู่ในช่วงระยะถดถอย (Decline stage) และเนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีส่งผลให้เกิด

ผลิตภัณฑ์ใหม่ขึ้นมาทดแทน ประกอบกับบรรณนิยมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ ปริมาณ
กำไรของกิจการลดลงมาก

2.2) ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของธุรกิจกับปริมาณกำไร ของธุรกิจ เป็นไปใน
ทิศทางเดียวกัน หรือความสัมพันธ์เป็นบวก กล่าวคือ SMEs ที่มีอายุการดำเนินงานเป็นระยะ
เวลานานจะมีปริมาณกำไรเพิ่มขึ้นหรือมีศักยภาพในการทำกำไรเพิ่มขึ้น เนื่องจากธุรกิจที่ดำเนินการ
เป็นระยะเวลานานจะมีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำ (Diminishing cost of production) และธุรกิจที่เปิด
ใหม่จะมีเทคโนโลยีการผลิตที่มีประสิทธิภาพกว่าธุรกิจที่ดำเนินการเป็นระยะเวลานาน (Stranger,
2000)

ในการศึกษาครั้งนี้ ความสัมพันธ์ ระหว่างอายุของธุรกิจกับปริมาณกำไร ของธุรกิจ
เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีอายุการดำเนินงานอยู่ในช่วง 7 ถึง 12
ปี และเป็นธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร โดยเมื่อพิจารณาโครงสร้างตลาด พบว่า ตลาดของ
อุตสาหกรรมอาหาร ใกล้เคียงกับตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic competition) โดยเป็น
ตลาดที่มีผู้ขายเป็นจำนวนมาก (Many sellers) และสินค้าที่นำมาจำหน่ายมีลักษณะแตกต่างกัน
(Differentiated products) แต่สามารถทดแทนกันได้ กล่าวคือ สามารถตอบสนองความต้องการ
พื้นฐานได้เหมือนกัน หรือสามารถทดแทนกันได้ ในความรู้สึกของผู้บริโภค และการเข้าออกจาก
ตลาดสามารถทำได้โดยง่าย ดังนั้น หากธุรกิจมีอายุการดำเนินงานเป็นระยะเวลานาน แต่ไม่มีการ
พัฒนาผลิตภัณฑ์หรือปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการขายสินค้าก็อาจทำให้ถูกแย่งชิงส่วนแบ่งการตลาด
และส่งผลให้กำไรค่อยๆ ลดลง

3) ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ (Wage)

สัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำมีค่าเท่ากับ -2.1424 ซึ่งมีเครื่องหมาย
เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 5 แต่เนื่องจากแบบจำลองเป็น
แบบ Log Form ดังนั้นจึงอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรในรูปแบบความยืดหยุ่น กล่าวคือ ค่า
ความยืดหยุ่นของค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ (Wage) ต่อปริมาณกำไรก่อนหัก ดอกเบี้ยและภาษี (Profit) มี
ค่านัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 5 และมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -2.1424 หมายความว่า เมื่ออัตราค่าจ้าง
แรงงานขั้นต่ำ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 จะทำให้ธุรกิจได้รับกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีลดลง ร้อยละ
2.1424 โดยผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยหลายงานทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำกับปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม เนื่องจากค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ถือเป็นต้นทุนที่สำคัญในอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเพียงเล็กน้อย จะส่งผลกระทบต่อให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น จึงทำให้กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจลดลง

4) ตัวแปรหุ่นแทนปี (Year Dummy)

ตัวแปรหุ่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึง 2554 เครื่องหมายเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 1 5 และ 10 โดยตัวแปรหุ่นแทนปี พ.ศ. 2548 มีสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปร เท่ากับ 0.54 ที่ระดับนัยสำคัญร้อยละ 10 ในปี พ.ศ. 2549 มีสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปร เท่ากับ 0.8234 ที่ระดับนัยสำคัญร้อยละ 5 และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ถึง 2554 มีสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปร เท่ากับ 0.12202 1.6165 1.5848 1.6189 และ 1.8484 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญร้อยละ 1 โดยตัวแปรหุ่นแทนปี พ.ศ. 2548 ถึง 2551 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุป

จากการศึกษาสภาพทั่วไปของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ระบบการจัดการทางการเงิน และการเข้าถึงเครื่องมือทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตลอดจนการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพของธุรกิจ ในบทที่ 4 และบทที่ 5 สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมและเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญ โดยอุตสาหกรรมในภาคการผลิตที่มีความสำคัญและเหมาะสมกับโครงสร้างการผลิตของประเทศไทย คือ อุตสาหกรรมอาหาร โดยเมื่อพิจารณามูลค่าของอุตสาหกรรมในแต่ละปี อาทิ ในปี พ.ศ. 2553 สาขาอาหารและเครื่องดื่ม มีมูลค่า 620,458.4 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.2 ของมูลค่า GDP ในภาคการผลิตทั้งหมด ในขณะที่ เมื่อพิจารณาโครงสร้างของ อุตสาหกรรมอาหารในปี พ.ศ. 2554 พบว่าผู้ประกอบการ SMEs ใน กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารมีประมาณ 107,155 ราย และมีจำนวนการจ้างแรงงานประมาณ 421,996 ราย นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบอุตสาหกรรมอาหารกับอุตสาหกรรมการผลิตอื่นๆ พบว่า อุตสาหกรรมการผลิตที่มีการใช้แรงงานมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งมีแนวโน้มการจ้างแรงงานที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ

ในประเทศไทยมีผลผลิตด้านการเกษตรในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น อุตสาหกรรมอาหารจึงเป็นอุตสาหกรรมที่รองรับผลผลิตและเป็นอุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงไปสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ (Supporting Industry) โดยการนำผลผลิตจากภาคการเกษตร อาทิ ผลผลิตจากพืช ปศุสัตว์ และประมง มาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต ตลอดจนการ อาศัยแรงงานและเทคโนโลยีในกระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สะดวกต่อการบริโภค หรือการนำไปใช้ในขั้นต่อไป และเป็นการยืดอายุการเก็บรักษาผลผลิตจากพืช ปศุสัตว์ และประมง โดยผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นต้น หรือขั้นกลาง

สถานการณ์การผลิตโดยทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารของไทย พบว่า มีการผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศและการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งอุตสาหกรรมอาหารที่มีการผลิตเพื่อมุ่งเน้นตลาดภายในประเทศส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่มีฐานการบริโภคขนาดใหญ่ และการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศ เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม เครื่องเทศ และเมื่อผลิตภัณฑ์อาหารมีผลผลิตเกินความต้องการของตลาดภายในประเทศ สินค้าจะถูกกระขายไปยังต่างประเทศ ทั้งนี้ ตลาดที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตลาดในประเทศไทย คือ ตลาดของประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือประเทศในทวีปเอเชีย

สำหรับแนวโน้มการส่งออกอาหารไทยในปี พ.ศ. 2556 คาดว่าจะมีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นจากแนวโน้มทิศทางของเศรษฐกิจโลกในปี พ.ศ. 2556 ที่คาดว่าจะขยายตัวเพิ่มขึ้นประกอบกับการเริ่มฟื้นตัวของเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย รวมถึงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในบริบทต่างๆ ในรูปของการค้าเสรีและหุ้นส่วนเศรษฐกิจภายในภูมิภาคเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้มีการผลักดันการค้าภายในภูมิภาคให้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยสินค้าส่งออกที่คาดว่าจะมีการขยายตัวสูงในปี พ.ศ. 2556 ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากไก่และสัตว์ปีก พืชน้ำมันและมันสำปะหลัง ผลิตภัณฑ์จากปลาแปรรูปและปลากระป๋อง และเครื่องปรุงรส

นอกจากนี้ ในการสนับสนุนด้านนโยบาย พบว่า รัฐบาล มีการกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมอาหาร ในทุกรัฐบาล แต่เริ่มมีการให้ความสำคัญอย่างจริงจังภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 โดยในปี พ.ศ. 2541 ได้มีการจัดทำแผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม 13 สาขา ซึ่งครอบคลุมถึงอุตสาหกรรมอาหาร ด้วย อย่างไรก็ตาม นโยบายในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะ เริ่มมีขึ้นอย่างเป็นทางการจากการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี พ.ศ. 2543 และการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยเฉพาะขึ้นในหลายหน่วยงาน เพื่อให้การช่วยเหลือด้านการเงิน และการพัฒนาความสามารถในการประกอบการของ SMEs โดยจากการศึกษาพบว่า ปัญหาและข้อจำกัดของ SMEs ด้านการเงิน จำแนกออกเป็น 3 ประเภท คือ ปัญหาจากการดำเนินงานขาดทุนต่อเนื่องหรือการขาดสภาพคล่องทางการเงิน ปัญหาจากการต้องการขยายธุรกิจ และปัญหาการต้องการเงินทุนสำหรับก่อตั้งธุรกิจใหม่ ซึ่งในปัจจุบัน พบว่าหน่วยงานที่เปรียบเสมือนหน่วยงานหลักที่ช่วยเหลือด้านการเงินของ SMEs ประสบกับปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Performing Loan : NPLs) อยู่เป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น การศึกษานี้จึงได้ศึกษาถึงศักยภาพในการดำเนินธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารเมื่อได้รับสินเชื่อผ่านหน่วยงานภาครัฐ โดยใช้ข้อมูลแบบ Pooled Cross section และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองด้วยวิธี Ordinary Least Square (OLS) ซึ่งสามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาศักยภาพในการเติบโตของ SMEs ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร โดยการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ (Loan) กับปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจ (Profit) โดยการจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile) พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย มีศักยภาพในการสร้างผลตอบแทนที่ดี กล่าวคือ เป็นกลุ่มที่ใช้สินเชื่อน้อยแต่สามารถสร้างผลกำไรได้มาก ประกอบด้วยธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ISIC 15119, 15311, 15494 และ 15496 หรือ ได้แก่ กลุ่ม การผลิตเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ กลุ่ม การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการโม้ - สิทธิพืช และกลุ่ม การผลิตผลิตภัณฑ์อาหารอื่นๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น และเมื่อใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติเพื่อหาความสัมพันธ์ด้านศักยภาพของธุรกิจ โดยตัวแปรด้านนโยบาย ได้แก่ ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ พบว่า ความยืดหยุ่นของ ปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยธุรกิจที่ได้รับสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ส่งผลให้ธุรกิจได้รับกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.3432 โดยในประเทศไทย SMEs ส่วนใหญ่ต้องการสินเชื่อเพื่อใช้จ่ายในการพัฒนากิจการ ตลอดจนใช้เพื่อเพิ่มสภาพคล่องของธุรกิจอันเนื่องมาจากความผันผวนของเศรษฐกิจ และมีเพียงส่วนน้อยที่ต้องการสินเชื่อเพื่อใช้จ่ายในครอบครัว และเมื่อพิจารณาอายุการดำเนินงานของธุรกิจและผลกระทบของค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า อายุการดำเนินงานของธุรกิจและค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในช่วงระยะถดถอย (Decline stage) จึงส่งผลให้ปริมาณผลตอบแทนของกิจการลดลง

อย่างไรก็ตาม ผลจากการศึกษาศักยภาพของธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร สรุปได้ว่า ปริมาณสินเชื่อที่ธุรกิจได้รับจากภาครัฐผ่านทางธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว. หรือ SME Bank) อายุการดำเนินงานของธุรกิจ และค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ส่งผลกระทบต่อปริมาณกำไรสุทธิก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี และเมื่อพิจารณาระยะเวลากับศักยภาพของธุรกิจ พบว่า ในช่วงแรกหลังจากที่ธุรกิจได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึง

2547 การส่งเสริมด้านการเงินให้กับ SMEs ไม่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพของธุรกิจ แต่หลังจากปี พ.ศ. 2548 ถึง 2554 การดำเนินนโยบายด้านการเงินจะส่งผลกระทบในเชิงบวกกับศักยภาพของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของต่างประเทศ โดยพบว่าสินเชื่อที่ภาครัฐให้กับ SMEs จะส่งผลให้ธุรกิจมีศักยภาพที่ดีขึ้น แต่การให้เพียงสินเชื่ออาจเป็นการช่วยเหลือในระยะสั้น เนื่องจากในระยะยาว SMEs ในประเทศไทยยังขาดความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนขาดการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ดังนั้น การดำเนินนโยบายในการช่วยเหลือ SMEs ให้ประสบผลสำเร็จจึงควรดำเนินนโยบายด้านการเงินควบคู่ไปกับการให้ความรู้ และสถาบันการเงินภาครัฐควรผ่อนคลายนโยบายการเงิน รวมทั้งควรประชาสัมพันธ์และสนับสนุนให้ SMEs สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษา

จากผลการศึกษาครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการเติบโตของธุรกิจ ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางให้ภาครัฐส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ได้ดียิ่งขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะจากการศึกษา ดังนี้

1) นิยามวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ไม่สอดคล้องกัน และ โครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุน SMEs ประกอบด้วยหลายหน่วยงาน ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาการซ้ำซ้อนกันในการช่วยเหลือ ทำให้เสียเวลาและงบประมาณเพิ่มขึ้น อีกทั้ง การช่วยเหลืออาจไม่ครอบคลุมกับ SMEs ดังนั้น ภาครัฐจึงควรปรับนิยามและปรับโครงสร้างให้ตรงกันเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการสนับสนุน ที่ผ่านมา การพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทยมีลักษณะต่างฝ่ายต่างดำเนินการตามนโยบายด้านอุตสาหกรรมอาหารของกระทรวงที่ตนมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ โดยไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ในภาพรวมของประเทศ ส่งผลให้การดำเนินงานขาดความสอดคล้องเชื่อมโยงในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งขาดเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนในการดำเนินงาน ดังนั้น ภาครัฐจึงควรกำหนดนโยบายระดับประเทศที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีแนวทางในการพัฒนาที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารให้มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลกได้

2) SMEs มีต้นทุนในการประกอบการสูง และข้อมูลทางการเงินขาดความน่าเชื่อถือ ส่งผลให้หน่วยงานสนับสนุนด้านการเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ในภาครัฐและเอกชน วิเคราะห์

สินเชื่อภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูล จึงทำให้ SMEs ดำเนินการขอสินเชื่อได้ยากขึ้น นอกจากนี้ ข้อมูลทางการเงินที่ขาดความน่าเชื่อถือ เป็นข้อจำกัดสำคัญที่ทำให้ SMEs ไม่สามารถเข้าถึงการแหล่งการสนับสนุนจากภาครัฐ

3) ในปัจจุบัน หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นโดยการสนับสนุนของรัฐเพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมการเงินของ SMEs คือ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ซึ่งมุ่งเน้นในการช่วยเหลือด้านการเงินแก่ SMEs แต่ในประเทศไทย การช่วยเหลือโดยการให้สินเชื่อกับ SMEs จะเน้นการช่วยเหลือด้านการเงินให้กับ SMEs ที่ขาดสภาพคล่องทางการเงิน ซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่ SMEs จะไม่สามารถผ่อนชำระสินเชื่อได้จึงก่อให้เกิดหนี้เสีย (Non-Performing Loans: NPL) จำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาศักยภาพในการเติบโตของธุรกิจ โดยพบว่าปริมาณสินเชื่อที่รัฐให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการเติบโตของธุรกิจในปริมาณน้อย ดังนั้น หากรัฐต้องการสนับสนุนด้านการเงิน จะต้องคัดเลือกธุรกิจที่ทำการสนับสนุน และธุรกิจที่ได้รับการสนับสนุนต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกันเพียงพอกับปริมาณสินเชื่อที่ได้รับ

4) รัฐบาลควรมีมาตรการเฉพาะในการคัดกรองและส่งเสริม SMEs ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร เช่น การเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ความยืดหยุ่นในการอนุมัติเงินทุนให้แก่ผู้ประกอบการ และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยต่ำ โดยควรให้ความสำคัญต่อแนวทางในการช่วยลดต้นทุนของปัจจัยที่ใช้ในการผลิตสินค้า อาทิ การคงอัตราค่าแรงงานขั้นต่ำ (Minimum Wage) ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการมีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น และ เพื่อให้อุตสาหกรรมอาหารเป็นภาคการผลิตที่สำคัญต่อประเทศไทยในอนาคต

6.3 ข้อจำกัดในการศึกษาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการศึกษาครั้งต่อไป

1) ข้อจำกัดด้านข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา โดยตัวแปรปริมาณกำไรสุทธิก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพของธุรกิจ อาจไม่ครอบคลุมถึงการเติบโตของธุรกิจ เนื่องจากธุรกิจอาจไม่ได้คำนึงถึงกำไรเพียงอย่างเดียว ซึ่งหากธุรกิจนำผลตอบแทนที่ได้จากการค้ามาพัฒนากิจการตนเอง โดยลงทุนด้านเทคโนโลยีและใช้เงินลงทุนในปริมาณมาก ดังนั้น ข้อมูลปริมาณกำไรอาจไม่แสดงถึงศักยภาพของธุรกิจ ตลอดจนตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาอาจไม่ครอบคลุมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งหมด ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจต้องนำเทคโนโลยี

หรือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจอื่นๆ มาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบธุรกิจในแต่ละรายซึ่งผลการศึกษามีความแตกต่างกัน

2) จำนวนข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามีน้อยเกินไป เนื่องจากข้อมูลแทนตัวแปรนโยบายที่ได้รับในประเทศไทยยังไม่ค่อยมีการเปิดเผย ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปอาจต้องเลือกศึกษานโยบายด้านอื่น นอกจากด้านการเงิน เนื่องจากในปัจจุบัน ภาครัฐได้มีการส่งเสริม SMEs ในทุกๆ ด้าน เพื่อให้ SMEs มีศักยภาพพอที่จะแข่งขันได้

3) การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) มีบทบาทต่อ SMEs ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร เนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก และในประเทศไทยได้ใช้แรงงานในการผลิตเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะเห็นได้จากอุตสาหกรรมอาหารมีแนวโน้มที่จะใช้แรงงานมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อเปิดเสรีทางการค้าอาจเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ค่าแรงงานของธุรกิจอาจต้องพิจารณาถึงต้นทุนแรงงานที่อาจไม่เท่ากันในแต่ละธุรกิจด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- การค้าภายใน, กรม. กระทรวงพาณิชย์. 2542. รายงานการวิจัยโครงการศึกษาบทบาทของธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ม.ป.ป.
- กฤษฎี ปิยะวัฒนชนนท์. 2546. โครงสร้างเงินทุนของธุรกิจ SMEs ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลปพฤกษ์ ผิวทองงาม. 2552. เกษตรพันธะสัญญา: ผลตอบแทน ความเสี่ยงและความเป็นธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ.
- ณัฏฐ์ กุศลศรี. 2555. หน้าที่ บทบาท และลักษณะของกำไร. เศรษฐศาสตร์การจัดการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิววรรณ ชูปัญญา. 2547. พฤติกรรมตลาดรถกระบะในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย. 2553. รายงานประจำปี 2553. กรุงเทพฯ: ม.ป.ป.
- ทรงพลทองสิน. 2543. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุสดีรุมาคม. 2538. การบริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พีลิกส์เซ็นเตอร์.
- นราทิพย์ ชูติวงศ์. 2547. ขนาดของโรงงานและการประหยัดต่อขนาด. เศรษฐศาสตร์การจัดการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 172.
- พรศรี เหล่ารุจิสวัสดิ์. 2553. อุตสาหกรรมอาหารกับการแข่งขันในเวทีโลก. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.foodindustrythailand.com/v17/index.php?option=com_content&view=article&id=1436:future-food-product&catid=67:food-safety&Itemid=104 [25 มกราคม 2555].

- พีระภักดิ์แจ่มใส. 2522. แหล่งเงินทุนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมใน
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- รุ่งโรจน์ เบญจมสุทิต. 2548. การวิเคราะห์ต้นทุนระยะยาว. เศรษฐศาสตร์การจัดการ. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 285-286.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. 2545. การกำหนดราคาและปริมาณผลผลิตในตลาดแข่งขันสมบูรณ์. หลัก
เศรษฐศาสตร์จุลภาค. กรุงเทพฯ: บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด. หน้า 146-
147.
- วิทย์ สัตยารักษ์ณวิทย์. 2542. ทฤษฎีโครงสร้างตลาด-พฤติกรรม-ผลการดำเนินงาน. เศรษฐศาสตร์
อุตสาหกรรม: เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารทาง
วิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. หน้า 50.
- ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2551. โครงการวิเคราะห์นโยบายและ
แผนภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริม SMEs. กรุงเทพฯ: ม.ป.ป.
- ศูนย์ปฏิบัติการเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. 2556. อุตสาหกรรมไผ่เจ็บบันทึกจากพิษราคาน้ำมัน.
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://iiu.oie.go.th/Morning%20Talk/13.doc>[30มีนาคม 2556].
- ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542. โครงการศึกษาเศรษฐกิจ
สินค้าอุตสาหกรรมสำคัญของไทย 5 รายการ: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป.
กรุงเทพฯ: ม.ป.ป.
- สมศรี ศิกษมัต. 2556. ผลกระทบของการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเป็น 300 บาท. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา:
[http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/Semina/MonthlyWorkshop/Documen
ts/Labour300.pdf](http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/Semina/MonthlyWorkshop/Documents/Labour300.pdf)[18เมษายน 2556].
- สรยุทธ์ มีนะพันธ์. 2546. องค์การธุรกิจ. เศรษฐศาสตร์การจัดการองค์การธุรกิจ. กรุงเทพฯ: ศูนย์
หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์นายนานุกุล. 2525. ปัญหาการเงินของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาค
และบทบาทของธนาคารพาณิชย์. วารสารบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
หน้า 7.

สังวร ปัญญาติลล และคณะ. 2546. **ทฤษฎีกำไร**. เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 18.

สาโรช อังสุมาลิน และทองโรจน์ อ่อนจันทร์. 2528. **สถาบันการเงินสำหรับอุตสาหกรรมขนาด
ย่อม**. รายงานการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 23, สาขา
เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2550. **รายงานผลการศึกษาเรื่องการสำรวจ
ผลกระทบราคาน้ำมันใน SMEs**. กรุงเทพฯ:

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2552. **รายงานภาวะเศรษฐกิจวิสาหกิจขนาด
กลางและขนาดย่อม สาขาอาหาร**. กรุงเทพฯ:

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2553. **รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาด
กลางและขนาดย่อมปี 2553 และแนวโน้มปี 2554**. กรุงเทพฯ:

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2542. **การจัดประเภทอุตสาหกรรมตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกประเภท
ตามมาตรฐานสากล**. กรุงเทพฯ:

สุชาติ รัตนวงษ์. 2540. **บทบาทของอุตสาหกรรมครัวเรือนต่อการมีงานทำและรายได้**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุบลวรรณ ภวกันันท์. 2555. **ปัจจัยทางจิตวิทยาของความสำเร็จในการประกอบการของผู้
ประกอบวิสาหกิจขนาดกลางและย่อมธุรกิจการท่องเที่ยวและที่พัก: ความรู้**. รายงาน
โครงการวิจัยคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 69.

เอกอรุณ อวนสกุล. 2551. **กำไร: แนวคิดหลักของการจัดการธุรกิจ**. เศรษฐศาสตร์การจัดการและ
เครื่องมือวัดวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: เท็กซ์ แอนด์
เจอร์นัล พับลิเคชั่น. หน้า 7.

ภาษาอังกฤษ

Abiola Babajide. Effects of Microfinance on Micro and Small Enterprises (Mses) Growth in
Nigeria. *Asian Economic and Financial Review*, 2(3): 463-477.

- Akande, Olusola O., Adewoye, Jonathan O., Oladejo, Morufu O., and Ademola, Abimbola O. Performance Analysis of the Strategic Effect of Age, Size and Sources of Funds on Micro Enterprises in Nigeria. Journal of Emerging Trends in Economics and Management Sciences (JETEMS), 2 (6): 438-489.
- Almus M, Nerlinger EA. 1999. Growth of New Technology – Based Firms: Which Factors Matter?. Small Bus.Econ. 13(2): 141-154.
- Ana Paul Silva and C. Macado Santos. 2012. Financial and Strategic Factors Associated with the Profitability and Growth of SME in Portugal. International Journal of Economics and Finance (March).
- Ardishvili, A., Cardozo, S., Harmon, S. and Vadakath, S. 1998. Towards a theory of new venture growth. Paper presented at the 1998 Babson Entrepreneurship Research Conference, Ghent, Belgium.
- AtsedeWoldie, Patricia Leighton and AdebimpeAdesua. Factors influencing small and medium enterprises (SMEs) : an exploratory study of owner/manager and firm characteristics. Banks and Bank Systems International Research Journal, 3(3): 5-13.
- Card, David and Alan Krueger. 1995. Myth and Measurement: The New Economics of the Minimum Wage. Princeton University Press.
- Da Silva AP, Hall G. and Hutchinson P. 2007. Financial and Strategic Factors Associated with the Profitability and Growth of Small and Medium-Sized Firms in Portugal. A paper presented at International Council for Small Business, 52nd World Conference, 13th-15th June, Turku, Finland.
- Damodar N. Gujarati. 2003. Basic Econometrics (4th ed.). Singapore: McGraw-Hill.
- Delmar, F. 1997. Measuring growth: Methodological considerations and empirical results. In R. Donckels & A. Miettinen (Eds.), Entrepreneurship and SME Research: On its Way to the Next Millennium: 190-216.
- Delmar, F. and Wiklund, J. 2003. The effect of the entrepreneur's growth motivation on subsequent growth: A longitudinal study. Paper presented at the Academy of Management Meeting, Seattle.

- Edward J. Riedl and SurajSrinivasan. 2008. Signaling Firm Performance Through Financial Statement Presentation: An Analysis Using Special Items. [Online]. Available from: from <http://ssrn.com/abstract=923898> [2012, January 20].
- Grace TolaOlutunla and Tomola Marshal Obamuyi. 2008. An empirical analysis of factors associated with the profitability of Small and medium – enterprises in Nigeria. African Journal of Business Management (November): 195-200.
- J. David Brown and John S. Earle. 2010. Firm-Level Growth Effects of Small loan Programs : Estimates using Universal Panel Data from Romania. The Sixteen Dubrovnik Economics Conference (June).
- MirkoDraca ., Stephen Machin and John Van Reenen.2006. Minimum wages and Firm Profitability.IZA Discussion Paper No. 1913 (January).
- NebojšaZaki, Ana Jovanovi and Milan Stamatovi. 2008. External and Internal Factors Affecting the Product and Business Process Innovation. Economics and Organization, 5(1): 17-29.
- Olekah JKA, Odeniran AJO, Sere-Ejembi AA, Okafor BOM, Obajie DN, Bada AS and Fagge AI. 2003. Productivity in the Manufacturing Sub-Sector : Issues of Structure and Cost of Production. Contemporary Economics Issues in Nigeria.
- Stranger AMJ. 2000. Home – Based Business Marginality: A Review of Home-Based Business Performance and its Determinant. School of Commerce Research Paper Series: 00-17
- Suparn and JyotiShama. 2009. Sales and Advertisement Relationship for Selected Companies Operating in India: A Panel Data Analysis. School of Doctoral Studies (European Union) Journal, 1(1), 83-96.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ประเภทของอุตสาหกรรมอาหาร

ภาคผนวก ก

ประเภทของอุตสาหกรรมอาหาร

“อุตสาหกรรมอาหาร”¹ หมายถึงอุตสาหกรรมที่นำผลผลิตจากภาคเกษตรได้แก่ ผลผลิตจากพืชปศุสัตว์และประมงมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตโดยอาศัยเทคโนโลยีต่างๆใน กระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สะดวกต่อการบริโภคหรือการนำไปใช้ในขั้นต่อไปและเป็น การยืดอายุการเก็บรักษา

โดยผลผลิตจากพืชปศุสัตว์และประมงที่ผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นต้นหรือขั้นกลาง จะเรียกว่าสินค้ากึ่งสำเร็จรูปและผลผลิตจากพืชปศุสัตว์และประมงที่ผ่านกระบวนการแปรรูปขั้น ปลายจะเรียกว่าเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

ทั้งนี้โครงสร้างของอุตสาหกรรมอาหารภายใต้การจัดรูปแบบของสินค้าและ ผลิตภัณฑ์สามารถจำแนกตามแบบ ISIC โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็น ISIC ระดับ 2 หลักของ หมวด ISIC 15 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้²

1) ISIC 1511: การผลิตเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์

การผลิตเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ ประกอบด้วย การดำเนินการเกี่ยวกับโรง ฆ่าสัตว์การตกแต่งและบรรจุการผลิตเนื้อสัตว์และสัตว์ปีกที่สดแช่เย็น หรือแช่เย็นจนแข็งการเก็บ ถนอมและการปรุงแต่งเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์การเจียวและการกลั่นน้ำมันจากไขมันหมู และไขมันจากสัตว์อื่นๆ ที่บริโภคได้ การผลิตเนื้อสัตว์หรือส่วนอื่นของสัตว์ป็น การฆ่าสัตว์ รวมทั้ง การผลิตของที่ได้จากผลพลอยได้จากสัตว์ที่ถูกล่า ยกเว้นการผลิตซูปซึ่งมีส่วนผสมของเนื้อสัตว์

¹ คณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ. แผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม(พ.ศ.2541-2545) : แผนกลยุทธ์และแผน ปฏิบัติการเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรม. 17 มิถุนายน2541.

² สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การจัดการโครงสร้างอุตสาหกรรมตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกประเภทตามมาตรฐานสากล สำนักนายกรัฐมนตรี. 2542

2) ISIC 1512 : การแปรรูปและการเก็บถนอมสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำ

ประกอบด้วย การเก็บถนอมอาหารจำพวกปลาและผลิตภัณฑ์จากปลาการผลิตปลาที่ ทำให้สุกแล้ว การผลิตเนื้อปลาแบบฟิลเลและไขปลาที่สด แช่เย็น หรือแช่เย็นจนแข็ง รวมทั้งคาร์เวีย และของที่ใช้แทนคาร์เวีย การผลิตปลาแช่เย็นจนแข็ง รวมทั้งปลาที่ได้ตัดเป็นชิ้น สับ หรือบดให้ละเอียด การผลิตปลาหมัก กะปิ หรือลูกชิ้น การผลิตปลาป่นที่เหมาะสมสำหรับมนุษย์บริโภคหรือใช้เป็นอาหารสัตว์การถนอมอาหารสัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย หรือ โมลลัสก์ โดยการแช่เย็นจนแข็ง หรือด้วยวิธีอื่น

3) ISIC 1513 : การแปรรูปผลไม้และผัก

ประกอบด้วย การผลิตอาหารที่มีส่วนประกอบของผลไม้หรือผักเป็นหลักการเก็บ ถนอมผลไม้หรือผักที่ทำให้สุกหรือดิบ โดยการแช่เย็นจนแข็ง รวมทั้งการปรุงแต่ง หรือการเก็บ ถนอมน้ำผลไม้หรือน้ำผัก การแปรรูปมันฝรั่ง การเก็บถนอมผลไม้และผักโดยการบรรจุกระป๋อง การผลิตแยม หรือเยลลี่ การผลิตสิ่งปรุงแต่งแป้งหยาบจากผัก การผลิตแป้งและแป้งหยาบที่ทำจาก มันฝรั่ง ยกเว้นการผลิตแป้งหรือแป้งหยาบที่ทำจากพืชตระกูลถั่วชนิดแห้ง

4) ISIC 1514 : การผลิตน้ำมันจากพืชน้ำมันจากสัตว์และไขมันจากสัตว์

ประกอบด้วย การผลิตน้ำมันและไขมันจากพืชหรือสัตว์ยกเว้นการเจียวและการกลั่น น้ำมันจากไขมันหมูและไขมันจากสัตว์อื่นๆที่บริโภคได้การสกัดน้ำมันจากปลาหรือตับปลาการผลิตน้ำมันพืชการผลิตกากน้ำมันที่เป็นก้อน หรือผงหยาบหรือกากที่เหลืออื่นๆ ที่ได้จากการผลิต น้ำมัน การผลิต แป้งหรือแป้งหยาบที่ไม่เอาน้ำมันออกการผลิตน้ำมันที่ผ่านกรรมวิธีไฮโดรจีเนชัน เพียงบางส่วนการผลิตเนยเทียมหรือเทเบิลออยล์อื่นๆหรือ ไขมันที่ใช้ในการปรุงอาหารการผลิต น้ำมันจากเมล็ดฝ้ายรวมทั้งใยฝ้ายที่เป็นผลพลอยได้ยกเว้นการผลิตน้ำมันจากข้าวโพดและวิธีการที่ เกี่ยวกับน้ำมันและไขมัน โดยกรรมวิธีทางเคมี

5) ISIC 1520 : การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้จากนม

ประกอบด้วยการแปรรูปนมรวมทั้งการกรองการทดสอบหรือการทำให้นมสดด้วยการแช่เย็นของเหลวของนมหรือครีมการผลิตเนยธรรมชาติหรือเนยที่สกัดน้ำออกแล้วการผลิตน้ำมันเนยการผลิตเนยแข็งหรือเคิร์ดการผลิตหางนมชนิดสดเข้มข้นหรือแห้งการผลิตไอศกรีมและขนมหวานชนิดเยือกแข็งซึ่งใช้เป็นอาหารได้การผลิตเคซีนหรือแล็กโทสยกเว้นการผลิตน้ำมันดิบ

6) ISIC 1531 : การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการโม-ลีธัญพืช

ประกอบด้วยการโม-ลีธเมล็ดพืชเช่นแป้งเมล็ดหักแป้งหยาบข้าวโพดเป็นต้นโรงสีข้าวการผลิตแป้งจากข้าวการโม-ลีพืชผักเช่นแป้งหรือแป้งหยาบที่ทำจากพืชผักตระกูลถั่วชนิดแห้งจากรากหรือหน่อหรือจากผลไม้เปลือกแข็งที่สามารถบริโภคได้การผลิตอาหารประเภทอาหารเข้าซึ่งได้จากเมล็ดธัญพืช การผลิตแป้งผสมสำเร็จสำหรับใช้ทำขนมปังเค้กขนมปังกรอบหรือแพนเค้กยกเว้นการผลิตแป้งและแป้งหยาบที่ทำจากมันฝรั่ง และการโม-ลี เวทคอร์น

7) ISIC 1532 : การผลิตสตาร์ชและผลิตภัณฑ์จากสตาร์ช

ประกอบด้วยการผลิตสตาร์ชได้แก่สตาร์ชจากข้าวโพดข้าวธัญพืชอื่น ๆ การโม-ลีเวทคอร์นการผลิตกลูโคสและน้ำเชื่อมกลูโคสรวมทั้งการผลิตกลูเทน การผลิตผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังและของที่ใช้แทนผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่ทำจากสตาร์ชการผลิตน้ำมันจากข้าวโพด ยกเว้น การผลิตแป้งและแป้งหยาบจากมันฝรั่งการผลิตแล็กโทสการแปรรูปอ้อยในศูนย์กลางการผลิตน้ำตาลหรือการผลิตน้ำตาลซูโครสในโรงงานน้ำตาลการผลิตน้ำผึ้งเทียมคาราเมลและอินนูลิน

8) ISIC 1533 : การผลิตอาหารสัตว์สำเร็จรูป

ประกอบด้วยการผลิตอาหารสัตว์เลี้ยงสำเร็จรูปการเตรียมส่วนผสมวัตถุดิบหรือส่วนผสมที่ใช้สำหรับเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะการผลิตอาหารสำเร็จรูปสำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ยกเว้น การผลิตปลาป่นเพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์การดำเนินงานซึ่งให้ผลพลอยได้จากการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นประโยชน์ในการใช้เป็นอาหารสัตว์โดยไม่ได้ใช้กรรมวิธีเฉพาะหรือไม่ได้มีการแปรรูปต่อ

9) ISIC 1541 : การผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทอบ

ประกอบด้วยการผลิตขนมประเภทอบชนิดกรอบแข็งหรือสดขนมปังกรอบและขนมประเภทอบชนิดกรอบอื่นๆ ยกเว้นการผลิตแป้งผสมสำเร็จสำหรับใช้ทำขนมปังและการผลิตผลิตภัณฑ์อาหารประเภทแป้งที่แห้งสดหรือปรุงให้สุกแล้วที่เรียกว่าพาสต้า (การผลิตมะกะโรนีเส้นบะหมี่เส้นก๋วยเตี๋ยวเส้นและผลิตภัณฑ์อาหารประเภทแป้งที่คล้ายกัน)

10) ISIC 1542 : การผลิตน้ำตาล

ประกอบด้วยการผลิตน้ำตาลจากอ้อยหรือหัวบีทน้ำตาลทรายดิบน้ำตาลบริสุทธิ์ น้ำเชื่อมที่ทำจากอ้อยหรือหัวบีทน้ำตาลและน้ำเชื่อมอื่นๆ (เช่น น้ำตาลที่ทำจากเมเปิลน้ำตาลที่ทำจากปาล์ม) การผลิตกากน้ำตาลยกเว้นการผลิตกลูโคสและน้ำตาลอื่นๆที่ทำจากสตาร์ช

11) ISIC 1543 : การผลิตโกโก้ช็อกโกแลตและขนมที่ทำจากน้ำตาล

ประกอบด้วยการผลิตโกโก้เป็นเพสต์เป็นผงหรือเป็นแท่งการผลิตโกโก้บัตเตอร์ไขมันหรือน้ำมันจากโกโก้การผลิตช็อกโกแลตการผลิตขนมที่ทำจากน้ำตาล การผลิตหมากฝรั่งเชื่อม การเชื่อมหรือกวนผลไม้ผลไม้เปลือกแข็ง (นัท) เปลือกผลไม้และส่วนอื่นๆของพืช ยกเว้นการผลิตน้ำตาลซูโครสในรูปแบบของแข็งหรือของเหลวและผลไม้เปลือกแข็ง (นัท) อบ

12) ISIC 1544 : การผลิตมะกะโรนีเส้นบะหมี่เส้นก๋วยเตี๋ยวเส้นหมี่วุ้นเส้นและผลิตภัณฑ์อาหารประเภทแป้งที่คล้ายกัน

ประกอบด้วยการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของแป้งเช่น สปาเกตตีมะกะโรนีเส้นบะหมี่เส้นก๋วยเตี๋ยวเส้นหมี่วุ้นเส้นหรือผลิตภัณฑ์พาสต้าอื่นๆ การผลิตคัสตาร์ดการผลิตพาสต้าแบบมีไส้ หรือพาสต้าที่ปรุงให้สุกแล้วการผลิตผลิตภัณฑ์พาสต้าบรรจุกระป๋องหรือแช่แข็ง ยกเว้นการผลิตซูปในลักษณะที่แห้งหรือเป็นผงที่มีพาสต้าผสม

13) ISIC 1549 : การผลิตผลิตภัณฑ์อาหารอื่นๆซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น

ประกอบด้วยกาแฟควบคุมการผลิตกาแฟเทียมการผลิตสิ่งสกัด หัวเชื้อที่เข้มข้นของกาแฟการผลิตสิ่งสกัดหรือหัวเชื้อที่เข้มข้นของชาหรือชามาแต่การผลิตไข่ที่มีสภาพเป็นของเหลวหรือแช่เย็นจนแข็งการผลิตอาหารสำหรับทารกหรือคนไข้ การผลิตน้ำผึ้งเทียมการผลิตเครื่องเทศ ผงชูรส

ภาคผนวก ข

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา

ตารางที่ ข.1

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา (Correlation)

	BIZAGE	BIZSIZE	LOAN	PROFIT	WAGE
BIZAGE	1.000000	-0.071663	-0.111649	-0.054781	0.139766
BIZSIZE	-0.071663	1.000000	0.367841	0.689378	0.083952
LOAN	-0.111649	0.367841	1.000000	0.199679	0.098079
PROFIT	-0.054781	0.689378	0.199679	1.000000	0.040384
WAGE	0.139766	0.083952	0.098079	0.040384	1.000000

ภาคผนวก ค
ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด
(Ordinary Least Square : OLS)

ตารางที่ ก.1

ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด

(Ordinary Least Square : OLS)

Dependent Variable: LOG(PROFIT/10⁶)

Method: Least Squares

Date: 05/04/13 Time: 23:04

Sample (adjusted): 1 585

Included observations: 585 after adjustments

Weighting series: LOG(BIZSIZE/10⁶)

White Heteroskedasticity-Consistent Standard Errors & Covariance

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LOG(LOAN/10 ⁶)	0.343270	0.039824	8.619579	0.0000
LOG(WAGE)	-2.142351	0.901932	-2.375291	0.0179
BIZAGE/365	-0.050383	0.014787	-3.407245	0.0007
C	10.56080	4.458518	2.368679	0.0182
D05	0.539984	0.312428	1.728345	0.0845
D06	0.823411	0.338684	2.431209	0.0154
D07	1.220154	0.304869	4.002225	0.0001
D08	1.616454	0.303942	5.318291	0.0000
D09	1.584834	0.308090	5.144056	0.0000
D10	1.618895	0.321162	5.040735	0.0000
D11	1.848419	0.351418	5.259887	0.0000

Weighted Statistics

R-squared	0.212801	Mean dependent var	1.189188
Adjusted R-squared	0.199087	S.D. dependent var	2.420557
S.E. of regression	1.747807	Akaike info criterion	3.973225
Sum squared resid	1753.472	Schwarz criterion	4.055426
Log likelihood	-1151.168	Hannan-Quinn criter.	4.005261
F-statistic	15.51674	Durbin-Watson stat	1.998205
Prob(F-statistic)	0.000000		

Unweighted Statistics			
R-squared	0.000930	Mean dependent var	0.513137
Adjusted R-squared	-0.016475	S.D. dependent var	1.865476
S.E. of regression	1.880781	Sum squared resid	2030.431
Durbin-Watson stat	1.577409		

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายกิริติ หล่อโลหการ เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2528 ที่กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

ระดับการศึกษา	สถานศึกษา	วุฒิการศึกษา	ปีที่จบ
ประถมศึกษา	โรงเรียนพิมลวิทย์	-	ปี พ.ศ. 2541
มัธยมศึกษา	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย	-	ปี พ.ศ. 2547
ปริญญาตรี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	วท.บ.	ปี พ.ศ. 2551

จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย